МУЗИЧКА ШКОЛА

„КОСТА МАНОЈЛОВИЋ“, БЕОГРАД

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
2017 – 2021

Београд, јул 2017. године

Датум уноса последње промене: јуни 2021. године

С А Д Р Ж А Ј

1. УВОД

1.1. О НАМА

2. ПРАВНИ ОСНОВ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

3. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

4. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

5. НАСТАВНИ ПЛАН МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

5.1. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

5.1.1. Наставни план музичког образовања и васпитања деце оштећеног вида

5.2. НАСТАВНИ ПЛАН СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

5.2.1. Наставни план општеобразовне наставе

5.2.2. Наставни план вокално-инструменталног одсека

5.2.3. Наставни план одсека за музичку продукцију и снимање звука -

6. ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

6.1. НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА

6.1.1. Подела образовно-васпитног рада на предмете

6.1.2. Стручна већа

6.1.3. Статус ученика

6.1.3.1. Редован ученик

6.1.3.2. Ванредан ученик

6.2. ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ

6.2.1. Настава

6.2.1.1. Редовна настава

6.2.1.2. Додатна настава

6.2.1.3. Допунска настава

6.2.1.4. Припремна настава

6.2.2. Испити и смотре

6.2.2.1. Пријемни испит и упис

6.2.2.2. Годишњи испит

6.2.2.3. Разредни испит

6.2.2.4. Поправни испит

6.2.2.5. Матурски испит

6.2.2.6. Смотре

6.2.3. Јавни наступи ученика

6.2.3.1. Интерни и јавни часови и концерти

6.2.3.2. Музичка такмичења

6.3. СПЕЦИФИЧНОСТИ МУЗИЧКИХ ШКОЛА

6.3.1. Оптерећење ученика

6.3.1.1. Оптерећење ученика великим бројем часова

6.3.1.2. Физичко-ментално оптерећење ученика

6.3.1.3. Финансијско оптерећење ученика

7. НАСТАВНИ ПРОГРАМ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

7.1. ПРОГРАМ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

7.1.1. Програм припремног разреда

7.1.2. Програми главног предмета

7.1.2.1. Програм гудачких инструмената (виолина, виола и виолончело), гитаре и клавира

7.1.2.2. Програм хармонике

7.1.2.3. Програм флауте

7.1.2.4. Програм контрабаса

7.1.2.5. Програм дувачких инструмената (обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба, тромбон)

7.1.2.6. Програм соло певања

7.1.3. Програм солфеђа

7.1.4. Програм теорије музике

7.1.5. Програм упоредног клавира

7.1.6. Програм оркестра, хора и камерне музике

7.1.7. Програм за ученике оштећеног вида

7.2. ПРОГРАМ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

7.2.1. Програми стручних предмета

7.2.2. Програми општеобразовних предмета

7а. НОВИ ПРАВИЛНИК О ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

7а.1. ОПШТЕ РАЗЛИКЕ

7а.2. СПЕЦИФИЧНЕ РАЗЛИКЕ

7а.2.1. Први разред

8. ПРОГРАМ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА

9. ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

11. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА (ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА)

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

13. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

16. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

17. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ НОТОТЕКЕ/БИБЛИОТЕКЕ

19. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

20. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

21. ПРОЈЕКТИ ШКОЛЕ

21.1. ПРОЈЕКАТ: „МУЗИКА ЗА СВЕ“

21.1.1. Предшколско припремни програм (П.П.П.) – Индивидуална радионица „Где живи музика“

21.1.2. Групни клавир – Групна радионица „Упознајмо инструменте“

21.2. ПРОЈЕКТИ ШКОЛЕ ЗА ПРИПРЕМНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

21.2.1. Музички вртић

21.2.2. Музичко забавиште

21.3. ПРОЈЕКАТ: *КВИЗУМ*

21.4. ПРОЈЕКАТ: ПРОСЛАВА ЈУБИЛЕЈА - 80 ГОДИНА ШКОЛЕ

21.5. ПРОЈЕКАТ: МУЗИКУ ВИДИМ

21.6. ПРОЈЕКАТ: МЕЂУНАРОДНО ТАКМИЧЕЊЕ „ZEMUN INTERNATIONAL MUSIC COMPETITION“

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ „КОСТА МАНОЈЛОВИЋ“, БЕОГРАД

за период 2017. – 2021. године

1. УВОД

садржај

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика. Школски програм се ради на нивоу школе и осигурава усмереност на децу и њихово учење. Овај Школски програм актуелан је од школске 2017/2018 године, од када се и примењује.

Музичка школа „Коста Манојловић“ прилагођава свој школски програм наставном плану који је прописан законом, али у исто време и условима и ресурсима школе, као и интерним захтевима и потребама. Рад на школском програму и његово усавршавање имају за циљ да обезбеде вредност и трајност стечених знања, вештина и вредности које ученик стекне током школовања.

Такође, сврха програма је да омогући стални развој школе и њено активно учешће у васпитно-образовним и културним програмима и дешавањима локалне заједнице.

1.1. О НАМА...

садржај

Дана 1. септембра 1939. године, у трособном стану у Светосавској улици у Београду, отворено је издвојено одељење музичке школе „Станковић“. Након десет година од тада, на темељима рада овог издвојеног одељења, оформљена је музичка школа, која данас име „Коста Манојловић“. До добијања статуса редовне шестогодишње и бесплатне школе 1949. године, школа је радила у врло тешким условима. Простор у коме се одржавала настава је морао често да се мења, а није постојао ни адекватан инструментариј, као ни нототека.

Име Косте Манојловића школа почиње да носи 1954. године и путем своје даље делатности достојно да представља нашег познатог музиколога, композитора, као и оснивача и првог ректора Музичке академије у Београду.

Од 1957. године добијене су просторије у згради Дома културе, на месту данашњег Дома спортова „Пинки“. У то време музичка школа тражи своју афирмацију и своје место у културном животу Земуна. У циљу пропагирања музике, 1961. године, у новоотвореној сали музичке школе, отпочиње богата школска концертна делатност названа „Земунске музичке вечери“. У том периоду често су се могла чути изузетна уметничка остварења домаћих и иностраних извођача. Рушењем Дома културе ради изградње Дома спортова „Пинки“, те захваљујући ангажовању управе школе и разумевању надлежних, добијена је нова локација и за неколико месеци је изграђена садашња школска зграда која је почела са радом 6. фебруара 1971. године.

Због реномеа и све већих успеха ученика, 1979. године, у години јубилеја од оснивања, уписано је одељење првог разреда средњошколаца. Школске 1981/82 године школи је припојено специјално одељење, ранија Музичка школа дома за ученике оштећеног вида „Вељко Рамадановић“. Ово одељење данас образује ученике клавира, виолине, хармонике,

кларинета и соло певања. За потребе ове деце школа, једина на територији Србије, поседује софтвер и штампач за штампање нота на Брајевом писму.

Са око хиљаду ученика и 140 наставника и ваннаставног особља, образујући клавириште, гудаче, дуваче, соло-певаче, хармоникаше, гитаристе и стручњаке за музичку продукцију и снимање звука, школа „Коста Манојловић“ је једна од највећих у Србији. Основно образовање до сада је стекло око 3000 ученика а средњу школу завршило је око 650 ученика. У непосредној близини градског парка, заједно са Земунском гимназијом, Пољопривредним факултетом и две основне школе, наша школа чини образовно језгро Земуна. Привилегија великог прилива деце, високо стручни кадар наставника, опремљеност, као и реноме који је школа деценијама стицала, разлози су сталног процеса усавршавања организације наставе и прилагођавања музичке едукације савременим стремљењима у образовању.

2. ПРАВНИ ОСНОВ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

садржај

Школски програм музичке школе (МШ) „Коста Манојловић“ израђен је у складу са законима и подзаконским актима Републике Србије, као и у складу са законским и подзаконским актима школе, од којих су овде наведени они најзначајнији:

- **Закон о основама система образовања и васпитања** („Службени гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015-аутентично тумачење, 68/2015, 88/2017) и **Закон о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања** („Службени гласник РС“, бр. 6/2020), у даљем тексту *ЗОСОВ*;
- **Закон о основном образовању и васпитању** („Службени гласник РС“, бр. 55/2013, 101/17, 27/18 – други закон и 10/19), у даљем текту *ЗООВ*;
- **Закон о средњем образовању и васпитању** („Службени гласник РС“, бр. 55/2013, 101/17), **Закон о изманама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању** („Службени гласник РС“, бр. 6/2020), у даљем тексту *ЗСОВ* и **Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању** („Службени гласник РС“, бр. 52/2021 од 24.05.2021. године);
- **Правилник о наставном плану и програму основне музичке школе** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/10), у даљем тексту *Правилник о НПП-ОМШ*;
- **Правилник о наставном плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/19), у даљем тексту *Нови Правилник о НПП-ОМШ*;
- **Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада Култура, уметност и јавно информисање** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 4/96, 19/97, 7/05, 4/06, 4/07, 4/09 и 19/2015), у даљем тексту *Правилник о НПП-СМШ – стручни предмети*;
- **Правилник о наставном плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама** („Службени гласник СРС – Просветни гласник”, број 6/90 и „Просветни гласник”, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/2010, 8/2010, 11/13, 14/13, 5/14, 3/15), у даљем тексту *Правилник о НПП-СМШ – заједнички предмети*;
- **Правилник о измени правилника о наставном плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама** („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13);
- **Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе** („Службени гласник РС - Просветни гласник“ бр. 6/03 и 23/04 и 9/05);
- **Правилник о плану и програму музичког образовања и васпитања деце и омладине са изразитим музичким способностима** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 2/90), у даљем тексту *Правилник о НПП-ИМС*;
- **Правилник о упису у основну музичку школу** (МШ „Коста Манојловић“ бр. 18/22 од 25.02.2016.), у даљем тексту *Правилник о упису у ОМШ*;
- **Правилник о упису ученика у средњу школу** („Службени гласник РС“, бр. 38/17 , 51/17 , 81/17), у даљем тексту *Правилник о упису у СМШ*;

- **Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета** („Службени гласник РС“ бр. 117/13);

- **Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 67/13, 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 34/2019 од 17.5.2019.), у даљем тексту *Правилник о оцењивању у ООВ*;

- **Правилник о условима и поступку напредовања ученика основне школе** („Службени гласник РС“, бр. 47/94);

- **Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању** („Службени гласник РС“, бр. 33/99, 108/03, 72/09, 52/11, 55/13, 35/15 – аутентично тумачење, 68/15 и 82/2015), у даљем тексту *Правилник о оцењивању у СОВ*;

- **Правилник о програму опште и уметничке матуре** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/17);

- **Правилник о програму стручне матуре и завршног испита** („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 1/18);

- **Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи** („Службени гласник РС“, бр. 55/06, 51/07, 67/08, 39/11, 82/12, 8/13 и 70/15, 81/17), у даљем тексту *Правилник о евиденцији и јавним исправама – ОШ*;

- **Правилник о изменама и допунама Правилника о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи** („Службени гласник РС“, бр. 55/13, 101/17, 27/18 – др. закон, 10/19);

- **Правилник о допуни Правилника о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи** („Службени гласник РС“, бр. 82/18);

- **Правилник о евиденцији у средњој школи** („Службени гласник РС“ бр. 31/06, 51/06, 44/13, 55/14, 73/16)

- **Правилник о јавним исправама које издаје средња школа** („Службени гласник РС“ бр. 31/06, 51/06, 44/13, 43/15);

- **Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање** („Службени гласник РС”, бр. 76/10), у даљем тексту *Правилник о ИОП-у*;

- **Уредба о безбедности и заштити деце при коришћењу информационо-комуникационих технологија** („Службени гласник РС”, бр. 13/2020), у даљем тексту *Уредба о безбедности и заштити деце при коришћењу ИКТ*;

- **Правилник о ванредним ученицима** (МШ „Коста Манојловић“, бр. 143 од 03.09.2010.), у даљем тексту *Правилник о ванредним ученицима*;

- **Статут музичке школе „Коста Манојловић“, Београд** (бр.18/14 од 21.02.2018.), у даљем тексту *Статут школе*;

- **Одлука о измени Статута музичке школе „Коста Манојловић“, Београд** (бр. 18/14 од 16.10.2019.), у даљем тексту *Измене Статута школе*;

- **Правилник о правима, обавезама и одговорности ученика у музичкој школи „Коста Манојловић“** (МШ „Коста Манојловић“, бр. 18/18 од 28.11.2013.), у даљем тексту *Правилник о правима, обавезама и одговорности ученика*;

- **Летопис МШ „Коста Манојловић“, Београд,** у даљем тексту *Летопис*;

- **Развојни план МШ „Коста Манојловић“, Београд, за период 2016–2021**, у даљем тексту *Развојни план 2016–2021*;
- **Годишњи план рада музичке школе „Коста Манојловић“, Београд, за школску 2019/2020 годину**, у даљем тексту *Годишњи план рада 2019/2020*;
- **Извештај о раду МШ „Коста Манојловић“, Београд за школску 2018/2019 годину**, у даљем тексту *Извештај о раду 2018/2019*;

3. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

садржај

Школски програм је документ на основу којег се остварује развојни план и укупан образовно-васпитни рад у школи.

Образовно-васпитни рад се у МШ „Коста Манојловић“ у оквиру наставе спроводи на два образовно-васпитна нивоа – на нивоу основног и на нивоу средњег музичког образовања и васпитања.

Циљ наставе у основној музичкој школи је оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

Дефинисање циљева средњег стручног образовања условљено је његовим приступом развоју и модернизацији. Сходно томе, општи циљ средњег стручног образовања и васпитања јесте да обезбеди могућност стицања знања, вештина и способности (радне компетенције) ради запошљавања, као и даље образовање и учење. Прецизније, средње стручно образовање треба да омогући:

- стицање занимања и квалификација, односно релевантних радних компетенција, ставова, знања и вештина неопходних за рад у одређеном подручју рада;
- стицање иницијалног и континуираног стручног образовања и усавршавања;
- обезбеђивање неопходних предуслова за добијање посла и економску независност;
- развој способности, талената и потенцијала и лично самоиспуњење.

Када се, у оквиру средњег стручног образовања и васпитања, ради о музичкој школи, циљ наставе прецизно је одређен *Правилником о НПП-ОМШ*:

„ ...обезбеђивање репродуктивно креативног и музичко-естетског развоја ученикове личности уз оспособљавање за професионално бављење музиком и даље школовање на вишим и високим школама за музику у земљи и иностранству.“

Узимајући све ово у обзир, циљеви Школског програма МШ „Коста Манојловић“ су:

- прецизно дефинисање начина на које школа образује и васпитава ученике у припремном, основном и средњем музичком образовању и васпитању;
- ближе уређење, конкретизацију и прилагођавање правила тренутно важећег наставног плана и програма за основну музичку школу (ОМШ) и средњу музичку школу (СМШ) у складу с понудом, условима и ресурсима школе;
- постављање основа наставницима и стручним сарадницима за квалитетно планирање и реализовање наставних и ваннаставних активности;
- омогућавање ученицима и родитељима правовремено информисање о образовним садржајима и разнородним програмима које школа реализује;
- могућност праћења квалитета образовно-васпитног процеса и процене индивидуалног рада и напредовања сваког ученика од стране родитеља, а путем одговарајућих програма;
- доступност начина остваривања права ученика у образовном процесу, као и избора и учешћа ученика у школским активностима.

4. НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

У МШ „Коста Манјловић“ спроводе се две врсте (два нивоа) образовно васпитног рада:

- основно музичко образовање и васпитање и
- средње музичко образовање и васпитање.

Настава основног музичког образовања и васпитања се у МШ „Коста Манојловић“ остварује на обавезном одсеку за класичну музику. Трајање основног музичког образовања и васпитања, регулисано адекватним наставним планом и програмом (*Правилник о НПП-ОМШ*), одређено је врстом извођења музике на инструменту или гласом. Сходно томе, МШ „Коста Манојловић“ организује шестогодишње, четворогодишње и двогодишње основно музичко образовање и васпитање, чија се настава изводи у по два циклуса подједнаког трајања (*Правилник о НПП-ОМШ*, члан 1, став 1).

Шестогодишње основно музичко образовање и васпитање у МШ „Коста Манојловић“ односи се на инструменте виолина, виола, виолончело, гитара, клавир, хармоника и флаута. У оквиру шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања, МШ „Коста Манојловић“ нуди и могућност похађања припремног разреда, које није обавезно, а које траје једну школску годину. Четворогодишње основно музичко образовање и васпитање односи се на инстументе контрабас, обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба и тромбон, док наставу двогодишњег основног музичког образовања и васпитања похађају ученици који су се определили за соло певање.

На нивоу основног музичког образовања и васпитања, МШ „Коста Манојловић“ је једина школа у Србији која има организовано и одељење за децу оштећеног вида. Основно музичко образовање и васпитање за децу оштећеног вида организовано је за изучавање инструмената: клавир, хармоника, флаута, кларинет и труба. Трајање основног музичког образовања и васпитања за децу оштећеног вида је две године дуже од редовног основног музичког образовања и васпитања, односно, деца оштећеног вида пре првог разреда, похађају и обавезна два припремна разреда.

У оквиру средњег музичког образовања и васпитања, на оба одсека – вокално-инструментални и одсек за музичку продукцију и снимање звука – без обзира на избор инструмента односно соло певања, настава траје четири школске године, а сходно *Правилнику о НПП-СМШ* (видети детаље у поглављу 5.2. – Наставни план средњег музичког образовања и васпитања). Настава за децу оштећеног вида се у средњем музичком образовању и васпитању не разликује од редовне наставе.

Сви поменути видови музичког образовања и васпитања у МШ „Косата Манојловић“ остварују се на српском језику.

5. НАСТАВНИ ПЛАН МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

У оквиру *Правилника о НПП-ОМШ*, *Правилника о НПП-СМШ – заједнички предмети* и *Правилника о НПП-СМШ – стручни предмети*, посебан део чини наставни план музичког образовања и васпитања, који се односи на годишњи и недељни фонд часова сходно предмету, разреду, врсти школовања, односно одсеку. Сви наставни планови за основно и средње музичко образовање и васпитање, као и план основног музичког образовања и васпитања за ученике оштећеног вида, представљени су табелама.

5.1. НАСТАВНИ ПЛАН ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

Наставни план основног музичког образовања и васпитања одштампан је уз *Правилник о НПП-ОМШ* (члан 2. став 2) и чини његов саставни део. Табелама 1–2, приказани су наставни планови шестогодишњег и четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

Табела 1: Наставни план шестогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Припремни разред[1]		Први циклус						Други циклус						УКУПНО[2]	
			I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред			
	Фонд часова															
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	-	-	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66	12	416
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66	12	416
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66	6	206
СВЕГА	2	70	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	231	31	1071

Табела 2: Наставни план четворогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Припремни разред[1]		Први циклус				Други циклус				УКУПНО[2]	
			I разред		II разред		III разред		IV разред			
	Фонд часова											
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	недељно	годишње
Инструмент	-	-	2	70	2	70	2	70	2	66	8	276
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66	8	276
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	66	4	136
СВЕГА	2	70	4	140	4	140	6	210	7	231	21	721

[1] Необавезан разред.

[2] Укупно за први и други циклус, не рачунајући припремни разред.

Табела 3: Наставни план двогодишњег основног музичког образовања и васпитања.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус		Други циклус		УКУПНО	
	I разред		II разред			
	Фонд часова					
	недељно	годишње	недељно	годишње	недељно	годишње
Соло певање	2	70	2	70	4	140
Солфеђо	3	105	2	70	5	175
Теорија музике	-	-	1	35	1	35
Упоредни клавир	1	35	1	35	2	70
СВЕГА	6	210	6	210	12	420

Ученику који се истакне својим способностима и знањем, омогућава се стицање основног музичког образовања и васпитања у року краћем од наведеног (*Правилник о НПП-ОМШ*, члан 2, став 3). Ученицима се након утврђивања поседовања изузетних музичких способности, омогућава наставак стицања музичког образовања и васпитања по јединственом школском програму за таленте (*Закон о ООВ*, члан 57, став 3), односно, према одредбама ИОП-а 3.

5.1.1. Наставни план музичког образовања и васпитања деце оштећеног вида

садржај

Наставним планом и програмом за основно музичко образовање и васпитање (*Правилник о НПП-ОМШ*) предвиђене су одређене специфичности које се односе на ученике оштећеног вида. Програм за ученике оштећеног вида обухвата следеће предмете: клавир, хармонику, флауту, трубу, солфеђо, теорију музике, хор и камерну музику. Остале инструменте ученици оштећеног вида похађају према редовном плану и програму Одсека за класичну музику. Групну наставу солфеђа првог и другог припремног разреда похађају сви ученици оштећеног вида, а индивидуалну наставу инструмента првог и другог припремног разреда похађају само ученици оштећеног вида који свирају клавир и хармонику.

Наставни план за ученике оштећеног вида приказан је Табелом 4:

Табела 4: Наставни план за ученике оштећеног вида.

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	РАЗРЕД																УКУПНО	
	припремни				I		II		III		IV		V		VI			
	I		II															
	Фонд часова																	
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	16	560
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	16	560
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	35	1	35
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	70	6	210
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	245	39	1365

5.2. НАСТАВНИ ПЛАН СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

Ученици који упишу средњу музичку школу „Коста Манојловић“ могу да похађају наставу на два одсека, усавршавајући се тако за два могућа образовна профила. На вокално-инструменталном одсеку ученици се оспособљавају за образовни профил *Музички извођач – класичне музике*, док се на одсеку за музичку продукцију и снимање звука оспособљавају за образовни профил *Дизајнер звука*.

Без обзира да ли похађају вокално-инструментали одсек или одсек музичке продукције и снимања звука, сви ученици средње музичке школе похађају наставу опште-образовних предмета. Настава стручних предмета разликује се за ученике који похађају вокално-инструментални од наставе стручних предмета коју похађају ученици одсека за музичку продукцију и снимање звука (видети детаље у поглављу 5.2.2. – Наставни план вокално-инструменталног одсека и 5.2.3 – Наставни план одсека за музичку продукцију и снимање звука).

Средње музичко образовање и васпитање деце оштећеног вида, без обзира на инструмент, односно одсек, сходно *Правилнику о НПП-СМШ – заједнички предмети* и *Правилнику о НПП-СМШ – стручни предмети*, не разликује се од музичког образовања и васпитања предвиђеног за све остале ученике средње музичке школе.

5.2.1. Наставни план општеобразовне наставе садржај

Сходно *Правилнику о НПП-СМШ – заједнички предмети*, планом општеобразовних предмета предвиђен је број часова по предметима и разредима (Табела 5):

Табела 5: Наставни план средњег музичког образовања и васпитања.
Општеобразовни предмети.

А. ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ теорија – Т вежбе – В	I РАЗРЕД				II РАЗРЕД				III РАЗРЕД				IV РАЗРЕД				УКУПНО			
	Разредно часовна настава				Разредно часовна настава				Разредно часовна настава				Разредно часовна настава				Разредно часовна настава			
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.		нед.		год.		недељно		годишње	
	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В	Т	В
1. Српски језик и књижевност	3		105		3		105		3		105		3		99		12		414	
2. Страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
3. Други страни језик	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
4. Филозофија													2		66		2		66	
5. Историја са историјом културе и цивилизације	2		70		2		70		1		35						5		175	
6. Социологија					1		35										1		35	
7. Физичко васпитање	2		70		2		70		2		70		2		66		8		276	
8. Психологија									2		70						2		70	
9. Физика	2		70														2		70	
10. Рачунарство и информатика		1		60		1		60		1		60		1		60		4		240
11. Биологија	2		70														2		70	
Обавезни изборни предмет																				
12. Грађанско васпитање-верска настава	1		35		1		35		1		35		1		35		4		138	
УКУПНО А.	16	1	560	60	13	1	455	60	13	1	455	60	12	1	398	60	54	4	1866	240
	17		620		14		515		14		515		13		458		58		2106	

5.2.2. Наставни план вокално-инструменталног одсека

садржај

Основна делатност музичког извођача је извођење вокалног или инструменталног дела. *Музички извођач – класичне музике* може да ради на великој музичкој сцени, која, уз додатно образовање на Факултету музичке уметности или некој адекватној високошколској установи, може бити опера, филхармонија, позориште и слично. Најчешћи рад музичког извођача остварује се у разним оркестрима, културно-уметничким друштвима, хотелима, ресторанима или клубовима. Музички извођач-инструменталиста може се бавити и поправком инструмената. Наступајући као солиста или у групи, музички извођач може бити стално запослен (понекад може радити и као педагог) или радити као слободан уметник.[3]

Следи приказ наставног плана стручних предмета за Вокално-инструментални одсек средњег музичкког образовања и васпитања регулисан *Правилником о НПП-СМШ– стручни предмети* (Табела 6).

Табела 6: Наставни план средњег музичког образовања и васпитања.
Вокално-инструментални одсек.

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ теорија – Т	I РАЗРЕД		II РАЗРЕД		III РАЗРЕД		IV РАЗРЕД		УКУПНО	
	Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	недељно	годишње
	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
1. Главни предмет (инструмент или соло певање)	3	105	3	105	3	105	3	99	12	414
2. Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	8	276
3. Теорија музике	1	35							1	35
4. Музички инструменти	1	35							1	35
5. Хармонија			3	105	2	70	2	66	7	241
6. Контрапункт					2	70	2	66	4	136
7. Историја музике са упознавањем музичке литературе			1	35	3	105	2	66	6	206
8. Музички облици			1	35	1	35	2	66	4	136
9. Етномузикологија					1	35	1	33	2	68
10. Национална историја музике							1	33	1	33
11. Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	6	206
12. Оркестар-хор	2	70	2	70	2	70	2	66	8	138
13. Читање с листа	1	35	1	35	1	35	1	33	4	138
14. Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33	4	138
15. Корепетиција за клавириste и оргуљаше	1	35	1	35	1	35	1	33	4	138
УКУПНО Б:	13	455	16	560	21	735	22	726	72	2476

[3] Čekić, Vesna i ostali. (2011). *Vodič za izbor zanimanja: planiranje karijere posle osnovne škole*. Beograd: Nacionalna služba za zapošljavanje. (78). (Преузето 20.5.2016. године у 15:23:40 са http://www.vodiczaosnovce.nsz.gov.rs/zanimanja.php?z=81.)

5.2.3. Наставни план одсека за музичку продукцију и снимање звука

садржај

Уз знања и алате из разних мултимедијалних области (филм, ТВ, радио, позориште, рачунари, интернет...) дизајнери звука могу самостално да снимају, уобличавају, „миксују“ и аранжирају музичке прилоге за потребе различитих медија, а могу и да компонују мање музичке облике. Дизајнери звука могу да обављају послове музичког продуцента, музичког сарадника, тонског сниматеља, тонског сниматеља музике, микромана, композитора кратких форми за радио, телевизију и друге медије.[4]

Следи приказ наставног плана стручних предмета за Одсек за музичку продукцију и снимање звука средњег музичкког образовања и васпитања регулисан *Правилником о НПП-СМШ–стручни предмети* (Табела 7).

Табела 7: Наставни план средњег музичког образовања и васпитања.
Одсек за музичку продукцију и снимање звука.

Б. СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ теорија – Т	I РАЗРЕД		II РАЗРЕД		III РАЗРЕД		IV РАЗРЕД		УКУПНО	
	Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава		Разредно часовна настава	
НАЗИВ ПРЕДМЕТА	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	недељно	годишње
	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т
1. Технологија звучно-музичког процеса MIDI	2	70	2	70	2	70			6	210
2. Технологија звучно-музичког процеса савремена MIDI композиција и продукција							3	99	3	99
3. Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	8	276
4. Теорија музике	1	35							1	35
5. Музички инструменти	1	35							1	35
6. Хармонија			3	105	2	70	2	66	7	241
7. Контрапункт					2	70	2	66	4	136
8. Историја музике са упознавањем музичке литературе			1	35	3	105	2	66	6	206
9. Музички облици			1	35	1	35	2	66	4	136
10. Национална историја музике							1	33	1	33
11. Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33	4	138
12. Технологија звучно-музичког процеса AUDIO	2	70	2	70	2	70			6	210
13. Основе дизајнирања звука за медије					1	35	1	33	2	68
14. Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом					1	35	2	66	3	101
15. Основе пројектовања електро-акустичне композиције							1	33	1	33
16. Аудио техника			2	70	2	70	2	66	6	206
17. Основи акустике			2	70					2	70
18. Свирање хорских партитура					1	35	1	33	2	68
19. Хор	2	70	2	70	2	70			6	210
УКУПНО Б:	11	385	18	630	22	770	22	726	73	2511

[4] Исто. (64).

6. ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА

садржај

Ораганизација образовно-васпитног рада у МШ „Коста Манојловић“ подразумева начине и поступке остваривања прописаних наставних планова и програма, врсте активности образовно-васпитног рада, као и одређене специфичности у раду које се односе искључиво на музичке школе.

6.1. НАЧИНИ И ПОСТУПЦИ ОСТВАРИВАЊА ПРОПИСАНИХ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА

садржај

Начини и поступци остваривања прописаних наставних планова и програма дефинисани су предметима који се изучавају у МШ „Коста Манојловић“, радом стручних већа која чине наставници сродних предмета, као и прописаним правима и обавезама ученика.

6.1.1. Подела образовно-васпитног рада на предмете

садржај

У МШ „Коста Манојловић“, на одсеку за класичну музику у основној музичкој школи, као и на вокално-инструменталном, односно одсеку музичке продукције и снимања звука у средњој музичкој школи, настава је подељена на предмете, што је регулисано *Правилником о НПП-ОМШ*, односно *Правилником о НПП-СМШ*, за сваки предмет појединачно.

Предмети у основној музичкој школи

Главни предмет у основној музичкој школи на одсеку за класичну музику је инструмент који ученик учи да свира (у МШ „Коста Манојловић“: виолина, виола, виолончело, контрабас, клавир, гитара, хармоника, флаута, обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба или тромбон) или соло певање. Сви часови главног предмета осим клавира, гитаре и хармонике, праћени су и радом клавирског сарадника – корепетитора.

Поред главног предмета, ученици основне музичке школе у оба циклуса, у свим разредима, похађају и предмет солфеђо, а у завршном разреду и предмет теорија музике.

Настава групног музицирања (хора, оркестра или камерне музике) је у другом циклусу обавезна за све ученике осим ученика соло певања. За ученике гудачких и дувачких инструмената, то су часови оркестра, а за ученике гитаре, клавира и хармонике – часови хора или камерне музике. Часови хора или камерне музике обавезни су и за оне ученике гудачких и дувачких инструмената који нису укључени у рад оркестра.

Ученици соло певања нису обавезни да похађају наставу групног музицирања, али у оба циклуса похађају (индивидуално) наставу упоредног клавира.

Предмети у средњој музичкој школи

У средњој музичкој школи, сходно *Правилнику о НПП-СМШ*, на вокално-инструменталном одсеку главни предмет је инструмент (у МШ „Коста Манојловић“: виолина, виола, виолончело, контрабас, клавир, гитара, хармоника, флаута, обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба или тромбон) или соло певање, док је на одсеку музичке продукције и снимања звука у прва три разреда главни предмет технологија звучно-музичког процеса, MIDI, а у четвртом Технологија звучно-музичког процеса савремена MIDI композиција и продукција.

Поред главног предмета, ученици у СМШ током четири године школовања похађају предмете сходно Табели 8 и Табели 9:

Табела 8: Предмети у СМШ на вокално-инструменталном одсеку по разредима.

врста предмета	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	1. Главни предмет 2. Солфеђо 3. Теорија музике 4. Музички инструменти 5. Камерна музика 6. Оркестар-хор 7. Читање с листа 8. Упоредни клавир 9. Корепетиција	1. Главни предмет 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Музички облици 5. Историја музике са упознавањем музичке литературе 6. Камерна музика 7. Оркестар-хор 8. Читање с листа 9. Упоредни клавир 10. Корепетиција	1. Главни предмет 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Контрапункт 5. Музички облици 6. Историја музике са упознавањем музичке литературе 7. Етномузикологија 8. Камерна музика 9. Оркестар-хор 10. Читање с листа 11. Упоредни клавир 12. Корепетиција	1. Главни предмет 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Контрапункт 5. Музички облици 6. Историја музике са упознавањем музичке литературе 7. Етномузикологија 8. Национална историја музике 9. Камерна музика 10. Оркестар-хор 11. Читање с листа 12. Упоредни клавир 13. Корепетиција
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	10. Српски језик и књижевност 11. Страни језик 12. Други страни језик 13. Историја са историјом културе и цивилизације 14. Физичко васпитање 15. Физика 16. Рачунарство и информатика 17. Биологија 18. Грађанско васпитање / верска настава *	11. Српски језик и књижевност 12. Страни језик 13. Други страни језик 14. Историја са историјом културе и цивилизације 15. Социологија 16. Физичко васпитање 17. Рачунарство и информатика 18. Грађанско васпитање / верска настава *	13. Српски језик и књижевност 14. Страни језик 15. Други страни језик 16. Историја са историјом културе и цивилизације 17. Психологија 18. Физичко васпитање 19. Рачунарство и информатика 20. Грађанско васпитање / верска настава *	14. Српски језик и књижевност 15. Страни језик 16. Други страни језик 17. Филозофија 18. Физичко васпитање 19. Рачунарство и информатика 20. Грађанско васпитање / верска настава *

* Предмети грађанско васпитање и верска настава су обавезни изборни предмети.

Табела 9: Предмети у СМШ на одсеку музичке продукције и снимања звука по разредима.

врста предмета	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	1. Технологија звучно-музичког процеса MIDI 2. Солфеђо 3. Теорија музике 4. Музички инструменти 5. Упоредни клавир 6. Технологија звучно-музичког процеса AUDIO 7. Хор	1. Технологија звучно-музичког процеса MIDI 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Историја музике са упознавањем музичке литературе 5. Музички облици 6. Упоредни клавир 7. Технологија звучно-музичког процеса AUDIO 8. Аудио техника 9. Основи акустике 10. Хор	1. Технологија звучно-музичког процеса MIDI 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Контрапункт 5. Историја музике са упознавањем музичке литературе 6. Музички облици 7. Упоредни клавир 8. Технологија звучно-музичког процеса AUDIO 9. Основе дизајнирања звука за медије 10. Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом 11. Аудио техника 12. Свирање хорских партитура 13. Хор	1. Технологија звучно-музичког процеса савремена MIDI композиција и продукција 2. Солфеђо 3. Хармонија 4. Контрапункт 5. Историја музике са упознавањем музичке литературе 6. Музички облици 7. Национална историја музике 8. Упоредни клавир 9. Основе дизајнирања звука за медије 10. Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом 11. Основе пројектовања електро акустичне композиције 12. Аудио техника 13. Свирање хорских партитура
ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	8. Српски језик и књижевност 9. Страни језик 10. Други страни језик 11. Историја са историјом културе и цивилизације 12. Физичко васпитање 13. Физика 14. Рачунарство и информатика 15. Биологија 16. Грађанско васпитање / верска настава *	11. Српски језик и књижевност 12. Страни језик 13. Други страни језик 14. Историја са историјом културе и цивилизације 15. Социологија 16. Физичко васпитање 17. Рачунарство и информатика 18. Грађанско васпитање / верска настава *	14. Српски језик и књижевност 15. Страни језик 16. Други страни језик 17. Историја са историјом културе и цивилизације 18. Психологија 19. Физичко васпитање 20. Рачунарство и информатика 21. Грађанско васпитање / верска настава *	14. Српски језик и књижевност 15. Страни језик 16. Други страни језик 17. Филозофија 18. Физичко васпитање 19. Рачунарство и информатика 20. Грађанско васпитање / верска настава *

Подела предмета према начину извођења наставе (индивидуална/групна), број ученика у одељењу и трајање часа биће представљени у поглављу 6.2.1. Настава.

* Предмети Грађанско васпитање и Верска настава су обавезни изборни предмети

6.1.2.Стручна већа

садржај

Остваривање прописаних наставних планова и програма у МШ „Коста Манојловић“ омогућено је захваљујући начину организације рада који је прописан Законом, *Статутом школе* и осталим законским актима. Сходно *Статуту школе*, стручни органи школе се старају о осигурању и унапређивању квалитета образовно-васпитног рада школе, прате остваривање програма образовања и васпитања, старају се о остваривању циљева и исхода образовања и васпитања, вреднују резултате рада наставника и стручних сарадника, прате и утврђују резултате рада ученика, предузимају мере за јединствен и усклађен рад са ученицима у процесу образовања и васпитања и решавају друга стручна питања образовно-васпитног рада.

Један од стручних органа школе су и стручна већа која раде у седницама, а чине их наставници који изводе наставу из групе сродних предмета. Стручним већима руководи један од наставника кога именује директор на почетку школске године, за свако веће. Руководиоци стручних већа, заједно са руководиоцем актива за развој школског програма, руководиоцем актива за развојни план и директором школе чине педагошки колегијум – стручно тело које на одређеном, вишем нивоу, има права и обавезе доношења одлука. У МШ „Коста Манојловић“ постоји 9 стручних већа:

1) стручно веће гудача (наставници виолине, виоле, виолончела и контрабаса)
2) стручно веће за клавир (наставници клавира, упоредног клавира и корепетиције)
3) стручно веће за гитару (наставници гитаре)
4) стручно веће за хармонику (наставници хармонике)
5) стручно веће дувача (наставници флауте, обое, кларинета, саксофона, хорне, трубе и тромбона)
6) стручно веће за соло певање (наставници соло певања)
7) стручно веће клавирских сарадника (наставници - корепетитори)
8) стручно веће за теоретску наставу и музичку продукцију (наставници солфеђа, теорије музике, хора, музичких инструмената, хармоније, контрапункта, музичких облика, историје музике са упознавањем музичке литературе, националне историје музике, етномузикологије, технологије звучно-музичког процеса MIDI, технологије звучно-музичког процеса савремена MIDI композиција и продукција, технологије звучно-музичког процеса AUDIO, основа дизајнирања звука за медије, савремене хармоније са импровизацијом и оркестрацијом, основа пројектовања електро-акустичне композиције, аудио технике, основа акустике и свирања хорских партитура)
9) стручно веће за општеобразовну наставу (наставници српског језика, енглеског језика, италијанског језика, филозофије, историје са историјом културе и цивилизације, социологије, физичког васпитања, психологије, физике, рачунарства и информатике, биологије, грађанског васпитања и верске наставе).

Због специфичности одређених предмета, већина наставника реализује свој образовно-васпитни процес учешћем у раду једног стручног већа, док поједини наставници приликом реализације образовно-васпитног процеса учествују у раду два или више стручних већа.

Сваки наставник инструмента или соло певања учествује у раду једног од вокално-инструменталних стручних већа (под бројевима 1-6). Такође, сваки настваник који предаје један од стручних теоретских предмета учествује у раду стручног већа за теоретску наставу и музичку продукцију, као што и сваки наставник који предаје неки од општеобразовних предмета учествује у раду стручног већа за општеобразовну наставу.

Наставници који реализују свој образовно-васпитни процес у МШ „Коста Манојловић“ учешћем у два или више стручних већа су наставници који предају следеће предмете:

- хор (првенствено учешћем у раду стручних већа наставе клавира, гитаре и хармонике, а по потреби и у раду стручних већа наставе гудачких и дувачких инструмената и соло певања)
- оркестар (учешћем у раду стручних већа наставе гудачких и дувачких инструмената)
- камерна музика (учешћем у раду стручних већа наставе оних инструмената које свирају ученици конкретног камерног састава).

Предмет читање с листа је у СМШ обавезан за све ученике вокално-инструменталног одсека. Настава овог предмета, дакле, ораганизује се у оквиру више стручних већа, али с обзиром на то да је ова настава индивидуална, наставници који предају читање с листа оријентисани су само на рад једног одређеног од шест стручних већа која се односе на наставу инструмента, односно соло певања.

6.1.3. Статус ученика

садржај

На начине и поступке остваривања прописаних наставних планова и програма утиче и статус, односно својство ученика, који су регулисани *Законом о СОВ* (члан 40–42), као и осталим правним актима. Под одређеним условима утврђеним Законом, статус ученика стиче се уписом у школу сваке школске године и дефинише се као својство редовног, односно ванредног ученика. И редован и ванредан ученик уписом у музичку школу стиче одређена права и обавезе којих је дужан да се продржава, а која су прописана, како Законом, тако и одређеним правним актима школе.

6.1.3.1. Редован ученик

садржај

Сходно члану 136. и 137. *Статута школе*, статус, односно својство редовног ученика првог разреда стиче се уписом после положеног пријемног испита, а за сваки наредни разред – поновним уписом у сваки следећи разред. Без обзира на својство, и редован и ванредан ученик имају право да се упишу у одговарајући разред најкасније до 31. августа, осим ако је започет поступак по захтеву за заштиту права ученика, када се врши упис по окончању поступка. Изузетно, редован ученик средњег образовања и васпитања који није положио поправни испит може да заврши започети разред у истој школи наредне школске године, у својству ванредног ученика, поновним полагањем неположеног испита, уз обавезу плаћања накнаде стварних трошкова које утврди школа. Када заврши разред, ванредан ученик има право да се у истој школској години упише у наредни разред, у истом својству.

Редован ученик је дужан да похађа наставу и извршава друге обавезе, док ванредан ученик полаже испите из свих предмета утврђених школским програмом, осим из предмета физичко васпитање (ако је старији од 20 година) и извршава друге обавезе утврђене Законом посебним законима и *Статутом школе*.

6.1.3.2. Ванредан ученик

садржај

Поред редовног основног и средњег музичког образовања и васпиштања, закон ученицима омогућава и ванредно музичко школовање. Циљ стицања својства ванредног ученика јесте омогућавање стицања музичког образовања под одређеним условима, ученику који нема или је изгубио право на редовно музичко школовање. Основна карактеристика ванредног музичког школовања јесте да музичко образовање и васпитање ученици стичу без похађања наставе, већ само полагањем испита. У МШ „Коста Манојловић“ ванредно музичко образовање и васпитање, сходно Закону и другим школским актима, регулисано је *Правилником о ванредним ученицима*.

Правилник о ванредним ученицима регулише:

- стицање својства и упис ванредног ученика у основну и средњу музичку школу „Коста Манојловић“,
- организацију, спровођење и рокове полагања испита,
- права, заштиту права и обавезе ванредних ученика,
- начин вођења документације ванредног музичког школовања,
- преквалификацију и доквалификацију,
- висину и начин плаћања накнаде и школарине за ванредне ученике.

Сходно *Статуту школе* (члан 44), обавезни облици образовно-васпитног рада за ванредног ученика могу бити: настава, припремни и консултативно-инструктивни рад. Образовно-васпитни рад може да се остварује и као настава на даљину која се организује за редовног ученика који није у могућности да похађа наставу и друге облике образовно-васпитног рада.

6.2. ВРСТЕ АКТИВНОСТИ У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОМ РАДУ садржај

У овом поглављу биће предочене врсте активности у образовно-васпитном раду, које се односе на Наставу (редовну, додатну, допунску и припремну), испите и смотре, као и на јавне наступе ученика (интерни часови, јавни часови, концерти) и такмичења.

6.2.1. Настава садржај

У овом поглављу дефинисано је организовање редовне наставе у ОМШ и СМШ сходно груписању предмета према начину извођења наставе, а с обзиром на трајање часа, облик групне, односно индивидуалне наставе, као и број ученика у групи.

6.2.1.1. Редовна настава садржај

Настава је основни облик образовно – васпитног рада школе. Настава се изводи као индивидуална, групна и одељенска. Циљ наставе је да се обезбеди репродуктивно-креативан и музичко-естетски развој ученикове личности уз оспособљавање за професионално бављење музиком и даље школовање на вишим и високим школама за музику. Настава се у школи организује и изводи према наставним плановима и програмима за музичко образовање и васпитање, које доноси Национални просветни савет. Избор средстава, облика и метода извођења наставе врше наставници у складу са савременим педагошким принципима и достигнућима, као и у складу одлукама стручних органа у школи и ван ње.

<u>Основно музичко образовање и васпитање</u>

У основној музичкој школи, часове главног предмета – инструмента или соло певања који у првом циклусу трају по 30 минута, а у другом по 45 минута – ученици похађају индивидуално. Сви часови главног предмета осим клавира, гитаре и хармонике, праћени су и радом клавирског сарадника – корепетитора. У првом циклусу корепетитор је на настави инструмента ангажован 15, а на настави певања 30 минута недељно, док је у другом циклусу на настави инструмента ангажован 30, а на настави певања 45 минута недељно.

У свим разредима ОМШ, часови солфеђа, а у завршном разреду и часови теорије музике, трају по 45 минута, а ученици их похађају у групама које чине до 10 ученика у групи. Групе ученика на оркестру броје највише 30, а на хору највише 50 ученика, док се камерни ансамбли формаирају са до три ученика у групи. Групу припремног разреда чини до 15 ученика, који наставу похађају 2 пута недељно.

Фонд часова хора, оркестра и камерне музике је 2 часа недељно од по 45 минута. Међутим, *Правилником о НПП-ОМШ*, предвиђено је да за потребе јавне и културне делатности овај фонд може бити и повећан, што је у пракси МШ „Коста Манојловић“ готово редовна појава.

Ученици соло певања, који не похађају наставу групног музицирања, у оба циклуса похађају индивидуалну наставу упоредног клавира, чији се часови одржавају једном недељно у трајању од по 45 минута.

Средње музичко образовање и васпитање

У средњој музичкој школи, на вокално-инструменталном одсеку, као и на музичкој продукцији и снимању звука, настава је индивидуална или групна, а сви часови трају по 45 минута. Подела предмета на начин извођења наставе, као и број ученика у групи, представљени су Табелом 10:

Табела 10: Начин извођења наставе у СМШ према одсецима и предметима.

НАЧИН ИЗВОЂЕЊА НАСТАВЕ	П Р Е Д М Е Т И П О О Д С Е Ц И М А	
	Вокално-инструментални одсек	Музичка продукција и снимање звука
А) индивидуално	- Главни предмет* - Упоредни клавир	- Упоредни клавир
Б) групе од 2 ученика	- Читање с листа - Корепетиција (за клавириste)	
В) групе од 3 ученика	- Камерна музика	
Г) групе до 8 ученика	- Солфеђо - Теорија музике - Хармонија - Музички облици - Контрапункт	- Главни предмет** - Солфеђо - Теорија музике - Технологија звучно-музичког процеса-AUDIO - Основи дизајнирања звука за медије - Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом - Основи пројектовања електроакустичке композиције - Аудио техника - Хармонија - Музички облици - Контрапункт
Д) групе до 15 ученика	- Историја музике са упознавањем музичке литературе - Национална историја музике - Етномузикологија - Музички инструменти - Сви предмети ООН	- Историја музике са упознавањем музичке литературе - Национална историја м узике - Музички инструменти - Основи акустике - Читање партитура с основама дириговања - Сви предмети ООН
Ђ) групе до 60 ученика	- Оркестар / Хор	- Оркестар / Хор

* Главни предмет на Вокално-инструменталном одсеку у свим разредима је инструмент или певање.

** Главни предмет на одсеку Музичка продукција и снимање звука у I, II и III разреду је Технологија звучно-музичког процеса MIDI, а у IV разреду Технологија звучно-музичког процеса – савремена MIDI композиција и продукција.

6.2.1.2. Додатна настава

садржај

Додатна настава организује се за ученике са посебним способностима, склоностима и интересовањима за поједине предмете (*Статут школе*, члан 52). У МШ „Коста Манојловић, додатна настава организује се пре свега за ученике који се спремају за такмичења и јавне наступе и концерте који нису прописани *Правилником о НПП-ОМШ*, односно *Правилником о НПП-СМШ*. Стога, како је у питању искључиво индивидуална настава (настава инструмента, односно главног предмета је у музичкој школи индивидуална – видети детаље у претходном поглављу, 6.2.1.1. – Редовна настава), садржај програма додатне наставе наставници главног предмета формирају сходно предиспозицијама и способностима сваког ученика понаособ.

6.2.1.3. Допунска настава

садржај

Сходно члану 52. *Статута школе*, за ученике којима је потребна помоћ у савладавању програма и учењу, МШ „Коста Манојловић“ организује допунску наставу. Ученик је обавезан да остварује допунску наставу ако се процени да је то потребно.

6.2.1.4. Припремна настава

садржај

За ученике упућене на разредни и поправни испит, МШ „Коста Манојловић“ организује припремну наставу.

Чланом 53. *Статута школе*, прописани су услови под којима ученик ОМШ похађа припремну наставу. Пипремна настава се у ОМШ организује за ученике који су упућени на разредни или поправни испит, а пре почетка испитног рока у трајању од најмање пет радних дана са по два часа дневно за сваки предмет.

Чланом 54. *Статута школе*, МШ „Коста Манојловић“ има обавезу да остварује припремну наставу за редовног ученика СМШ који се упућује на полагање разредног испита, као и за ванредног ученика. За ученика средње школе који је упућен на полагање поправног испита, припремна настава се организује у обиму од најмање 10% од укупног годишњег броја часова из предмета на који је ученик упућен на поправни испит. Школа организује припрему свих ученика за полагање матурских и завршних испита у обиму од најмање 5% од укупног годишњег броја часова из предмета из којих се полаже матурски испит.

6.2.2. Испити и смотре

садржај

Остваривање образовно-васпитног рада се у музичким школама умногоме ослања на оцењивање постигнућа ученика на испитима и смотрама. Ослањајући се на Законом прописана правила полагања испита, стручна већа МШ „Коста Манојловић“ развила су програме према којима ученици излазе на смотре, односно полажу годишње, разредне, поправне и остале испите.

У МШ „Коста Манојловић“ организују се пријемни, годишњи, разредни, поправни и матурски испити. Пријемни испити организују се за све нивое музичког образовања и васпитања. Поред пријемних, за основно и средње музичко образовање и васпитање организују се и годишњи, разредни и поправни испити, док се матурски испит организује само за ученике завршног, четвртог разреда средњег музичког образовања и васпитања.

6.2.2.1. Пријемни испит и упис садржај

Један од услова за упис у припремни, односно у I разред ОМШ, као и у I разред СМШ је полагање пријемног испита. Правила и поступак реализације пријемног испита, као и уписа у музичку школу, у МШ „Коста Манојловић“ регулишу: *Закон о ООВ* (члан 57 и 70), *Закон о СОВ* (члан 5, 33, 34-36а, 38, 40, 41, 43, 44, 57 и 88), *Правилник о упису у ОМШ* и *Правилник о упису у СМШ*.

Основно музичко образовање и васпитање

Пријемни испит за припремно музичко образовање и васпитање не разликује се од пријемног испита за основно музичко образовање и васпитање, осим када је у питању узраст ученика. С обзиром на то да у I разред шестогодишње ОМШ може да се упише ученик млађи од девет година, а у I разред четворогодишње ОМШ (осим за инструмент контрабас и удараљке) ученик млађи од једанаест година и да припремни разред (за све осим за ученике оштећеног вида) траје једну школску годину, у припремни разред шестогодишње, односно четворогодишње музичке школе може да се упише (а самим тим и приступи пријемном испиту) ученик млађи од осам, односно десет година. У I разред двогодишње ОМШ може да се упише ученик старији од четрнаест година, а у I разред за инструменте контрабас и удараљке, ученик млађи од петнаест година. Уколико на пријемном испиту испољи изузетне музичке способности, у I разред основне музичке школе може да се упише и ученик старији него што је наведено (*Правилник НПП-ОМШ*, члан 3, став 3). Пријемни испит у ОМШ полажу и они ученици који су похађали програм припремног разреда.

Пријемни испит за упис у припремни и у I разред ОМШ обавља се у јунском или августовском испитном року. На пријемном испиту проверавају се ритам, слух и музичка меморија разврстани у 4 целине:

- *песма* (интерпретација изабране песме по слободном избору кандидата)
- *ритам* (провера репродуковања пулса и кратких ритмичких целина)
- *слух* (интонирање појединачних тонова, и тонова хармонских сазвучја)
- *меморија* (репродуковање кратких музичких целина)

По завршетку појединачног преслушавања свих пријављених кандидата, врши се формирање ранг листе, посебно за сваки инструмент, у које се уноси освојени број бодова сваког кандидата. Коначна ранг листа пријемног испита објављује се на огласној табли школе најкасније 7 дана од дана завршетка последњег термина пријемног испита одређеног испитног рока. Уколико кандидат положи пријемни испит за одређени инструмент, а због ограниченог броја места није у могућности да оствари своје право уписа у основну музичку школу, исти може да буде уписан на други инструмент или други одсек на коме има слободног места. Неопходну документацију за упис чине: пријава за упис, извод из матичне књиге рођених, лекарско уверење о испуњавању посебних здравствених услова и доказ о редовном школовању.

Сви наведени подаци односе се на пријемни испит, односно упис ученика у први разред првог циклуса основне музичке школе. У сваки разред другог циклуса ОМШ ученици се уписују након положених годишњих испита из одређених предмета (видети у наредном поглављу 6.2.2.2. – Годишњи испити). Изузетно, у други циклус може да се упише и ученик који није завршио први циклус, али након положеног испита за проверу знања (*Закон о ООВ*, члан 57, став 2).

Средње музичко образовање и васпитање

Кандидати који имају завршену основну музичку школу, уписују се у средњу музичку школу након положеног пријемног испита за проверу посебних склоности и способности (*Закон о СОВ*, члан 38). У изузетним случајевима, кандидат који није завршио основну музичку школу може уписати средњу музичку школу уколико пре полагања пријемног испита положи испит за ниво основне музичке школе, односно испит којим доказује поседовање предзнања која

одговарају нивоу завршене основне музичке школе – *Правилник о упису у СМШ* (члан 54, 57 и 59).

За упис у средњу музичку школу на вокално-инструментални одсек кандидат је у обавези да положи пријемни испит из два дела: 1) инструмент, односно певање – најмање 120, максимално 200 бодова и 2) солфеђо са теоријом музике – најмање 60, максимално 100 бодова. За упис у средњу музичку школу на одсек за музичку продукцију и снимање звука кандидат је у обавези да полаже пријемни испит из три дела: 1) писмени испит из солфеђа – најмање 60, максимално 100 бодова, 2) усмени испит из солфеђа – најмање 60, максимално 100 бодова и 3) тест из теорије музике – најмање 60, максимално 100 бодова (*Правилник о упису у СМШ*, члан 60–65). Када већи број кандидата од броја предвиђеног за упис у средњу музичку школу оствари исти број бодова, предност у рангирању, до броја кандидата предвиђених за упис, има кандидат који је остварио већи број бодова из главног предмета (*Правилник о упису у СМШ*, члан 66).

6.2.2.2. Годишњи испит

садржај

Ученици основне и средње музичке школе на крају школске године у одређеним разредима полажу годишњи испит из главног предмета (*Закон о ООВ*, члан 70 и *Закон о СОВ*, члан 54). Остале предмете који подразумевају годишњи испит, разреди у којима се они полажу, као и садржај годишњег испита, регулишу *ЗОСОВ*, *Закон о ООВ*, *Закон о СОВ*, *Правилник о НПП-ОМШ* и *Правилник о НПП-СМШ*.

Циљ годишњег испита је провера знања ученика из градива једног предмета у оквиру једне школске године. Годишњи испит из одређеног предмета полаже се по правилу на крају школске године, по истеку предвиђеног броја редовних часова. Годишњи испит може да буде усмени и/или писмени, као и да се односи на практичну проверу вештине свирања на музичком инструменту, односно на проверу вештине певања.

У припремном музичком образовању и васпитању није предвиђен годишњи испит. У основном музичком образовању и васпитању ученици одређених разреда полажу годишњи испит из одређених предмета сходно Табели 11.

Табела 11: Предмети из којих ученици ОМШ полажу годишњи испит.

ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД											
	шестогодишње школовање						четворогодишње школовање				двогодишње школовање	
	I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	I	II
Главни предмет инструмент/певање	-	-	+	+	+	+	-	-	+	+	-	+
солфеђо	-	-	+	-	-	+	-	+	-	+	-	+
хор/оркестар/камерна музика*				-	-	-			-	-		
упоредни клавир (за соло певаче)											-	+
теорија музике						+				+		+

Легенда:
- + ученик полаже годишњи испит
- - ученик не полаже годишњи испит
- / у том разреду не постоји тај предмет

У средњем музичком образовању и васпитању годишњи испит из главног предмета полаже ученик који је на крају школске године из главног предмета оцењен позитивном оценом (*Закон о СОВ*, члан 54). Поред тога, ученици одређених разреда СМШ полажу годишњи испит из предмета приказаних Табелом 12 и Табелом 13.

Табела 12: Полагање годишњег испита у СМШ по разредима и предметима. Вокално-инструментални одсек.

ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД			
	I	II	III	IV
Главни предмет (инструмент/певање)	+	+	+	-
Солфеђо	-	+	-	+
Теорија музике	+			
Музички инструменти	-			
Хармонија		-	-	+
Контрапункт			-	-
Историја музике са упознавањем музичке литературе		-	-	-
Музички облици		-	-	-
Етномузикологија			-	-
Национална историја музике				-
Камерна музика	-	+	+	-
Оркестар-хор	-	-	-	-
Читање с листа	-	-	-	-
Упоредни клавир	-	+	-	-
Корепетиција за клавириste и оргуљаше	-	-	-	-

Легенда:
- + ученик полаже годишњи испит
- - ученик не полаже годишњи испит
- / у том разреду не постоји тај предмет

Табела 13: Полагање годишњег испита у СМШ по разредима и предметима. Одсек за музичку продукцију и снимање звука.

ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД I	II	III	IV
Технологија звучно-музичког процеса MIDI	-	-	+	
Технологија звучно-музичког процеса савремена MIDI композиција и продукција				-
Солфеђо	+	+	+	+
Теорија музике	+			
Музички инструменти	-			
Хармонија		-	-	+
Контрапункт			-	-
Историја музике са упознавањем музичке литературе		-	-	-
Музички облици		-	-	-
Национална историја музике				-
Упоредни клавир	-	+	-	-
Технологија звучно-музичког процеса AUDIO	-	-	+	
Основе дизајнирања звука за медије			-	-
Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом			-	-
Основе пројектовања електро-акустичне композиције				-
Аудио техника		-	-	-
Основи акустике		-		
Свирање хорских партитура			-	-
Хор	-	-	-	-

Легенда: + ученик полаже годишњи испит

- ученик не полаже годишњи испит

у том разреду не постоји тај предмет

Ученици средње музичке школе не полажу испите ни из једног предмета опште-образовне наставе.

Правилником о НПП-СМШ, прописано је да наставничко веће може ослободити полагања дела годишњег испита или испита у целости, ученике који су освојили награде на домаћим и међународним такмичењима из главног предмета, у обиму који је адекватан изведеном програму на такмичењима. Годишњи испит се за ученике СМШ може организовати и у форми солистичког концерта.

6.2.2.3. Разредни испит

садржај

У МШ „Коста Манојловић“, услове и правила полагања разредног испита регулишу *Закон о ООВ* и *Закон о СОВ*.

У основној музичкој школи, разредни испит полаже ученик који није оцењен из једног или више наставних предмета. Ученик може бити неоцењен из наставног предмета уколико није похађао наставу више од трећине укупног годишњег броја часова тог предмета и уколико се оцењивањем утврди да није достигао образовне стандарде на основном нивоу. Ученик који на разредном испиту добије недовољну оцену из једног или два наставна предмета, или не приступи полагању разредног испита једног или два наставна предмета, полаже поправни испит. Ученик који на разредном испиту добије недовољну оцену из више од два наставна предмета, или који не приступи полагању разредног испита из више од два наставна предмета понавља разред, у складу са Законом (*Закон о ООВ*, члан 71).

Ученик који из оправданих разлога није присуствовао настави више од једне трећине предвиђеног броја часова, а оцењивањем се утврди да није остварио прописане циљеве, исходе и стандарде постигнућа у току савладавања школског програма, упућује се на разредни испит. Ученик се упућује на разредни испит и из предмета за који није организована настава. Разредни испит ученик полаже у јунском и августовском испитном року (*Закон о СОВ*, члан 55).

6.2.2.4. Поправни испит

садржај

У МШ „Коста Манојловић“, услове и правила полагања поправног испита регулишу *Закон о ООВ* и *Закон о СОВ*.

У ОМШ, поправни испит полажу ученици који похађају било који разред другог циклуса, а који на крају другог полугодишта имају једну или две недовољне закључне бројчане оцене из било ког наставног предмета осим главног. Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полажу поправни испит. Сви осим ученика завршног разреда ОМШ, поправни испит полажу у августовском испитном року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском испитном року. Ученик било ког разреда другог циклуса сем завршног разреда, који на крају другог полугодишта има више од две недовољне закључне бројчане оцене и ученик који не положи поправни испит или не приступи полагању поправног испита понавља разред. Ученик завршног разреда који има више од две недовољне закључне бројчане оцене или не положи поправни испит не понавља разред, већ завршава започето образовање и васпитање у истој школи полагањем испита из предмета из којег има недовољну оцену, у складу са Законом (*Закон о ООВ*, члан 72).

У СМШ, поправни испит полаже ученик који на крају другог полугодишта или на разредном испиту има до две недовољне оцене из обавезних предмета, осим главног предмета и изборних предмета који се оцењују бројчано. Ученик полаже поправни испит у школи у којој стиче образовање и васпитање у августовском испитном року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року. Ученик завршног разреда након полагања разредног испита, ако је положио, има право да у истом испитном року полаже завршни матурски испит, односно да полаже поправни испит ако није положио разредни испит. (*Закон о СОВ*, члан 56).

6.2.2.5. Матурски испит

садржај

Матурски испит полажу ученици завршног разреда СМШ, оба одсека. За образовни профил Извођач класичне музике, матурски испит се, поред писменог задатка из српског језика-матерњег језика, састоји и из испита из главног предмета, односно инструмента. За образовни профил Дизајнер звука, испит се састоји поред писменог задатка из српског језика-матерњег језика и из предмета технологија звучно-музичког процеса – савремена MIDI композиција и продукција, који је у четвртом разреду за ученике овог одсека главни предмет.

6.2.2.6. Смотре

садржај

У МШ „Коста Манојовић“, сваке школске године смотре су и у ОМШ и у СМШ пратећи део наставе. Свако стручно веће договара се, организује и реализује смотре из одређених области у оквиру годишњег градива за одређани разред.

Смотре из главног предмета којима су ученици ОМШ обавезни да приступе, прописане су *Правилником о НПП-ОМШ* и то у шестогодишњој ОМШ – ученици I и II разреда, а у четворогодишњој и двогодишњој ОМШ – ученици I разреда. У поменутим разредима није предвиђен годишњи испит из главног предмета (Табела 12 из поглавља 6.2.2.2. – Годишњи испити), те се провера знања на крају школске године за ове ученике, организована у виду обавезне смотре, смотра врло корисним видом процене успешности.

Осим поменутих обавезних, свако стручно веће у већој или мањој мери прибегава и организовању смотри, како у ОМШ, тако и у СМШ, а које нису прописане законом. Сврха ових сморти јесте провера успешности постигнућа ученика током школске године, најчешће на крају првог полугодишта.

На смотрама из главног предмета ученицима на крају школске године није дозвољено да свирају из нота, али на свим другим смотрама, које нису прописане законом, ученици могу да свирају и из нота.

Смотре ученика виолине

Ученици који у основној музичкој школи „Коста Манојловић“ свирају виолину имају две смотре (интерно назване *колоквијуми*) током школске године. Оне се одржавају сваке године у исто време – прва крајем новембра, а друга у марту или почетком априла, у зависности од распуста и празника. На смотрама ученици одређеног разреда свирају договорени део испитног програма, чија оцена улази у коначну испитну оцену ученика. Смотре нису обавезне за ученике, али, сходно договору колега са гудачког одсека, наставници виолине имају задатак да одговарајућим педагошким методама утичу на ученике да у што већем броју свирају на смотрама, што првенствено има за циљ континуирано вежбање свирања на инструменту, али и растерећење програма на завршном испиту. Ако ученик није спреман за смотру, на испиту свира цео програм. У том смислу ученици II – VI разреда ОМШ имају врсту обавезе изласка на смотре, док ученици I разреда ОМШ могу, али и не морају да свирају на смотрама. На првој смотри ученици свиих разреда свирају скалу и комад (ученицима који похађају разред у коме по наставном програму комад није обавезан део испита, оцена са смотре коју добију за комад не представља део испитне оцене). На другој смотри ученици свирају етиду по избору, која је део испитног програма. На овај начин, ученицима остаје да на испиту свирају концерт и обавезну етиду, у зависности од разреда. Термини смотри за ученике ОМШ организују се увек у сменама, а самим тим и комисију чине наставници једне смене.

Како ученици ОМШ, тако и ученици СМШ током сваке школске године имају две смотре – у сваком полугодишту по једну, а чије се тачно време реализације поклапа са временом одржавања смотри ученика ОМШ. На смотрама ученици свих разреда осим завршног – IV, свирају део испитног програма. На првој смотри ученици свирају једну скалу и комад, а на другој – етиду по избору и другу скалу, док ученици III разреда свирају и једну Бахову композицију. Сходно актуелном наставном програму (*Правилник о НПП – стручни предмети*) од школске 2013/2014. године, ученици виолине у СМШ на испиту треба да свирају две скале – дур и истоимени мол. Ако ученик није свирао скалу на првој смотри, онда на другој смотри свира само једну, а у испитном року другу, односно, циљ је да се на истој смотри никада не свирају обе скале. На тај начин, ученицима III разреда за испит остаје да свирају само концерт и обавезну етиду, а ученицима I и II разреда – концерт, обавезну етиду и Бахову композицију. За разлику од комисија у ОМШ, за сваку смотру гудачког одсека у СМШ формира се јединствена комисија (за ученике свих разреда СМШ) коју чине 3–5 наставника, а првенствено они наставници који имају ученике у СМШ.

Уколико је ученик виолине у ОМШ и у СМШ, као и ученик виоле у СМШ, на преслушавању изабран да свира комад на концерту поводом Дана школе (који је по правилу у децембру, а самим тим, преслушавање је пре смотре), оцену за комад представља оцена са поменутог преслушавања. Ученици ОМШ и СМШ који учествују на било каквом такмичењу током године, на годишњем испиту свирају само разлику програма, а све што су одсвирали на такмичењима укључујући и школско такмичење, признаје им се као део испитне оцене. Од школске 2015/2016. године, примењује се правило према коме ученик који освоји I или II награду на школском такмичењу, добија оцену 5 за одговарајући део испитног програма, а ученик који освоји III награду или похвалу добија 4 за одговарајући део програма, с тим да за испит може да спреми нови програм уколико жели већу оцену.

Смотре ученика виолончела

Ученици виолончела, како ОМШ, тако и СМШ, имају једну смотру у току школске године, која се организује у децембру. Слично смотрама ученика виолине и виоле, на смотрама ученици одређеног разреда свирају договорени део испитног програма, чија оцена улази у коначну испитну оцену ученика. На смотру излазе ученици свих разреда осим ученика I разреда ОМШ. У основној музичкој школи ученици II–V разреда на смотри свирају део скале (лествични низ и трозвуке) и етиду, док ученици VI разреда ОМШ, поред наведеног, у ооквиру скале, свирају и терце и сексте. Ученицима средње школе свирање скале односи се на лествични низ, трозвук, терце, сексте и октаве, уз шта на смотри такође свирају и етиду. Комисију на смотри чине два наставника виолончела.

Смотре ученика контрабаса

Када су ученици контрабаса у питању, свирање на смотри је уобичајена пракса у МШ „Коста Манојловић“. Од ступања на снагу *Правилника о НПП – стручни предмети*, односно од школске 2013/2014. године, ученици контрабаса свих разреда ОМШ и СМШ, имају једну обавезну смотру у другом полугодишту, односно крајем марта месеца. Програм на смотри ствар је избора сваког ученика, а најчешће је то комад за ученике ОМШ, односно два става сонате или један став концерта за ученике СМШ. За све разреде формира се петочлана комисија коју чине наставник контрабаса и наставници осталих гудачких инструмената.

Смотре ученика клавира

Поред обавезних смотри на крају школске године у I и II разреду ОМШ, а које су прописане *Правилником о НПП-ОМШ*, у основној музичкој школи „Коста Манојловић“ смотра из клавира је годинама била обавезна само и за ученике III и IV разреда. Од школске 2014/2015. године, смотра из клавира постаје обавезна и за ученике V и VI разреда. Тачан датум одржавања смотре везан је за смену, односно смотра се за сваког ученика организује онда када ученик има редован час клавира. Програм на смотри за ученике III разреда чине две композиције по слободном избору и једна скала, а за ученике IV, V и VI разреда – једна етида и једна скала. Комисије за смотру из клавира формиране су такође према сменама, тако да свака од три смене у којима се спроводи настава клавира, има своја три члана комисије.

Уобичајена пракса је да се за ученике СМШ током школске године организују две смотре из клавира. Прва се одржава у новембру, а друга у марту. На првој смотри обавезни су да свирају сви, а на другој само ученици I, II и III разреда СМШ. На обе смотре ученици I, II и III разреда изводе по две од четири задате скале из програма и то извлачењем, на дан пре смотре. Поред скала ученици I, II и III разреда на првој смотри свирају и једну етиду, док ученици IV разреда изводе само једну етиду. Комисија је јединствена и не зависи од смене ученика или наставника и броји по пет чланова за сваки разред.

Смотре ученика гитаре

За разлику од ученика осталих инструмената, *Правилником о НПП-ОМШ* прописано је да су ученици I и II разреда гитаре у основној музичкој школи на крају школске године обавезни да свирају на смотри. И ученици I и ученици II разреда на обавезној смотри на крају школске године свирају по једну лествицу, једну етиду (или композицију виртуозних извођачких захтева) и две композиције, по слободном избору, а сходно захтевима градива сваког од ова два разреда. Ученици осталих разреда ОМШ, као и ученици гитаре у СМШ немају смотре, како током, тако ни на крају школске године. Комисије на смотрама броје по три члана, а чине их искључиво наставници гитаре.

Смотре ученика хармонике

Поред обавезне смотре, која је за ученике I и II разреда ОМШ *Правилником о НПП-ОМШ* прописана на крају школске године, на одсеку хармонике за ученике се током школске године смотра организује крајем првог полугодишта, односно у децембру месецу. У ОМШ, на смотру

су обавезни да изађу ученици III–VI разреда ОМШ, док у СМШ на смотри (интерно названој *технички испит*), свирају сви осим ученика завршног, IV разреда. Ученици III разреда на смотри свирају две композиције по слободном избору, ученици IV разреда дурску и паралелну молску лествицу и две композиције по слободном избору, а ученици V и VI разреда дурску и паралелну молску лествицу, етиду и композицију по слободном избору. Ученици I, II и III разреда СМШ на техничком испиту свирају дурску и паралелну молску лествицу, обавезну етиду и две композиције по слободном избору и то другу етиду и Скарлатијеву сонату. Комисије на смотрама су трочлане, а чине их најчешће наставници једне смене.

Смотре ученика дувачких инструмената

Правилником о НПП-ОМШ прописано је да на смотри на крају школске године свирају ученици I и II разреда флауте као и ученици I разреда осталих дувачких инструмената (обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба и тромбон). Поред тога, одржава се и смотра ученика средње школе крајем I полугодишта, односно у јануару текуће школске године. На тој смотри ученици свирају скале и етиду. У исто време, у издвојеном одељењу одржава се и смотра за завршни разред ОМШ. Комисију на смотрама ученика дувачких инструмената чини трочлана комисија наставника који предају дувачке инструменте.

Смотре ученика соло певања

Увид у напредовање ученика и савладаност програма из предмета соло певање у току школске године стиче се на интерним часовима, који се одржавају најмање два пута месечно. На њима се, између осталог, врши избор ученика за наступе на јавним часовима школе и концертима у и ван школе. Смотре (једна на крају првог полугодишта, а друга на крају другог), као вид редовне провере успешности, организују се за ученике I разреда ОМШ, који по програму немају завршни испит. На смотри ученици изводе по једну вокализу и једну композицију старог мајстора. У СМШ, смотра се организује само за оне ученике који су из оправданих разлога били спречени да јавно наступају (интерни, јавни часови, концерти, такмичења). На тим смотрама ученици изводе композиције прописане *Правилником о НПП-СМШ* за одређен разред. Чланови трочлане комисије на смотрама су наставници соло певања.

По једна смотра на крају сваког полугодишта, организује се и на предмету камерна музика, за ученике соло певања у I и IV разреду СМШ, а који сходно *Правилнику о НПП-СМШ* немају годишњи испит. На овим смотрама ученици изводе по две композиције различитог катрактера за одређен ансамбл. Процену успешности на овим смотрама врши трочлана комисија – наставници који те школске године предају предмет камерна музика.

Смотре ученика из теоретских предмета

Смотре су вид провере спремности и овладавања вештина код ученика. Оне се готово редовно одржавају у оквиру одсека за теоретске предмете ради одржавања континуитета у раду или као појачана припрема за испит (то важи нарочито за ученике завршног разреда СМШ, због припреме за пријемни испит на школама високог образовања). Смотре се одржавају искључиво за предмете који обухватају практичне вештине, дакле на њима се не проверава теоријско знање, односно усвајање знања информативног карактера.

Комисију на смотрама представљају наставници који и сами организују своје смотре, а у договору са колегама из смене, према захтевима који се претходно утврђују на састанцима стручног већа теоретских предмета и музичке продукције.

У ОМШ смотре се углавном одржавају крајем марта и то само за предмет солфеђо. Обухватају проверу знања ученика оних разреда који према *Правилнику о НПП-ОМШ* немају годишњи испит (II, IV и V разред шестогодишње и III разред четворогодишње ОМШ), изузимајући из тога ученике I разреда. Смотре се најчешће односе на процену успешности ученика у вештини извођења парлата или писменим диктатима.

У СМШ наставници сами организују своје смотре. Оне се обично заказују пред годишње испите (у мају или јуну). Смотре у одређеним разредима подразумевају проверу способности из више дисциплина. Оцена ученика са смотре ученика СМШ уноси се као једна од оцена у дневник рада. Одређивање чланова комисије ствар је договора међу наставницима, члановима стручног већа.

6.2.3. Јавни наступи ученика садржај

Културна и јавна делатност основне музичке школе најуже је повезана са њеном образовно-васпитном улогом и чине је организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата (солисти, ансамбли, оркестри и хорови).

6.2.3.1. Интерни и јавни часови и концерти садржај

Под јавним наступима ученика сматрају се интерни часови, јавни часови и концерти. *Правилником о НПП-ОМШ* и *Правилником о НПП-СМШ* интерни и јавни часови прописани су као обавезне ваннаставне активности. У сваком разреду ОМШ ученици су обавезни за током школске године остваре два јавна наступа, док су ученици вокално-инструменталног одсека СМШ, обавезни да сваке школске године наступе најмање на два интерна часа, на једном јавном часу и на једном концерту.

Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за учениково рано стицање извођачког искуства. Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).

Ученику је на смотри у току школске године допуштено да свира из нота, али на обавезним јавним наступима и на смотри на крају школске године мора да свира напамет, једнако као на свим осталим јавним наступима, смотрама и годишњим испитима, до краја школовања у основној музичкој школи.

6.2.3.2. Музичка такмичења садржај

Када је реч о основном музичком образовању и васпитању, један од оперативних задатака у музичкој школи јесте и стицање почетног такмичарског искуства узимањем учешћа у такмичењима једноставних програмских захтева, у сврху постепене изградње индивидуалног става према феномену музичког такмичења и раног прихватања високих захтева актуелних такмичарских извођачких стандарда (односи се претежно на напредне, извођачки мотивисане и подијумски оријентисане ученике). С друге стране, такмичења у средњим стручним школама сматрају се факултативним ваннаставним активностима. Када су у питању основна и средња музичка школа, то су Републичко такмичење и одређена Међународна такмичења. У том смислу, у оквиру Заједнице музичких и балетских школа Србије, редовно се врши категоризација и рангирање признатих музичких такмичења и објављују се у виду *Стандарда за рангирање музичких такмичења у земљи и иностранству* сваке календарске године.

Учествовање на музичким такмичењима представља велику мотивацију ученицима. Наставничко веће чак има могућност ослобађања полагања дела годишњег испита или испита у целости, ученика који су освојили награде на домаћим и међународним такмичењима из главног предмета, у обиму који је адекватан изведеном програму на такмичењима.

Препоручују се, међутим, велика умереност и опрез у организовању ученикових такмичарских активности. Почетни рад на овладавању тремом мора бити спроведен кроз посебну психолошку припрему и учешћем на интерним часовима. Сваки наступ треба

коментарисати тако да се ученик подстиче на рад и јавно извођење. Тек када наставник процени да је ученик извођачки и психолошки спреман, може се приступити концертном извођењу. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски усмерена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају.

6.3. СПЕЦИФИЧНОСТИ МУЗИЧКИХ ШКОЛА садржај

Специфичности музичких школа могу да се посматрају са више аспеката. Један од најзначајнијих је аспект који се односи на то како се специфичности музичких школа рефлектују на ученика. Тако посматрано, издваја се низ повољности, које, нажалост, прати и додатна оптерећеност ученика на више различитих поља.

Повољности које се ученику основне или средње музичке школе нуде, директно утичу на побољшање квалитета живота детета које се бави музиком. Између осталог, издваја се неколико очигледних предности:

- проширење личног образовања
- могућност аматерског бављања музиком
- могућност професионалног бављања музиком
- већи избор приликом наставка школовања

Поред овога, специфичности музичких школа посматране из угла ученика, неизоставно подразумевају и додатно оптерећење које је последица паралелног похађања две школе.

6.3.1. Оптерећење ученика садржај

Паралелно похађање две школе, изазвано опредељењем ученика да се музички образује, повлачи собом разне видове оптерећења. Овде ће бити речи само о оним најочигледнијим, као што су оптерећеност великим бројем часова, физичко-ментално оптерећење и финансијско оптерећење ученика.

6.3.1.1. Оптерећење ученика великим бројем часова **садржај**

Сви видови оптерећења ученика музичких школа, произилазе из паралелног похађања две школе, што је нешто на шта су ученици музичких школа, неизоставно упућени. Ученици који похађају основну музичку школу, немају другог избора него да паралелно похађају две школе – основну и основну музичку школу, док ученици средње музичке школе, могу и не морају да похађају две школе паралелно. Другим речима, ученик средње музичке школе своје средње образовање може да заврши и само у музичкој школи, али може да похађа и неку другу средњу стручну школу или гимназију, што није редак случај. Ово доводи до тога да сви ученици основне музичке школе, као и поменути ученици средње музичке школе (који паралелно похађају две школе) имају недељни, а самим тим и годишњи фонд часова, далеко већи од својих вршњака који нису опредељени за музичко образовање. Једина олакшица за ученике који похађају средњу музичку школу паралелно са неком другом средњом стручном школом или гимназијом, јесте то да у средњој музичкој школи могу похађати само стручне предмете, док им се општеобразовни предмети, заједнички за обе средње школе, признају. Но, и тако гледано, њихов број часова на недељном и годишњем нивоу и даље остаје знатно увећан у односу на предвиђени недељни/годишњи број часова просечног средњошколца.

Дакле, проблем преотерећености ученика у музичком образовању превеликим фондом часова, како основаца, тако и средњошколаца, очигледан је и, бар за сада, нерешив. Следећом табелом приказан је недељни фонд часова предвиђен за све узрасте ученика који су опредељени за основно, односно средње музичко образовање – Табела 14.

Табела 14: Недељни фонд часова ученика који, поред музичке, паралелно похађају и основну, односно неку другу средњу стручну школу или гимназију

НЕДЕЉНИ БРОЈ ЧАСОВА УЧЕНИКА ОМШ* И СМШ**			ОМШ*												СМШ**								УЗРАСТ
			шестогодишња						четворогодишња				двогод.		ВИ***				МП****				
			I	II	III	IV	V	VI	I	II	III	IV	I	II	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
			4	4	4	6	6	7	4	4	6	7	6	6	13	16	21	22	11	18	22	22	
ОСНОВНА ШКОЛА	I	20	24	24	24				24	24	26												7
	II	20	24	24	24	26			24	24	26	27											8
	III	20	24	24	24	26	26		24	24	26	27											9
	IV	20	24	24	24	26	26	27	24	24	26	27											10
	V	25	29	29	29	31	31	32	29	29	31	32	31		38				36				11
	VI	25	29	29	29	31	31	32	29	29	31	32	31	31	38	41			36	43			12
	VII	25		29	29	31	31	32	29	29	31	32	31	31	38	41	46		36	43	47		13
	VIII	25			29	31	31	32	29	29	31	32	31	31	38	41	46	47	36	43	47	47	14
ГИМНАЗИЈА	I	31				37	37	38		35	37	38	37	37	44	47	52	53	42	49	53	53	15
	II	31					37	38			37	38	37	37	44	47	52	53	42	49	53	53	16
	III	31					37	38				38	37	37	44	47	52	53	42	49	53	53	17
	IV	31						38					37	37	44	47	52	53	42	49	53	53	18
СРЕДЊА СТРУЧНА ШКОЛА	I	33					39	40			39	40	39	39	46	49	54	55	44	51	55	55	15
	II	33					39	40			39	40	39	39	46	49	54	55	44	51	55	55	16
	III	33					39	40			39	40	39	39	46	49	54	55	44	51	55	55	17
	IV	33						40				40	39	39	46	49	54	55	44	51	55	55	18

* Основна музичка школа
** Средња музичка школа
*** Вокално-инструментални одсек
**** Одсек Музичка продукција и дизајн звука

ЛЕГЕНДА:

20 Недељни број часова одређеног разреда у ош, гимназији, средњој стручној школи, омш или смш – засебно

31 Недељни број часова ученика одређеног разреда уобичајеног узраста који паралелно похађају две школе

32 Недељни број часова старијих/млађих ученика одређеног разреда који паралелно похађају две школе

26 Недељни број часова ученика одређеног разреда неуобичајеног узраста који паралелно похађају две школе

Као што се из параметара у Табели 13 примећује, ученици који похађају ОМШ, имају до седам часова, а ученици СМШ и до двадесет два часа недељно више од ученика који похађају само основну школу, гимназију, или средњу школу која није музичка. Од свих врста оптерећења ученика музичких школа, оптерећење великим бројем часова је, можда, највеће и најпроблематичније. Стога, свака врста олакшице у погледу ослобађања дела наставе, или прилагођавање годишњег и испитног програма и слично, требало би да је толерисана, чак планирана, како од стране наставника обе школе које ученик похађа, тако и од стране родитеља. Ово све доводи до следећег вида оптерећења ученика музичке школе – физичко-ментално оптерећење.

6.3.1.2. Физичко-ментално оптерећење ученика **садржај**

Вештина свирања на одређеном инструменту, или соло певања, директно је сразмерна времену проведеном у вежбању, што се не односи на вежбање у оквиру наставе у музичкој школи, већ мимо наставе, дакле код куће. Време потребно за вежбање код куће, срезмерно разреду који ученик музичке школе похађа, повећава се и ученику све више постаје проблем, нарочито стога што се време учења осталих предмета драстично смањује. Поред потребе одвајања времена за вежбање код куће, а с обзиром на то да је оно активност која захтева пуну пажњу ученика било ког узраста, вежбање музицирања захтева потпуну концентрацију и додатни свакодневни ментални напор. У почетним разредима основне музичке школе, овај напор своди се на око 30 минута до сат времена вежбања дневно. У средњој музичкој школи, међутим, ово време се повећава на свакодневно вишечасовно вежбање. Када је ментални напор ученика у основној и средњој музичкој школи у питању, издваја се посебна старосна група, а то су они ученици који су се определили за соло певање. Почетак основног музичког школовања код ученика соло певања зависи од њиховог физиолошког развоја и односи се на узраст преко четрнаест година, што се на даље рефлектује и на почетак средњег музичког школовања. Програм главног предмета ових ученика прати њихов физиолошки развој, међутим, програм осталих предмета, а нарочито солфеђа и упоредног клавира, како на укупном нивоу основне, тако и у сваком разреду средње музичке школе, се веома мало или нимало не разликује од програма ученика осталих инструмената или музичке продукције и дизајна звука. Ово утолико представља додатно оптерећење за ученике соло певања (пре свега на предметима солфеђо и упоредни клавир), уколико се узме у обзир да се вештина читања нотног текста, као и свирања на одређеном инструменту далеко лакше стиче на узрасту деце 8-12 година, упоредо са психичко-физиолошким развојем детета. Ученици соло певања, дакле, поред свих већ поменутих видова физичко-менталног оптерећења, имају додатно оптерећење – стицање вештина које није примерено њиховом узрасту.

Поред менталног напора, свако вежбање инструмента или соло певања у музичкој школи повезано је и са додатним физичким напором. Одређени положаји тела при свирању било ког музичког инструмента или при певању, мора редовно да се поштују и увежбају да не би проузроковали одређене физичке сметње приликом одрастања детета.

Узраст ученика који паралелно похађају две школе је између седам и осамнаест година, а у случају ученика соло певања и већи, а то је управо онај период када је њихов ментално-физички развој изузетно битан. Стога, важно је поменути да физичко-ментално оптерећење ученика музичких школа, пре свега због ове чињенице не треба остати непримећено.

6.3.1.3. Финансијско оптерећење ученика **садржај**

Музичко образовање, како основно, тако и средње (вокално-инструментални одсек), односи се претежно на изучавање свирања на одређеном инструменту. Ни ученици соло певања из овога нису изузети, јер је за њих предмет упоредни клавир обавезан, како у основном, тако и у средњем музичком образовању. У основном, а нарочито у средњем музичком образовању (вокално-инструментални одсек), задовољење одређеног критеријума у погледу квалитета музичког инструмента који је ученик изабрао да свира, строго је препоручљиво, чак обавезно и подразумевано. Обезбеђивање и редовно одржавање сваког квалитетног музичког инструмента у ове сврхе од стране школе, могуће је само у границама у којима то Законом прописани поступци дозвољавају, што је по правилу далеко од довољног и не прати основне педагошке потребе струке. Стога, поседовање и редовно одржавање квалитетног музичког инструмента често захтева велико финансијско оптерећење, пре свега за родитеље/старатеље ученика музичке школе.

У средњој музичкој школи, на одсеку Музичка продукција и дизајн звука, финанасијско оптерећење ученика, односно њихових родитеља/старатеља, такође не изостаје, иако се не односи на набавку, односно одржавање музичког инструмента. Опрема коју су ови ученици обавезни да поседују већ на самом почетку свог средњег музичког школовања, мора да задовољи критеријуме квалитета који подразумевају уређаје који нису јефтини, уз напомену да се током четворогодишњег школовања, ово првобитно финансијско отерећење ученика одсека музичка продукција и дизајн звука, односно њихових родитеља/старатеља, из године у годину, константно, вишеструко увећава.

7. НАСТАВНИ ПРОГРАМ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

Сви наставни програми музичког образовања и васпитања прописани су *Правилником о НПП–ОМШ* и *Правилником о НПП–СМШ*. Детаљи програма сваког предмета јавни су и доступни у листу *Службени гласник*. У овом документу, бројеви поменутих *Службених гласника* назначени су у поглављу 2. – Правни основ школског програма.

7.1. ПРОГРАМ ОСНОВНОГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

Циљ основног музичког образовања и васпитања јесте оспособљавање ученика за бављење музиком на одговарајућем основном нивоу знања, као и омогућавање наставка музичког школовања у средњој музичкој школи. Овај циљ се остварује кроз 10 ставки и то:

1. Развијање музичких способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;
2. Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;
3. Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;
4. Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, ар- тикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
5. Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
6. Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
7. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;

8. Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување нацио- налне и светске културне баштине;
9. Оспособљавање за самостално учење и вежбање;
10. Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

Детаљи програма основног музичког образовања и васпитања прописани су *Правилником о НПП–ОМШ*, те овде као такви неће бити навођени. Ради стицања увида у основне карактеристике начина остваривања програма у основној музичкој школи, ти начини биће представљени сходно адекватном садржају поменутог правилника. Сходно томе, начини остваривања програма одређених инструмената/предмета биће представљени засебно или груписани, а у зависности од систематизације која је извршена у самом *Правилнику о НПП–ОМШ*.

7.1.1. Програм припремног разреда

садржај

Циљеви
- развијање музикалности, интересовања и љубави према музици и уметности уопште. Музичко описмењавање и слушање музике,
- усвајање великог броја песама са текстом,
- упознавање са елементарним појмовима из теорије музике,
- развијење смисла за импровизацију и способност активног слушања музичког садржаја.

Задаци
- стицање спознаје да је пут од звука ка слици само обрнут процес од слике ка звуку,
- савладавање нотног писма, виолинског кључа, тактирања,
- развијање слуха и гласовног опсега, развијање музичке меморије,
- богаћење музичког фонда (дечје песме различитог карактера и садржаја и народне песме).

Програм припремног разреда основног музчког образовања и васпитањачини саставни део *Правилника о НПП-ОМШ* (члан 2, став 2). Припремни разред упућује децу млађег узраста ка основном музичком образовању и васпитању кроз развијање музикалности, интересовања и љубави према музици и уметности уопште, а путем слушања музике, поимања ритма у песми и покрету, слушања и препознавања основних музичких елемената, савладавања нотног писма, и слично. Развијајући слух, гласовни опсег и музичку меморију, деца обогаћују сопствени музички фонд дечјим и народним песама различитог карактера и садржаја. Полазницима припремног разреда пружа се прилика и за боље упознавање са музичким инструментима, а како би били у могућности да, када за то дође време, одаберу управо онај инструмент који им се допада и који им највише одговара.

Сви музички примери обрађују се по слуху, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, а и певањем солмизационим слоговима уз тактирање. Свака нова наставна област праћена је наведеним поступцима, који се потом преносе на опажање појединачних и више тонова, ритмичких фигура, метричких врста и усмених мелодијско-ритмичких диктата.

Поред програма припремног разреда прописаног *Правилником о НПП-ОМШ*, за децу предшколског узраста, Школа остварује неколико пројеката којима настоји да усаврши музичко образовање деце најмлађег узраста (видети детаљније у поглављу 19.1. – Пројекти школе).

7.1.2. Програми главног предмета садржај

Главни предмет у основној музичкој школи је инструмент или соло певање. Циљ наставе главног предмета, без обзира да ли се односе на неки од инструмената или на соло певање, јесте оспособљавање ученика за бављење музиком на нивоу основношколског знања и за наставак школовања у средњој музичкој школи.

7.1.2.1 Програм гудачких инструмената (виолина, виола и виолончело), гитаре и клавира садржај

Задаци наставе гудачких инструмената виолине, виоле и виолончела су:

- формирање психомоторних извођачких релација у којима водећу улогу треба да има асоцијативни доживљај звучне материје (унутрашњи слух), јер развој појединца зависи од професионалног школовања музичког слуха који мора да води и организује извођачке покрете по принципу „од представе ка њеној реализацији“, односно „од доживљаја звука према покрету“,
- овладавање основном техником свирања у складу са индивидуалним, анатомским, психо-физичким и уметничким могућностима ученика,
- развијање критичког односа према основним елементима музичког извођења и извођење композиција квалитетним тоном интонативно тачно, ритмички тачно,
- постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације, акцентуације и инструментације) и изградња способности њихове адекватне стилске употребе у процесу извођења музичког дела,
- музичко описмењавање – постизање вештине течног читања и писања нота у и разумевање значења најучесталијих (нумеричких, графичких и вербалних) темповских, карактерних, метричких, динамичких, агогичких, акцентних и артикулационих ознака у нотном тексту,
- развијање стваралачко-извођачких способности. Развијање креативности у складу са музичким, емоционалним и интелектуалним способностима појединца,

- усмеравање ученика за самостално бављење инструментом (формирање радних навика),
- извођење програма у целини, напамет,
- самостално увежбавање задате композиције,
- самостално читање непознатог нотног текста,
- учествовање ученика у раду оркестра, камерних састава и осталих облика групног музицирања и
- активно учешће у музичком животу средине у којој живи.

Задаци наставе гитаре у основној музичкој школи су:

- успостављање међусобног поверења између наставника и ученика.
- формирање унутрашњих слуховних музичких представа и усвајање основних елемената музичке писмености,
- овладавање основном техником свирања у складу са индивидуалним, анатомским, психо-физичким и уметничким могућностима ученика,
- развијање критичког односа према основним елементима музичког извођења,
- усмеравање ученика за самостално бављење инструментом (формирање радних навика),
- оспособљавање ученика за наставак школовања,
- развијање музичке писмености,
- овладавање основним акордима и њихова примена кроз позиције на инструменту,

- овладавање специфичним ознакама везаним за инструмент,
- свирање лествица закључно са деветом позицијом користећи основне технике, као и основне прстореде (ознаке прстореда: „i-m“, „a-m-i“, „p-i“),
- извођење комбинација арпеђа (ознаке прстореда: „p-i-m-a“, „p-a-m-i“...),
- коришћење великог и малог бареа,
- коришћење једноструког и вишеструког легато,
- извођење свих украса (од предудара до трилера),
- развијање способности уочавања хармонских промена у току свирања и
- препознавање: мотива, фразе, реченице, дводелне и троделне песме, варијација, сонатног облика.

Задаци наставе клавира у основној музичкој школи су:
- интензиван и континуиран рад на развоју физиолошких и психолошких слуховних способности – спољашњег (контролног) и унутрашњег (менталног) слуха, навике размишљања у тонским представама (тонске контемплације) и потребе за изражавањем звуком (духовног слуха),
- упознавање ученика са грађом клавира (резонантном кутијом, поклопцем, клавијатуром, системом полуга са чекићима, чивијама, жицама, пригушивачима, педалима, механиком производње звука...), његовим акустичким својствима (специфичношћу амплитуде клавирског звука, регистарском неуједначеношћу и феноменом аликвотне резонанце) и изражајним могућностима (тонским опсегом, динамичким дијапазоном и колористичким својствима),
- овладавање основном техником свирања на клавиру – савлађивањем, на основном нивоу, свих врста техничких проблема: репетиција, трилера, тремола, лествица, позиционих и ванпозиционих арпеђа и фигурација, дуплих нота, акорада, скокова и полифоније,
- постизање разумевања значења и важности универзалних музичких изражајних средстава (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације, акцентуације и инструментације) и изградња способности њихове адекватне стилске употребе у процесу извођења музичког дела,
- музичко описмењавање – постизање вештине течног читања и писања нота у виолинском и бас кључу, разумевање значења најучесталијих (нумеричких, графичких и вербалних) темповских, карактерних, метричких, динамичких, агогичких, акцентних и артикулационих ознака у нотном тексту и континуиран рад на развоју способности спретног свирања Prima vista,
- усвајање основних знања из области музичке теорије, хармоније, контрапункта и музичких облика, као и основних знања из области музичке историје – ради изградње способности поузданог препознавања стилских епоха, њихових кључних карактеристика и уметничке вредности најуспелијих дела њихових истакнутих представника,
- упознавање најзначајнијих дела из области клавирске литературе, њихове уметничке вредности и основних чињеница из биографија њихових аутора,
- оспособљавање за самостално учење и вежбање,
- стицање искуства редовног јавног наступања (самосталног и у ансамблу) изградња одговорног става у односу на висок стандард захтева савремене концертне и такмичарске праксе,
- изградња навике редовног слушања уметнички вредне музике (у виду тонског записа или концертног извођења),
- развијање и профилирање естетских музичких критеријума (способности препознавања и адекватне процене уметничке вредности музичког дела или његове интерпретације) и

- развијање афирмативних етичких ставова према националној и светској пијанистичкој баштини, њеној важности у домаћој и светској музичкој култури, професији пијанисте (извођача и педагога) и значају његове улоге у друштву.

Образовање и васпитање ученика музике је изразито захтеван и одговоран посао. Подразумева се да онај који се њиме бави, поред одговарајућег професионалног знања и искуства треба да, свакако, поседује још и доста широк увид у основне принципе и законитости развојне психологије.

Будући да је, нарочито у оквирима индивидуалне наставе, наставни процес снажно обележен феноменом трансфера, наставник, у функцији "трећег родитеља", представља важну идентификациону фигуру, у пресудној мери одговорну за музичку, а знатним делом и личну судбину свог ученика. Оваква одговорност обавезује наставника на основно упознавање ученикове породичног окружења (пре свега, интензитета и карактера родитељске подршке ученикове музичком школовању и нивоа њихових очекивања), једнако као и услова у којима ученик живи (нарочито квалитета инструмента на којем вежба или могућности набавке инструмента, уколико га ученик не поседује). Опскрбљен подацима ове врсте, наставник ће бити у стању да прецизније процени ученикову личност, посебно његову музичку мотивацију и његове развојне капацитете те да, на основу такве процене, креира наставно-васпитни третман, којим ће ученика довести до оптималног остварења његовог индивидуалног потенцијала.

Није потребно наглашавати у којој мери наставников став према ученику ваља да буде обележен наклоношћу, топлином, саосећањем, разумевањем, подршком, охрабрењем и поштовањем.

Пошто је примарна наставникова улога да негује ученików таленат, то неизбежно ограничава његов критицизам на веома уско подручје крајње неопходности – једино у којем се он може сматрати конструктивним.

Од наставника се очекује да се редовно, савесно припрема за часове и пажљиво прати и планира развој сваког свог појединог ученика. Ова припрема обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученикове репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о ученикову раду и напретку.

Претпоставка је да ће добар наставник увек имати на уму комплексност и свеобухватност процеса музичке наставе и да ове њене важне стране никад неће запостављати ради пуког усавршавања искључиво занатске компоненте ученикове свирања. То значи да ће се он, током читавог периода ученикове рада на одабраном делу, трудити да му пренесе,не само своје знање о прстореду, техничким поступцима и извођачким изражајним средствима неопходним за примерено извођење дела, него и одређен број суштински важних имформација о аутору дела, историјској епохи којој припада и специфичним особинама самог дела (облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности).

Квалитет првог и неколицине наредних часова (педагошка пракса ово потврђује) најчешће пресудно утиче на даљи развој ученикове интересовања за музику. Наставнику се, из тог разлога, препоручује да посвети повишену пажњу овој проблематици, изналажењем и практичном применом најподстицајнијих и најинспиративнијих могућих наставних метода.

Препоручују се велика умереност и опрез у организовању ученикових такмичарских активности. Обазрив наставник неће допустити да ученикова мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, једнако као што неће упасти у опасну замку вредновања резултата сопственог рада бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Равноправан третман свих ученика у класи наставник не сме, ни на какав начин и ни под каквим условима, да доведе у питање. Било какав дискриминаторски став у односу на степен музичке обдарености или неко друго учениково индивидуално својство сматра се педагошки и морално недопустивим.

Савестан наставник ће, разуме се, обазривим, интроспективно-аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција.

Једна од најважнијих потврда његове исправне педагошке позиције биће упоран рад на сопственом усавршавању – повременим учењем нових дела, стицањем додатних увида у област инструменталне литературе, честим одласцима на концерте, праћењем актуелних збивања у светској дискографији, јавним наступањем, периодичним обнављањем теоријског знања, читањем методолошке, педагошке и психолошке литературе, сталним допуњавањем личног образовања и проширивањем свог културног и духовног хоризонта.

7.1.2.2. Програм хармонике

садржај

Задаци наставе хармонике у ОМШ су:

- упознавање са инструментом и деловима инструмента,
- овладавање поставком инструмента,
- овладавање техником интерпретације и основним врстама артикулације,
- оспособљавање за самосталност у раду,
- стицање основних елемената музичке писмености,
- развијање осећаја за фразу, музички облик, карактер и стил композиције,
- развијање музичког укуса,
- извођење дурских и молских лествица, трозвука и четворозвука са одговарајућим захтевима,
- упознавање метрике и ритма,
- упознавање и анализа различитости интерпретације и
- развијање интересовања за нове задатке и садржаје у области интерпретације на хармоници.

Индивидуалну наставу треба максимално користити у раду са ученицима, без обзира на њихове способности. То је неопходно код овог инструмента, а у складу са физичким могућностима почетника.

Приликом постављања односа између програмских захтева и планираног градива треба имати у виду све основне особине ученика. Прилагођавање наведених програмских захтева способностима ученика и његовом интересовању уједно усмерава ка квалитетнијој литератури и слушању одговарајућих композиција на нивоу узраста. Све захтеве треба остварити кроз мањи или већи број једноставнијих, односно сложенијих примера, зависно од могућности ученика.

Техничке елементе лествица и акорада, разних вежби и етида треба користити за одговарајуће поступно напредовање и овладавање основним облицима техничке поставке. Треба постићи одређени темпо кроз уједначени рад прстију у техничким вежбама и етидама, као и рад на техници меха. Рад на техници меха се прилагођава одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика.

Транскрибоване композиције старих мајстора користе се путем упознавања стила, као припрема за полифонију и каснији развој сложеније слушне контроле, уз независност прстију и руку.

Разни комади и једноставне цикличне форме су потребне за почетни развој музичке маште, смисла за облик и тонске боје, као и концентрације код ученика.

Употреба регистара треба да буде правилно постављена у односу на поједине музичке и техничке захтеве. Неговање квалитета тона, ритмичко-метричке стабилности, меморије, динамике, агогике и осталих елемената чак и код најједноставнијих примера школске литературе је важно за формирање комплетне музичке личности ученика на нивоу његовог узраста и могућности.

7.1.2.3. Програм флауте садржај

Задаци наставе флаауте у ОМШ су:

- развијање љубави према музици и унапређење музичке културе,
- упознавање историјског развоја флауте, техничких могућности и примене,
- стварање потребе код ученика за сталним стицањем нових сазнања у области флаутске музике и литературе,
- развијање жеље за слушањем флаутске музике, као и потребе за сталним праћењем флаутских токова, како у нашој земљи тако и у свету,
- развој креативности и индивидуалности,
- стицање техничког и тонског нивоа у складу са учениковим способностима за успешан завршетак основне музичке школе,
- стварање потребе код ученика да кроз свирање флауте искажу свој свет, способности и знање кроз разне видове јавних наступа,
- постављање темеља за развој музичке и естетске личности,
- изградња навике посећивања концерата класичне музике,
- слободно изражавање свог унутарњег света језиком музике,
- развијање потребе слушања музике,
- упознавање са вишеструком применом флауте у оркестру, камерним саставима, као и солистички,
- овладавање правилном техником дисања,
- контрола тона и владање елементима тона: контрола интонације, динамика *f-p p-f*, вибрато,
- свирање у шеснаестинама у различитим артикулацијама и ритмизацијама,
- владање дневним тонским и техничким вежбама и свим лествицама,
- упознавање са различитим стиловима, композицијама различитог карактера и значајем њиховог правилног интерпретирања,
- развој способности да се примени стечено знање на новом музичком материјалу и
- оспособљеност за самостални рад (вежбање).

У настави флауте посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона и његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију. Од самог почетка применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Посебну пажњу обратити на тонске вежбе у дужим нотним вредностима преко којих ученик треба током школовања у основној музичкој школи да овлада тоновима флауте подједнако звучно и квалитетно. Упоредо са тонским радити и на техничким вежбама које почев од једноставнијих ка сложенијим, доприносе развоју свих техничких елемената владања инструментом. Посебну пажњу усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама.

У току школовања обрадити све тоналитете како дурске тако и молске.

У раду на етидама, без обзира на годину учења, увек и до краја инсистирати на потпуном овладавању сваким техничким и тонским захтевом који је садржан у нотном тексту. Упутити ученика на аналитичан приступ рада који се односи на тоналитет и евентуалне предзнаке у току саме вежбе, сложеније ритмичке, техничке и тонске елементе као и рад на појединим пасажима који захтевају посебну пажњу. Код ученика преко етида разноврсног садржаја и захтева развијати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање.

У раду са комадима уз пратњу клавира, од самог почетка код ученика развијати осећање за интерпретацију која у себи садржи основне стилске карактеристике композиције и кроз правилно усмеравање омогућити ученику развијање његове способности да у потпуности изрази своју музикалност.

Неопходно је пажњу ученика усмерити на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмента и правилна примена технике дисања.

7.1.2.4. Програм контрабаса

садржај

Задаци наставе контрабаса у ОМШ су:

- развијање љубави према музици и инструменту,
- формирање унутрашњих слуховних музичких представа и усвајање основних елемената музичке писмености,
- овладавање основном техником свирања инструмента,
- оспособљавање за самостално бављење инструментом,
- развијање извођачке и стваралачке способности,
- стицање позитивног односа према музици,
- активно учествовање у музичком животу своје средине као музичар аматер,
- пасивно учествовање у музичком животу своје средине као део музички образоване публике,
- уочавање и препознавање ознака и термина битних за читање и извођење дела,
- правилно држање инструмента,
- правилно држање и употреба гудала,
- коришћење основних потеза гудалом,
- правилно постављена лева рука и коришћење одређене позиције,
- извођење техничке вежбе за десну руку (расподела, притисак и брзина кретања гудала),
- извођење техничке и интонативне вежбе за леву руку,
- извођење ритмичке вежбе,
- извођење композиција различитог карактера,
- активно учествовање на интерним и јавним часовима,
- примењивање креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима,
- препознавање различитости и поређење сопственог свирања са интерпретацијом других,
- свирање ритмички и интонативно тачно,
- свирање квалитетним тоном,
- упознавање основних делова инструмента,
- упознавање основних правила о заштити и одржавању инструмента,

- поставка десне руке и вежбе хоризонталних и вертикалних физичких покрета (надлактице, подлактице, шаке из зглоба и прстију),
- упознавање нотног писма, ознака и музичких термина,
- вежбе вођења гудала на празним жицама (са различитом расподелом, различитом брзином кретања и разноврстним штрихом),
- ритмичке вежбе на празним жицама (гудалом и пицикато),
- вежбе вођења гудала са жице на жицу као и прескакање једне жице.
- вежбе вођења гудала на празним жицама са употребом динамике и променом притиска,
- вежбе вођења гудала на празним жицама са померањем звучне тачке и добијањем тона различите резонанце и боје.
- увежбавање основних потеза гудалом (деташе, портато, легато, мартеле, стакато),
- поставка леве руке и интонативне вежбе у првој позицији,
- вежбе за развијање мускулатуре,
- техничке вежбе за корелацију и кординацију покрета леве и десне руке,
- техничке вежбе са различитом расподелом гудала у првој позицији,
- ритмичке вежбе у првој позицији,
- свирање дурских и молских лествица са трозвуцима у првој позицији,
- поставка леве руке и интонативне вежбе у другој позицији,
- вежбе за промену позиције,
- свирање дурских и молских лествица кроз прву и другу позицију (са трозвуцима),
- вежбе кроз прву и другу позицију различитих техничких захтева,
- поставка леве руке и интонативне вежбе у трећој позицији,
- свирање дурских и молских лествица кроз три позиције (са трозвуцима),
- вежбе за вибрато,
- вежбе кроз три позиције различитих ритмичких и техничких захтева леве и десне руке,
- поставка леве руке и интонативне вежбе у четвртој позицији,
- вежбе за промену позиције (све четири позиције),
- свирање дурских и молских лествица у једној октави кроз све четири позиције,
- кратке мелодијске вежбе за увежбавање артикулације и динамике,
- техничке вежбе кроз четири позиције, различитих ритмичких и техничких захтева леве и десне руке,
- поставка леве руке и интонативне вежбе у петој позицији,
- свирање дурских и молских лествица у једној октави кроз пет позиција,
- свирање вежби са флажолетним тоновима и штимовање инструмента помоћу њих,
- свирање хроматских лествица,
- свирање разложених трозвука и четворозвука кроз пет позиција,
- свирање малих етида (са клавирском пратњом и без ње) и
- свирање малих комада и композиција са клавирском пратњом.

Наставник мора да зна да је сваки ученик посебна индивидуа са сопственим карактеристичним физичким и менталним саставом, па према томе и његово подучавање не сме се свести на строга правила већ на збир генералних принципа који су довољно широки и прилагодљиви сваком ученику – појединцу.

У почетном обучавању свирања на контрабасу посебну пажњу треба посветити држању инструмента које мора бити потпуно природно. Када је реч о десној руци, обратити пажњу да се без обзира на стил држања гудала природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају уклопити и бити у природној равнотежи.

У поставци леве руке уочити честе сметње као што су слаби прсти, лабави зглобови и слично, а затим радити на њиховом отклањању. Подучавање и избор методски организованог материјала који се користи треба прилагодити индивидуалним потребама ученика.

7.1.2.5. Програм дувачких инструмената (обоа, кларинет, саксофон, хорна, труба, тромбон)

садржај

Задаци наставног процеса који се односе на дувачке инструменте су:

- развијање љубави према музици и инструменту,
- развијање радних навика,
- оспособљавање за самостално вежбање,
- савладавање технике свирања,
- овладавање музичком писменошћу,
- припрема за квалитетан наступ ученика,
- оспособљавање за свирање напамет,
- упознавање са деловима инструмента: склапање и одржавање,
- савладавање технике дисања,
- правилно држање инструмента, издржавање тонова,
- правилна поставка писка,
- развој способности контроле тона у декрешенду,
- усаглашавање рада језика и прстију,
- упознавање са терминима и појмовима из мелодике и ритма,
- оспособљавање за јавни наступ и
- развој осећања за вредност сопственог индивидуалног приступа интерпретацији.

У настави дувачких инструмената посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника или писка. Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана код инструмената са усником (хорна, труба, тромбон, туба) и правилно обликовање усана код инструмената са трском (кларинет, саксофон) и са писком (обоа, фагот).

Посебну пажњу у настави дувачких инструмената обратити на тонске вежбе преко којих ученик треба током школовања у основној музичкој школи да овлада тоновима свог инструмента подједнако звучно и квалитетно у различитим регистрима.

Упоредо са тонским радити и на техничким вежбама које, почев од једноставнијих ка сложенијим, доприносе развоју свих техничких елемената владања инструментом. Посебну пажњу усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама.

У току школовања обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. У свирању лествица примењивати разложено свирање, као и свирање доминантних дурских и умањених септакорда код молских тоналитета. Лествице увек свирати у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања. Лествице обавезно свирати напамет.

У току школовања у раду на етидама, без обзира на годину учења, увек до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Упутити ученика на аналитичан приступ рада који се односи на тоналитет и предзнаке у току саме вежбе, сложеније ритмичке, техничке и тонске елементе, као и рад на појединим пасажима који захтевају посебну пажњу. Код ученика, преко етида разноврсног садржаја и захтева, развијати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У раду са комадима за извођење уз пратњу клавира, од самог почетка код ученика развијати осећање за интерпретацију која у себи садржи основне стилске карактеристике композиције и кроз правилно усмеравање омогућити сваком ученику развијање његове способности и музикалности.

У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмерити на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања.

7.1.2.6. Програм соло певања садржај

Сходно *Правилнику за НПП–ОМШ*, задаци наставе соло певања у основној музичкој школи су:

- развијање заинтересованости за ширење вокалног потенцијала,
- развијање навика слушања вокалне уметничке музике и
- позитивно доживљавање и вредновање наставе соло певања.

На пријемном испиту кандидати морају показати здрав гласовни материјал, чисту интонацију, музичку меморију, поседовање ритма.

У зависности од напредовања ученика у вокалној техници, кад год је могуће обрађивати и дела домаћих композитора.

При савладавању вокалне технике требало би предности дати оним методама које се у својим основним начелима ослањају на италијански белканто.

У настави соло певања треба увек тежити да ученици остварују садржај програма према својим способностима, почевши од техничких вежби – вокализа, па према сложенијим делима вокалне литературе. У тим захтевима, пракса је показала, да је боље ићи и нешто мало испод оптималних могућности ученика, него их оптеретити претешким делима у даљем савладавању вокалне технике.

7.1.3. Програм солфеђа садржај

Циљ наставног програма солфеђа јесте развијање музикалности и музичке писмености кроз прожимање васпитног и образовног процеса.

Основни задаци предмета солфеђо односе се на:

- развијање музичких способности (музичке меморије, способности праћења мелодијског, хармонског и полифоног тока),
- развој читања, писања и схватања музике и музичког писма са развојем музичког мишљења,
- усађивање звучних представа и њихово везивање са сликом, односно слике са звуком кроз стицање знања и вештина (мелодика, ритам, диктати),
- упознавање музичке литературе, интерпретације и основних елемената музичких стилова и
- осамостаљивање ученика и развој њихових креативних способности.

Основни дидактичко-методички поступци обухватају развијање звучних представа с нотом сликом, како за област мелодике тако и за област ритма. Овим се наставним смером усклађује рад на диктатима с певањем и ритмичким читањем. Звучне представе су, по правилу, мелодијски примери (песме са текстом и примери из литературе), мелодијски мотиви (за транспоновање, ради учвршћивања скокова у поједине ступњеве; за певање увек у оригиналном тоналитету ради постављања боје тоналитета и за постављање метричких врста и ритмичких фигура) и, тек на трећем месту, лествични низови (распевавање ученика, ширење обима гласа, упознавање лествица).

Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, а и певањем солмизационим слоговима уз тактирање. Свака нова наставна област праћена је наведеним поступцима, који се потом преносе на опажање појединачних и више тонова, ритмичких фигура, метричких врста и усмених мелодијско-ритмичких диктата.

Остале дисциплине, теорија, опажање, интонирање са диктатом, уско се повезују са наставним градивом из мелодике и ритма, нарочито у прва два разреда. За све годишње испите, шестогодишњег, четворогодишњег и двогодишњег образовања испитне вежбе и задатке не пише предметни наставник већ су истоветне за све ученике и задаје их актив наставника солфеђа.

Приликом планирања наставе за целу годину, полугодиште и тромесечје, треба предвидети време за обнављање већ постављених методских јединица, као и њихово даље разрађивање. После одређења када ће се припремати и поставити један тоналитет треба имати у виду то да се у последња два месеца школске године не постављају нове лествице. То исто важи и за ритмичке поставке јер је и за мелодику и за ритам потребно одређено време како би се звучне представе усвојиле и надоградиле новим захтевима (више скокова, тежи захтеви за ритмичко читање, примена вокалне и и нструменталне литературе из градива тог разреда, писмени диктати, певање примера са листа) – а ради припремања ученика за што самосталније извођење и опажање музичког тока.

Када се у оквиру методске јединице планира ново градиво из ритма треба користити певање у већ познатом тоналитету, а када је поставка нове лествице у питању, треба користити познате ритмичке фигуре и метричке врсте. Ново градиво увек прати – после поставке – рад на препознавању, као најелементарнијем виду учења. Писмени диктати и певање са листа (без претходне припреме) следе касније, на другим часовима, као и приликом обнављања претходних поставки, али са већим захтевима. Тиме се гарантује постојање концентричних кругова, познатих у свим педагошким дисциплинама у школама општег образовања.

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици. Опажање појединачних тонова треба почети са неколико тонова (најбоље три) и то у једној до две октаве(мала и прва октава). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим (до три октаве), с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала, односно препознавање два симултативно одсвирана тона, која ученици најпре препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате (мелодијске и ритмичке) ученици изводе групно и појединачно, нарочито непосредно после учињене грешке у певању или писању диктата. Певањем диктираног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усвршава техником рада на самодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера са табле и његовог записивања после брисања).

Интонирање тонова према усменом диктату наставника треба да се избегава (осим када се припрема неки детаљ). Треба користити нотну слику – табулатор јер се тако више везује звук са нотном сликом. Интонирање интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима. Као допуна ових поступака интонирају се акорди и од слободних датих тонова, али увек са именовањем тонова.

Диктати као резултат постављених звучних представа су обавезни на сваком часу. Писмене диктате не могу успешно да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивање вежби из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо читање и, нарочито, правилну ортографију.

Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Опажање апсолутних висина, област која је, као нова, уведена приликом конципирања претходних Наставних планова и програма, планирана је да се ради од II разреда. Дакле, ради се на опажању свих хроматских тонова од V до I ступња а-мола и де-мола, с тим да се опажени тонови не певају већ се изговарају абецедом или записују. Даљи развој се преноси у средњу школу с тенденцијом убрзавања диктирања, али са обавезном паузом између сваке тонске висине. Овиме се убрзава рад на мелодици и диктатима.

Новину представља савлађивање лествица у неколико етапа. Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песмама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем диктираних тонова сличних кретању мелодије у песми (по узору на многе стране школе), приказивањем и теоријским тумачењем лествице.

Поставка подразумева обнављање научене песме, утврђивање лествице абецедним изговором у секундама и терцама, изговором тоничног трозвука и каденце, препознавањем мотива, певањем инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савлађивањем једног канона. Опажање тонова и касније интервала и акорада из каденци, певање тежих примера из литературе и двогласних примера одвија се у облику обнављања тоналитета обично следеће године. Тада се утврђују нарочито тонови субдоминантне функције, али и остали тежи скокови. Ова фаза обраде тоналитета праћена је писаним диктатима, док је претходна базирана на усменим диктатима, од писмених је тражено записивање само појединачних тонова и више тонова.

У двогодишњој школи, за разлику од шестогодишње и четворогодичње, припрема и поставка следе непосредно једна иза друге. Оне лествице које имају велики број предзнака („упознају”) савлађују се теоријски, изводе се певањем лествица и каденце и илуструју се примером из литературе (Цис-дур на пример).

У старијим разредима, када ученици имају довољно усвојене функционалне односе, односно стабилне ступњеве, припрема и поставка следе непосредно једна иза друге. Оне лествице које имају велики број предзнака савлађују се теоријски или упоређивањем и изводе се певањем лествица и каденце и илуструју примером из литературе (Цис-дур на пример).

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере напамет и користе их за даљу поставку ритма. Она се одвија на следећи начин: препознавање мотива, извођење кратких ритмичких мотива са новим градивом, мануелно извођење, учење ритмичких примера без тонских висина, савлађивање ритмичких етида – парлато уз помоћ наставника ради правилног акцентовања, испитивање наученог градива, самостално извођење нових задатака са сличним садржајем, писмени диктати и читање примера из вокалне и инструменталне литературе.

Опажање врста такта стално прати рад на ритму и преноси се на записивање ритмичких окосница наших народних песама и игара.

Пре рада на парлату, али и касније (вежбе са променом кључа), користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте. Равномерним читањем ученици савлађују континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке).

Домаћи задатак треба да садржи: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера за поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Неприхватљиво је давати домаће задатке који се односе на певање мелодијских вежби из уџбеника јер је то најнегативнији поступак, који негира оправданост наставе солфеђа. Њих ће ученици вежбати свирајући на свом инструменту.

7.1.4. Програм теорије музике

садржај

Циљ наставног програма теорије музике јесте теоријско обједињавање свих музичких појмова и израза, као и повезивање теоријске наставе са солфеђом инаставом инструмента, односно певања.

Основни задаци овог предмета одное се на:

- упознавање музичких појмова и појава,
- владање законитостима теорије музике,
- остваривање функционалних задатака – стицање брзине у схватању тонских односа (лествице, интервали и акорди) и
- владање музичком ортографијом.

Теорија музике је посебан предмет у завршном разреду, како шестогодишње, тако и четворогодишње и двогодишње основне музике школе. До завршног разреда теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у интонирању, опажању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака – преписивање примера из уџбеника и именовање исписаних нота и нотних записа, по диктату наставника, дакле, овладавање нотним писмом у виолинском и бас кључу (обележавање нотних трајања и пауза, врсте такта). Редослед нотних тонова, изговор солмизацијом и абецедом успешно је савладан када ученици нижу све тонове узлазно и силазно од било ког почетног тона у секундама, а затим у терцама у обиму две октаве. Иако се квинтакорд теоријски обрађује у другом разреду, у првом разреду је предвиђена припрема како би се лакше усвојио кроз изговор терци и трозвука на главним ступњевима обрађених дурских лествица (каденца).

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. У почетним разредима ће то бити једноставна објашњења, а потом ће се усложњавати зависно од развоја схватања ученика и методске јединице. Све основне појмове: ступањ, степен, полустепен, предзнаци, тетрахорд, лествица, трозвук, каденца, такт, тактица, темпо и друго, требало би исписивати на табли речима и нотном сликом, а и показивати и одсвирати на инструменту. Изградња тетрахорда од било ког основног тона и проналажење полустепена изванредна је вежба за схватање лествица. Увиђањем распореда целих степена и полустепена у тетрахорду ученици су спремни за теоријску изградњу свих дијатонских лествица.

Већ у I разреду се може поставити принцип изградње дурских лествица: на познати горњи доминантни) тетрахорд Це-дура додавањем навише тетрахорда са полустепеном на крају низа, добија се Ге-дур лествица (квинтни круг навише), и супротан смер – од тоничног тетрахорда Це-дура спуштањем још једног тетрахорда са истим распоредом целих степена и полустепена добијамо Еф-дур (квинтни круг наниже). Хроматске промене основних тонова догађају се у смеру кретања – код лествица са повисилицама у горњем тетрахорду (воћица), а код лествица са снизилицама у доњем тетрахорду (субдоминанта).

Молске лествице се постављају као лествице са истим тоновима паралелног дура. Ради очувања и даљег учвршћивања већ претходно постављених хармонских функција (T-SD-D) у почетном разреду обрађивати каденцу хармонског мола. Обрадама свих врста молске лествице утврђује се доминантни тетрахорд абецедним изговором. Изговарањем свих тонова доминантних тетрахорада молске лествице улази се у област хроматике. Промену у хармонском молу објаснити хармонским разлозима (дурска доминанта), а у мелодијском молу мелодијским разлозима (елиминисање прекомерне секунде).

Квинтне кругове треба обрадити у III разреду као и низање повисилица (последња повисилица – воћица) и снизилица (претпоследња снизилица – име тоналитета). У каснијим разредима упоређивати, теоријски и звучно, истоимени дур и мол, паралелне лествице, лествице удаљене за хроматски полустепен и енхармонске лествице.

Препоручују се писмена вежбања: исписивање предзнака задате лествице у оба кључа, исписивање лествичног низа са предзнацима испред нота, препознавање лествице на основу исписаног низа (не увек од првог ступња), упоређивање лествичних тетрахорда, проналажење једног тетрахорда у више лествица, и друго.

Обрада интервала је предвиђена такође у почетним разредима. Најпре лествични интервали, и то именовањем без врсте, а касније се врста интервала повезује са одређеним местом у лествици (на пример: велике терце на главним ступњевима у дуру). Веома је важно постављање интервала у линијски систем и његово брзо препознавање. Изградња интервала, именавање абецедом, исписивање интервала и коришћење шифри вежбају се усменим и писманим путем. Обртаје интервала, такође, треба вежбати усмено и писмено, а касније дефинисати ове појмове. Интервале сексту и септиму теоријски постављамо као обртај одговарајућих интервала. Умањене и прекомене интервале приказујемо са разрешењем; у школи за основно музичко образовање приказујемо прекомерну кварту и умањену квинту и њихово проналажење у тоналитету.

Лествичне квинтакорде, који се испевавају у мелодици, требало би вежбати и усменим изговором (са повећањем брзине изговора). Када се обраде врсте квинтакорда, вежбати изградњу дурског и молског квинтакорда од истог тона (усмено и писмено вежбање, а и вежбање на инструменту). Може се теоријски поставити у умањени и прекомерни квинтакорд јер упоређивањем са дуром и молом ова поставка није тешка ученицима. Сваки квинтакорд се изговара и у својим обртајима, у низу – квинтакорд, секстакорд, квартсекстакорд (на овај начин ученици клавирског одсека свирају трозвук од прве године). Свесним прихватањам да један тон може бити основни тон, терца или квинта различитих квинтакорада уводимо ученике у хармонско мишљење – усмена и писмена вежбања изградње од истог тона, навише и наниже, квинтакорда, секстакарда и квартсекстакорда.

Септакорди се лако усвајају након усмених и писмених вежбања за терце и квинтакорде. MD_7 ое везује за доминанту дура и мола. Представљањем доминантног септакорда у линијском систему указати на положај тонике, подједнако удаљене од најнижег и највишег тона. Вежбање изградње доминантног септакорда и његових обртаја је усмено, писмено и на клавиру са разрешењем у одговарајући тонични трозвук. Исти поступак се користи код умањеног и полуумањеног септакорда. Остале септакорде такође постављамо у тоналитет и вежбамо бржу и тачнију изградњу. Хроматским променама појединих тонова у дуру (мол-дуру) и молу (хармонски и мелодијски мол) указујемо и на промену у врсти септакорда, као и квинтакорда.

У раду са ученицима све ознаке за темпо, динамику, артикулацију и агогику требало би примењивати од прве научене пеаме. Учење ових ознака, са италијанским називима, без музичког садржаја не омогућава ученицима да упознају карактер композиције. Поступно усвајање ових термина, уз адекватан превод, помоћи ће ученицима да на одговарајући начин интерпретирају и препознају музички садржај.

7.1.5. Програм упоредног клавира

садржај

Основни циљ учења упоредног клавира за ученике соло певања је њихово оспособљавање за самостално праћење и анализирање не само облика композиције коју савлађују, него и за препознавање стила са свим његовим карактеристикама. Такође је неопходно да ученик, радећи на клавирској композицији, уме да препозна основне хармонске токове, модулације, полифонију и друге музичке елементе, што ће му само помоћи да лакше савлада и разуме репертоар соло певања.

Задаци наставе упоредног клавира у двогодишњој основној музичкој школи су:

- развијање љубави и интересовања према клавиру и уметничкој музици,
- остваривање доброг контакта са инструментом,
- једноставније и брже долажење до квалитетног тона,
- препознавање регистара на клавиру,
- правилно интерпретирање нотног текста, одговарајуће тежине, у виолинском и бас кључу,
- усвајање основних нотних вредности и основних ритмичких мотива,
- препознавање мотива, фразе, реченице, музичке мисли,
- разликовање динамичких термина,
- разликовање елемената артикулације,
- коришћење правилног прстореда,
- препознавање основа орнаментике,
- разумевање законитости метрике,
- познавање основних темпа и ознака за агогику,
- савладавање ознака за педал,
- разликовање врсте основних удара: стакато, легато, портато, тенуто, нон легато,
- уједначено извођење низа тонова у различитим темпима, подједнако у обе руке,
- усвајање основе извођења интервала и акорада у низу, као и репетиције и скокова,
- развој способности да се одреди карактер мелодије,
- усвајање основне технике полифоније и
- оспособљавање ученика да сам себе прати на клавиру док пева.

На првим часовима ученика треба упознати са кратким историјским развојем инструмента, начином функционисања механизма и саставним деловима клавира. Ученика треба правилно поставити за инструмент водећи рачуна о удаљености и висини клавирске столице у односу на инструмент.

Непосредан контакт почиње поставком руке на клавијатуру и извођењем првих тонова “портаменто” начином свирања, сваком руком посебно. Ученик постепено упознаје клавијатуру и нотно писмо.

Развијање унутрашњег слуха код ученика је веома важан задатак и корисно је налажење мелодија по слуху.

Сваки нови задатак потребно је остварити на високо професионалном нивоу, поштујући индивидуална својства сваког ученика, интелектуалне потенцијале, мотивисаност за самостални рад, уз јасно постављене захтеве. Упоредо радити на техничком и музичком развоју ученика и развијати његове слабије стране.

У раду са ученицима водити рачуна о различитим могућностима ученика у зависности од њиховог талента. Свако дело треба најпре правилно прочитати, објаснити, анализирати са свих страна и поставити високе уметничке захтеве. Добро припремљен ученик са већом сигурношћу и личним задовољством излази на јавно извођење. Педагог треба да одабере програм према могућностима сваког ученика. Међусобно поверење и поштовање личности и атмосфера сарадње на часу доприносе правилном и успешном развијању свих потенцијала које ученик поседује.

7.1.6. Програм оркестра, хора и камерне музике

садржај

Циљеви наставе групног музицирања, без обзира да ли се ради о оркестру, хору или камерној музици, односе се на:

- анимирање и оспособљавање ученика за групно музицирање,
- усаглашавање индивидуалног извођења са потребама групног,
- усаглашавање интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања,
- развијање перцепције слушања осталих чланова и
- развијање жеље за успехом и радом у групном музицирању.

Из описаних циљева, проистекли су и задаци групног музицирања, који се односе на:

- оспособљавање за даље музицирање,
- усаглашавање индивидуалног са групним музицирањем,
- усаглашавање интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду,
- развијање интонације и артикулације у складу са осталим члановима у групном раду и слушање других и
- оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања.

Групно музицирање се у школи организује према могућностима извођења наставе. Ученицима инструменталне наставе, првенствено је потребно омогућити да буду организовани у рад оркестра и камерне музике. Ученици могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра као и учешћем у раду камерног ансамбла. У школама у којима постоји хор укључити све ученике који нису обухваћени радом оркестра и камерног музицирања, а према Правилнику о наставном плану и програму.

Приликом одабира програма у групном музицирању, обратити пажњу да одговара техничким и музичким способностима свих учесника, нарочито када нису у питању ученици истих разреда и узраста. Програм треба да буде подстицајан и прихватљив да би се код ученика развила жеља и позитивна мотивација за рад у оркестру, хору и камерним ансамблима.

7.1.7. Програм за ученике оштећеног вида

садржај

Наставни план и програм клавира, хармонике и флауте за II, III, IV, V и VI разред одговара плану и програму Одсека за класичну музику и са прилагођеним планом и програмом до II разреда чини целину. За изучавање дувачких инструмената – кларинета и трубе за ученике оштећеног вида примењује се програм основног четворогодишњег музичког образовања и васпитања. Настава солфеђа и теорије музике за ученике оштећеног вида одвија се по наставном плану и програму Одсека за класичну музику и прилагођана је ученицима овог одсека.

У оквиру програма за ученике оштећеног вида изучавају се следећи предмети: клавир, хармоника, флаута, кларинет, труба, солфеђо и теорија музике. Настава клавира, хармонике и солфеђа остварује се у I и II припремном разреду и од I- VI разреда основног музичког образовања и васпитања. Наставни план и програм за ученике оштећеног вида исти је као и редован програм Одсека за класичну музику, осим у I и II припремном разреду и I разреду основног музичког образовања и васпитања. Наставни план и програм клавира и хармонике за II, III, IV, V и VI разред одговара плану и програму Одсека за класичну музику. Наставни план и програм дувачких инструмената, у потпуности одговара плану и програму Одсека за класичну музику. Настава солфеђа и теорије музике од II до VI разреда одвија се према редовном наставном плану и програму ових предмета на Одсеку за класичну музику. Настава припремног разреда клавира и хармонике је индивидуална. Часови припремног разреда трају 30 минута, а од I до VI разреда 45 минута. У првом, другом и трећем разреду предвиђен је један час за музичко описмењавање.

Циљеви и задаци програма за ученике оштећеног вида су следећи:

- Укључивање све већег броја ученика оштећеног вида у наставу, односно укључивање и оних ученика који немају изразитих музичких способности, али код којих би се оне могле развити.
- Развијање слуха и његово изоштравање што ће ученицима поред компензаторних функција донети и велике користи у области оријентације и кретања у простору.
- Оспособљавање што већег броја ученика оштећеног вида за аматерско бављење музиком, што је од непроцењивог значаја за њихову специјалну интеграцију и личну афирмацију.
- Развијање стваралачких способности ученика с обзиром на то да им је због природе оштећења музика средство најпотпунијег уметничког изражавања.
- Рад на организацији и синхронизацији елементарних покрета тела.
- Развијање љубави према музици као средству потпунијег уметничког доживљаја, а ради обогаћивања културног живота.
- Подстицање ученика на активно укључивање у музички живот шире друштвене средине у циљу даље социјализације и интеграције лица оштећеног вида.
- Солидно овладавање нотним писмом за слепе, рад на делимичном или потпуном описмењавању линијским нотним системом за ученике са остацима вида.
- Оспособљавање слабовидих ученика за комбиновано коришћење брајовог и обичног нотног система.
- Професионално усмеравање изразито способних ученика на даље музичко школовање и њихово успешно укључивање у редовне средње и високе музичке школе.
- Оспособљавање ученика за преписавање стручне музичке литературе са црног тиска на писмо за слепе.
- Упућивање ученика на начин коришћења стручне и друге помоћи библиотека и других музичких установа у земљи и иностранству.
- Прештампавање музичке литературе на брајево писмо.

Настава клавира и хармонике остварује се у првом и другом припремном разреду и у првом, другом, трећем, четвртом, петом и шестом разреду основног музичког образовања и васпитања. У први припремни разред уписују се ученици од седам до девет година старости. Због посебних услова и начина рада са ученицима оштећеног вида настава је индивидуална. У првом и другом припремном разреду час траје 30 минута, а од првог до шестог разреда основног музичког образовања и васпитања 45 минута. Сваки ученик има по два часа недељно. На крају првог, као и другог припремног разреда, сви ученици су обавезни да наступе на смотри. По завршетку другог припремног разреда, ученик се уписује у први разред основног музичког образовања и васпитања.

Настава теоретских предмета (солфеђа и теорије музике) за ученике оштећеног вида основне музичке школе траје осам година за клавир и хармонику и обухвата I и II припремни разред, солфеђо од I–VI разреда по систему редовне основне музичке школе, као и програм теорије музике у VI разреду. За ученике флауте, настава теоретских предмета траје шест година и одвија се према програму Одсека за класичну музику. Настава се одвија у групама од шест ученика. На крају школске године у I припремном разреду ученик се изводи на контролни испит из солфеђа, а на крају II припремног разреда на годишњи испит.

Настава теоретских предмета за ученике оштећеног вида основне музичке школе који изучавају кларинет и трубу траје шест година и обухвата I и II припремни разред, програм солфеђа Одсека за класичну музику од I до IV разреда и програм теорије музике у IV разреду. Настава се одвија у групама до шест ученика.

7.2. ПРОГРАМ СРЕДЊЕГ МУЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА садржај

Детаљни програми за све разреде и предмете на сваком одсеку у СМШ предочени су *Правилником о НПП-СМШ*. Како у овом документу не би заузимали непотребан простор, ове ће програми сваког стручног и општеобразовног предмета бити укратко представљени основним циљевима и задацима.

7.2.1. Програми стручних предмета садржај

Теорија музике

Циљеви
- Унапређивање нотног писма и разумевање нотног текста
- Повезивање савладаних појединичних области теорије музике у јединствену сазнајну целину, употребљиву да даље музичко школовање
- Сагледавање теорије музике као значајне олакшице за извођачку праксу
- Усавршавање на савладавању елемената за будућу анализу музичког дела.

Задаци
- Усвајање и проширивање знања о нотном писму и нотном тексту
- Развијање спсобност на повезивању појединих области теорије музике
- Развијање способност за истраживање музичког садржаја
- Развијање способност корелације теорије музике и осталих предмета

Музички инструменти

Циљеви
- Теоријско овладавње функцијом појединачног инструмента
- Развој практичне употребе инструмента у оркестру, соло и камерној музици
- Усвајање нотације кључева и траспозиције појединих инструмената
- Усавршавање анализе партитура и појединих инструменталних деоница

Задаци
- Проширивање знања о музичкој литератури
- Развијање способности на препознавању инструмената по звуку и изгледу
- Рад на анлизи партитура и инструменталних деоница
- Развијање способности да пореде групе инструмената и њихове улоге у оркестру

Хармонија

Циљеви
- Развој улоге хармоније у музици
- Развој основних елемената хармоније
- Упознавање строгог и слободог хармонског става
- Упознавање ванакордских тонова
- Развој акордских веза
- Развој промене тоналитета
- Развој на препознавању и анлизи различитих хармонских стилова.

Задаци
- Развој улоге хармоније у музици
- Развој основних елемената хармоније
- Рзавој способности рада у слободном хармонском ставу
- Рад на употреби ванакордских тонова

- Рад на савладавању акордских веза
- Рад на савладавању промене тоналитета (дијатонска, хроматска модулација, енхармонска модулација)
- Рад на препознавању и анлизи различитих хармонских стилова.

Контрапункт

Циљеви
- Сагледавање историјског развоја контрапункта
- Оспособљавање за усавршавањем рада на вокалном контрапункту
- Оспособљавање за усавршавањем рада на инструменталном контрапункту
- Упознавање са барокном инструмнеталном полифонијом

Задаци
- Развијање способности за сгледавањем историјског развоја контрапункта
- Развијање способности рада на вокланом контрапункту
- Развијање способности разликовања врста имитације
- Развијање способности рада на инструменталном контрапункту
- Изучавање тоналног плана фуге
- Развијање способности рада на барокној инструмнеталној полифонији

Историја музике са упознавањем музичке литературе

Циљеви
- Оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу
- Подстицање корелације са осталим музичким преметима
- Усавршавање способности за класификацију периода музичке историје
- Развој на стваралаштву истакнутих композитора сваке епохе
- Развој и усваршавање на познавању музичке литературе

Задаци
- Рад на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу
- Рад на подстицању корелацији са осталим музичким преметима
- Унапређивање способности за клсификацију периода музичке историје
- Унапређивање знања о стваралаштву истакнутих композитора сваке епохе
- Рад на унапрешивању познавања музичке литературе

Музички облици

Циљеви
- Упознавање елемената музичких облика
- Упознавање форми музичких облика
- Усавршавање способности за анализом форми музичких облика

Задаци
- Рад на способности разликовања елемената музичких облика
- Развијање способности самосталне анализе соло песме, ронда, варијација, свите, сонате, концерта
- Рад на анлизи облика вокално-инструменталних форми

Етномузикологија

Циљеви
- Упознавање ученика са развојем етномузикологије
- Развијање способности за правилном употребом тремина фолклор, музички фолклор, етномузикологија
- Развијање способности за разликовање звучних карактеристика воклане, инстраументалне и вокално-инструмнталне традиционалне музике
- Развијање способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике као и карактерситике музике осталих
- Балканских народа

Задаци
- Рад на упознавању ученика са развојем етномузикологије
- Рад на развијању способности за правилном употребом тремина фолклор, музички фолклор, етномузикологија
- Рад на развијању способности за разликовање звучних карактеристика воклане, инстраументалне и вокално-инструмнталне традиционалне музике
- Упознавање са публикованом и дискографском архивом
- Рад на развијању способности за разликовање и уочавање карактеристика српске традиционалне музике као и карактерситике музике осталих
- Балканских народа
- Рад на анализи записа српске традиционалне музике

Национална историја музике

Циљеви
- Оспособљавање на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу
- Подстицање на корелацији са осталим музичким преметима
- Сагледавање стваралаштва истакнутих композитора сваке епохе
- Усавршавање познавању музичке литературе

Задаци
- Рад на разликовању различитих музичких карактеристика у односу на временску динстанцу
- Унапређивање рада на корелацији са осталим музичким преметима
- Унапређивање сазнања стваралаштва истакнутих композитора сваке епохе
- Унапређивање познавања музичке литературе

Солфеђо

Циљеви
- Стицање новог и координисање и систематизација усвојеног знања са нивоа ОМШ у функцији схавтања, перцерције и рецепције музике
- Разумевање садржаја музике и оспособљавање за опажање, извођење и тумачање музике
- Континуирани развој музикалности и музичке писмености
- Корелација и интеракција садржаја рада на настави солфеђа са садржајима на настави инструмента, камерне музике, хора или оркестра и свим другим видовима теоретске наставе

Задаци
- Рад на унапређивању способност разумевања музичког садржаја
- Рад на интерпретацији, памћењу и записивању музичког текста
- Рад на праћењу латентне хармонија у инструктивним примерима и примерима из уметничке инструменталне и вокалне литературе
- Рад на унапређивању корелацији и интеракцији са садржајем рада теоретске наставе, као и настави инструмента, камерне музике, хора, оркестра.

Упоредни клавир (за све осим за ученике соло певања на вокално-инструменталном одсеку)

Циљеви
- Развој унапређивања извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање
- Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава

Задаци
- Рад на усавршавања извођачке технике
- Рад на савршавању техничког ниво који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава

Упоредни клавир (за ученике соло певања на вокално инструменталном одсеку)

Циљеви
- Развој унапређивањља извођачке технике: скале, свирање кандеци, етиде, техничке вежбе, једноставне вежбе за полифонију, сонатине, вежбе за читање с листа, вежбе за четвороручно свирање
- Развој способности ученика за повезивање овог предмета са главним предметом који ученик изучава

Задаци
- Рад на усавршавању извођачке технике
- Рад на усаврашавању техничког нивоа који треба да је у функцији потреба примене основног, односно главног предмета који ученик изучава

Корепетиција (за ученике клавира)

Циљеви
- Развијање ученика сациљем овладавањавештине брзог и течног читања нотног текста, ради оспособљавања ученика за корепетиторску праксу
- Упознавања са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом

Задаци
- Рад на усавршавању способности ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задани нотни текст поштујући све задане параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...)
- Рад на усавршавању способности за анализу текста и развијење способност да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе
- Оспособљавање ученика за успешну сарадњу са другим инструменталистом (певачом)

Камерна музика

Циљеви
- Усавршавање способности за заједничким музицирањем
- Неговање и међусобно усклађивање интонације
- Познавање и слушање других гласова у ансамблу
- Развијање способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад

Задаци
- Рад на унапређивању способности усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем
- Рад на усаглашавању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду
- Оспособљавање за даљи рад и школовање у оквиру наставе групног музицирања
- Рад на развијању способности комуницирања, дијалога и ефикасне сарадње са другим члановима

Хор

Циљеви
- Анимирање и оспособљавање ученика за групно музицирање
- Усаглашавање индивидуалног извођења са захтевима певања у групи
- Усавршавање интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања
- Развијање перцепције слушања осталих чланова у групи
- Развијање жеље за радом и остварањем успеха у групи

Задаци
- Рад на унапређивању способности за савладавање тежих композиција хорске литературе
- Рад на усаглашавању индивидуалног извођење са групним музицирањем
- Рад на оспособљавању усаглашавања интонације и артикулације са осталим члановима хора
- Рад на усавршавању вокалне технике
- Рад на усавршавању правилног дисања и импостацији.

Оркестар

Циљеви
- Развијање способности ученика за групно музицирање
- Усавршавање способности да се индивидуално извођење подреди потребама групног
- Усавршавање способности за усаглашавањем интонације и артикулације свих ученика у свим видовима групног музицирања
- Развијати перцепцију слушања осталих чланова
- Развијати жељу за радом у групном музицирању

Задаци
- Рад на оспособљавање за даље оркестарско музицирање
- Анимирање ученика за музицирање у великим ансамблима
- Рад на усаглашавању индивидуалног са групним музицирањем
- Рад на унапређивању интонације и артикулације са осталим члановима у групном раду

Читање с листа

Циљеви
- Развој ученика на савладавњу вештине брзог и течног читања нотног текста
- Развој ученика на оспособљавању за корепетиторску праксу
- Упознавања ученика са широм клавирском, инструменталном и вокалном литературом

Задаци
- Рад на оспособљавању ученика да после краће визуалне анализе успешно прочита задани нотни текст поштујући све задане параметре (тоналитет, темпо, динамику, артикулацију, ритам...)
- Рад на оспособљавању ученика за анализу текста и развијење способност да унапред види нотни материјал, а по могућству и чује мелодијске и хармонске покрете који следе
- Развијање општег поунавања музичке литературе
- Настава предмета читање с листа обухвата и упознавање оркестарске-хорске литературе

Гудачки инструменти

Циљеви
- Перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха
- Развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза
- Развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања
- Развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање
- Развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења
- Припремање ученика за професионалну делатност

Задаци
- Проналажење и планирање педагошких поступака помоћу којих ће се оптимално подстицати развој индивидуалних квалитета ученика
- Усавршавање меморије и музичког слуха. Упознавање ученика са стиловима свих музичких раздобља
- Неговање културе извођачких покрета
- Оспособљавање ученика за даље школовање и перманентно усавршавање
- Оспособљавање за самостално креирање интерпретације дела различитих стилова

Гитара

Циљеви
- Перманентан рад на усавршавању меморије и музичког слуха
- Развијање инструменталне технике кроз музику као средства музичког израза
- Развијање и усавршавање вештине музичког начина размишљања
- Развијање способности за концертну делатност као и смисао за заједничко музицирање
- Развијање афинитета према импровизацији, као једном од начина развоја музичког мишљења
- Припремање ученика за професионалну делатност

Задаци

- Проширивање знања о музици за гитару и лауту кроз разне епохе
- Развијање професионалног приступа изучавању и раду на музичким делима
- Оспособљавање за самостални рад на композицији и самостално креирање итерпретације
- Развијање техничких способности ученика кроз рад на скалама, акордима и специфичним техничким вежбама
- Подстицање и развијање способности за концертну делатност
- Проналажење и развој индивидуалних квалитета ученика
- Упознавање са значајним делима, композиторима и извођачима користећи доступне снимке
- Усмеравање ученика према професионалној делатности

Клавир

Циљеви

- Развој активности унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених учениковим индивидуалним способностима (свирањем хармонско-мелодијских образаца по слуху и импровизовањем на задату каденцу)
- Развој технике свесног меморисања (учењем, само из нота, без употребе инструмента, кратких, релативно једноставних композиција, по извођачким тешкоћама лако доступних ученику четвртог разреда основне школе)
- Изградња музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике (повременим дискусијама о уметничком садржају и вредности извођених композиција и задавањем ученику домаћих задатака везаних за ову тематику)
- Развој ученикове способности интегралног извођења музичког дела (редовним преслушавањем учениковог свирања у целини)
- Постизање ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама с проблематиком позиционих и ванпозиционих фигурација, арпеђа, удвојених тонова, акорада, трилера, тремола, репетиција и скокова
- Проширивање знања из области музичке теорије и рад на повезивању тог знања са извођачком праксом (путем детаљне структуралне анализе свих изводјених композиција)
- Постизање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама.

Задаци

- Рад на развијању унутрашњег и спољашњег слуха помоћу примера и задатака прилагођених учениковим индивидуалним способностима
- Рад на развијању технике свесног меморисања
- Рад на развијању музичке фантазије и профилирање критеријума у области музичке естетике
- Рад на развијању ученикове способности интегралног извођења музичког дела
- Унапређивање извођачке вештине "певања" на клавируизучавањем композиција полифоне структуре (трогласних и лакших четворогласних) и композиција са романтичарском кантиленом
- Усавршавање ефикасности извођачког апарата, радом на техничким вежбама и композицијама са проблематиком позиционих и ванпозиционих фигурација, арпеђа, удвојених тонова, акорада, трилера, тремола, репетиција и скокова
- Проширивање знања из области музичке теорије и рад на повезивању тог знања са извођачком праксом путем детаљне структуралне анализе свих извођених композиција

- Усавршавање вештине извођења полиритмичких тешкоћа свирањем лествица у полиритмичким комбинацијама
- Обогаћивање учениковог такмичарског искуства (за ученике који испољавају такмичарску амбицију и натпросечну извођачку способност)

Хармоника

Циљеви
- Развој на усавршавању техничких и музичких елемената као нераздвојне целине
- Развој на примени разних начина извођења артикулација, динамике и регистара у зависности од стила и карактера композиција
- Подстицање извођачких способности ученика, развој музичког укуса и љубави према музичким остварењима разних праваца
- Развој јединства музичког и техничког код ученика кроз упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина

Задаци
- Рад на усавршавању техничких и музичких елемената као нераздвојне целине
- Рад на усавршавању примене разних начина извођења артикулација, динамике и регистара у зависности од стила и карактера композиција
- Рад на подстицању извођачких способности ученика
- Рад на развијању музичког укуса и љубави према музичким остварењима разних праваца
- Усавршавање јединства музичког и техничког код ученика кроз упознавање комплетне личности ученика, његових општих психофизичких особина

Дрвени дувачки инструменти

Циљеви
- Развој технике дисања
- Развој поставке функционалне и флексибилне амбажуре
- Развој култивисања тонова
- Развој технике прстију
- Развој ка основним одликама стилских епоха којима може да прилагоди сопствену индивидуалност
- Развој ученика ка солистичком, камерном и оркестарском извођењу

Задаци
- Рад на развијању технике дисања
- Рад на постављању функционалне и флексибилне амбажуре
- Рад на култивисању тона - интонација, динамика - контрола, развој, нијансирање
- Рад на развијању контролисане технике прстију
- Рад на овладавању основних одлик стилских епоха којима ученик може да прилагоди сопствену индивидуалност
- Рад на развијању радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност
- Рад на развоју ученика за извођење: солистичко, камерно и оркестарско

Лимени дувачки инструменти

Циљеви
- Развијање и надградња основе кроз њихову примену у технички сложенијим захтевима
- Развијање и очување нон преса и ширењеопсега
- Развој усавршавања свирања интервала
- Контрола тона у шеснаестинкама и секстолама
- Контрола квалитета тона код акцента у легату и код мартелата
- Контрола тона у *ppp* и *fff*
- Развој на извођењу легато интервала до дуодециме

Задаци
- Рад на развијању технике дисања
- Рад на култивисању тона - интонација, динамика - контрола, развој, нијансирање
- Рад на развијању контролисане технике прстију
- Рад на овладавању основних одлик стилских епоха којима ученик може да прилагоди сопствену индивидуалност
- Рад на развијању радне дисциплине која изискује систематичност, студиозност и апсолутну посвећеност
- Рад на развоју ученика за извођење: солистичко, камерно и оркестарско

Соло певање

Циљеви
- Развијање вишегласног (двогласног) певања, стилом да цамера, музицирањем у камерном ансамблу (ацапелла двоглас, клавирски дуо, дует уз пратњу клавира – компонован, камерни хор)
- Развијање камерног музицирања (практичан рад)
- Развијање хорског музицирања

Задаци
- Овладавање певачким апаратом и механизмом који учествује у формирању тона
- Овладавање техником дисања и правилним певачким ставом
- Овладавање гласовном импостацијом што је услов за очување здравог гласа
- Рад на развијању опсега и покретљивости гласа кроз сложеније техничке вежбе
- Употребљавање даха у динамичком нијансирању мелодије
- Упознавање са различитим музичким стиловима и интерпретацијом
- Рад на двогласним дуетима „ а капела“ (двогласни солфеђо, староградске песме, народне, руске...), клавирским дуима (ст. мајстори, песме...) и дуетима уз пратњу клавира.

Свирање хорских партитура

Циљеви
- Развој извођачке технике
- Развој способности ученика за повезивање овог предмета са предметом дириговање

Задаци
- Рад на развијању извођачке технике
- Рад на стизању знања о постојећој хорској литератури
- Развој способности ученика за повезивање овог предмета са предметом дириговања

Технологија звучно-музичког процеса - MIDI и

Технологија звучно-музичког процеса савремена „миди" композиција и продукција

Циљеви

- Усвајање знања из два различита подручја рада које обухвата предмет Технологија звучно музичког процеса – AUDIO и MIDI (Musical Instrument Digital Interface)
- Оспособљавање ученика да овладају основним вештинама и процесима
- Оспособљавање ученика да стварају и програмирају музику уз помоћ рачунара, као средства које ће да бележи и памти њихове идеје
- Пружање могућности да ученици практично испробају знања стечена у претходном школовању, као и да брзо развију сопствени начин размишљања и креирања
- Оспособљавање ученика да се користе наведеним процесима:
    - Основама MIDI комуникационог система
    - Каналским MIDI прукама
    - MIDI модовима
    - Карактеристикама мулти-тимбралних инструмената
    - Основним техникама и поступцима уноса нота у рачунар
    - Обликовањем и градњом симетричних музичких облика (двотакт, реченица, период, песма)

Задаци

- Рад на стицању знања и способности везане за унос и програмирање музике у рачунар као и основне технике везане за овакав начин рада
- Рад на стицању знања и способности, да компонују и унесу симетричне музичке облике у рачунар
- Морају овладати свим начинима и техникама рачунарског уноса и едитовања нотног текста, туђег или властито компонованог
- Рад на едитовању и MIDI репродукција краћег класичног музичког дела у облику троделне песме (односно одговарајућег музичког дела за предмет Технологија звучно-музичког процеса савремена „миди" композиција и продукција)

Технологија звучно-музичког процеса – AUDIO

Циљеви

- Оспособљавање ученика да овладају следећим вештинама и процесима у оквиру подручја – AUDIO
    - основним техникама снимања звука
    - основним микрофонским техникама
    - аналогним режијским столом
    - употребом мерних инструмената
    - снимањем и репродукцијом на двоканалном аналогном магнетофону
    - снимањем и репродукцијом на вишеканалном аналогном магнетофону
    - основама дигиталног аудио фајла
    - снимањем и репродукцијом на DAT-u (Digital Audio Tape)

Задаци

- Рад на стицању знања и способности везане за класични-аналогни начин снимања и репродукције звука као и основне технике везане за овакав начин рада
- Рад на способности да обаве микрофонско или вишемикрофонско снимање правилним коришћењем микрофона, режијског стола као и уређаја за снимање и репродукцију звука
- Рад на снимаку акустичног инструмента или вокала или мањег ансамбла, начињен микрофонском техником по избору.

Основе дизајнирања звука за медије

Циљеви
- Усвајање поступака за потребе позоришних и радио емисија

Задаци
- Рад на савладавању примене стеченог знања из основе дизајнирања и његова примена на позоришну и музику за радио

Савремена хармонија са импровизацијом и оркестрацијом

Циљеви
- Развој улоге савремене хармоније у музици
- Развој основних елемената хармоније
- Развој ванакордских тонова
- Развој акордских веза
- Развој промене тоналитета
- Развој на препознавању и анлизи различитих хармонских стилова

Задаци
- Рад на развоју улоге савремене хармоније у музици
- Рад на развоју основних елемената хармоније
- Рад на употреби ванакордских тонова
- Рад на савладавању акордских веза
- Рад на савладавању промене тоналитета (дијатонска, хроматска модулација, енхармонска модулација)
- Рад на препознавању и анлизи различитих хармонских стилова.

Основе пројектовања електроакустичне композиције

Циљеви
- Усвајање знања из два различита подручја рада које обухвата предмет Технологија звучно музичког процеса – AUDIO и MIDI (Musical Instrument Digital Interface)
- Оспособљавање ученика да овладају основним вештинама и процесима
- Оспособљавање ученика да стварају и програмирају музику уз помоћ рачунара, као средства које ће да бележи и памти њихове идеје
- Пружање могућности да ученици практично испробају знања стечена у претходном школовању, као и да брзо развију сопствени начин размишљања и креирања
- Оспособљавање ученика да се користе наведеним процесима:
    - Основама MIDI комуникационог система
    - Каналским MIDI прукама
    - MIDI модовима
    - Карактеристикама мулти-тимбралних инструмената
    - Основним техникама и поступцима уноса нота у рачунар
    - Оспособљавање за пројектовање

Задаци
- Рад на стицању знања и способности везане за унос и програмирање музике у рачунар као и основне технике везане за овакав начин рада
- Рад на стицању знања и способности, да компонују и унесу симетричне музичке облике у рачунар
- Морају овладати свим начинима и техникама рачунарског уноса и едитовања нотног текста, туђег или властито компонованог

- Рад на едитовању и MIDI репродукција краћег класичног музичког дела у облику троделне песме
- Рад на стицањуспособности за пројектовање, монтажу, микс
- Рад на стицању способности корелације са осталим предметима на одсеку

Аудио техника

Циљеви
- Усвајање знања из два различита подручја рада које обухвата предмет Технологија звучно музичког процеса – AUDIO
- Оспособљавање ученика да овладају основним вештинама и процесима
- Оспособљавање ученика да стварају и програмирају музику уз помоћ рачунара, као средства које ће да бележи и памти њихове идеје
- Пружање могућности да ученици практично испробају знања стечена у претходном школовању, као и да брзо развију сопствени начин размишљања и креирања
- Оспособљавање ученика да се користе наведеним процесима

Задаци
- Рад стицању знања и способности везане за унос и програмирање музике у рачунар као и основне технике везане за овакав начин рада
- Рад на стицању знања и способности, да компонују и унесу симетричне музичке облике у рачунар
- Морају овладати свим начинима и техникама рачунарског уноса и едитовања нотног текста, туђег или властито компонованог
- Рад на едитовању и аудио репродукција краћег класичног музичког дела у облику троделне песме
- Рад на стицањуспособности за пројектовање, монтажу, микс
- Рад на стицању способности корелације са осталим предметима на одсеку

Основи акустике

Циљеви
- Упознавање ученика са основним физичким законима везаним за простирање звука и његово понашање у различитим срединама
- Упознавање ученика да се физичке појаве везане за звук практично повежу са уметничким извођењем на инструментима, да би ученици схватили како се звук са овог инструмента генерише, мења и простире до слушалаца

Задаци
- Рад на стицању основних сазнањао физици звука и његовим параметрима
- Рад на упознавању са различитим инструментима у циљу упоређивања акустичких особина одређених група инструмената
- Рад на упознавању ученика са електронским инструментима и принципом рада истих
- Рад на стицању основних знања о акустици простора и правилног озвучавања просторија

7.2.2. Програми општеобразовних предмета

садржај

Српски језик и књижевност

Циљеви

- Проширивање и продубљивање знања о српском језику
- Унапређивање језичке и функционалне писмености
- Проширивање и продубљивање знања о српској и светској књижевности
- Развијање љубави према књизи и читању
- Оспособљавање за интерпретацију уметничких текстова
- Упознавање репрезентативних дела српске и опште књижевности, књижевних жанрова, књижевно-историјских појава и процеса у књижевности
- Проширивање и продубљивање књижевних знања и читалачких вештина
- Образовање и васпитање ученика као слободне, креативне и културне личности, критичког ума и оплемењеног језика и укуса

Задаци

Настава језика (знања о језику, способност служење језиком и васпитна улога наставе језика)

- Овладавање знањима о српском књижевном језику
- Стицање вештине и способности ученикових коришћења у општењу са другима, у писменом и усменом изражавању, приликом учења, образовања и интелектуалног развоја
- Поштовање матерњег језика, неговање српског језика, традиције и културе српског народа, националних мањина, етничких заједница и других народа
- Унапређивање културе језичког општења, у складу са поштовањем расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, са развијањем толеранције и уважавања различитости и са поштовањем и уважавањем других језика и других култура.

Настава књижевности (усвајање књижевних знања, развијање читалачких вештина и афирмисање васпитних вредности путем књижевности). Ученици треба да

- Упознавање репрезентативних дела српске књижевне баштине и дела опште књижевности, њихове ауторе, поетске и естетске вредности
- Неговање и развијање читалачке компетенције и интерпретацијске вештине посредством којих ће се ученици упознавати са репрезентативним књижевним делима из историје српске и опште књижевности, читати их и тумачити у доживљајној и истраживачкој улози
- Развијање литерарне афинитете и постајање читаоцем рафинираног естетског укуса којима ће ученици умети да на истраживачки, стваралачки и активан начин читају књижевна дела свих жанрова, вреднују их, говоре о њима и поводом њих
- Усвајање хуманистичких ставова, уверења и система вредности
- Оспособљавање се за поуздано морално просуђивање, опредељивање за добро и осуђивање насилништва и нечовештва, одбацивање свих видова агресивног и асоцијалног понашања и развијање самосвести и личне одговорности
- Подстицање на саосећање са ближњима и одговорност према другом
- Развијање врлине разборитости и равнотеже и мудрости

Општи задаци

- Развијање и неговање стваралачког и истраживачког духа у процесу учења и у примени стечених знања

- Развијање и неговање методичности и методичких поступања приликом овладавања сложеним и обимним знањима
- Усаглашено са општим исходима учења, као и усклађено са узрастом и способностима, даље развијање знања, васпитне вредности и функционалне вештине које ће ученици моћи да користе у даљем образовању, у професионалном раду и у свакодневном животу
- Развијање личног и националног идентитета и осећања припадности држави Србији
- Формирање вредносних ставова којима се чува национална и светска културна баштина
- Оспособљавање за живот у мултикултуралном друштву

Страни језик (заједнички део програма)

Циљеви
- Овладавање комуникативним вештинама
- Развијање способности и метода учења страног језика
- Развијање сазнајних и интелектуалних способности ученика, његових хуманистичких, моралних и естетских ставова
- Развијање општих и специфичних стратегија учења и критичког мишљења
- Развијање способности за самостално, аутономно учење, тражење, селекцију и синтезу информација
- Стицање позитивног односа према другим језицима и културама, као и према сопственом језику и културном наслеђу, уз уважавање различитости и навикавање на отвореност у комуникацији
- Стицање свести и сазнања о функционисању страног и матерњег језика.
- Посебан циљ
- Овладавање језиком струке, и то у оноликој мери која је неопходна да се страни језик користи ради информисаности и оспособљености за једноставну пословну комуникацију у усменом и писаном облику

Задаци
- Оспособљавање за писмено и усмено остваривање своје намере, диференцирано и сходно ситуацији у школској и ван школској свакодневници
- Продубљивање и проширивање комуникативне способности и постављање основе за функционално коришћење страног језика и после завршетка свог образовања (током студија, у будућем послу или даљем образовању)
- Стицање увида у језичку стварност и оспособљавања за уочавање контраста и вршење поређења у односу на сопсвену стварност
- Оспособљавање за компетентно и самосвесно споразумевање са људима из других земаља
- Усвајање норме вербалне и невербалне комуникације у складу са специфичностима језика
- Настављање, у оквиру формалног образовања и самостално, учења другог и трећег страног језика
- Савладавање првог страног језика до нивоа Б1+ према Заједничком европском оквиру до краја трећег разреда

Филозофија

Циљеви

- Циљ наставе овог предмета је да код ученика развије свест о потреби да активно обликују свој и одговорно учествују у јавном животу хумано и демократски оријентисаног друштва, оспособљавајући их да независно критички мисле и просуђују, формирају сопствени поглед на свет који је осетљив на културни контекст, и да се у својим делима и поступцима руководе вредностима истине, добра, правде и лепоте чији смисао и значај откривају у процесу овладавања знањима и вештинама својственим филозофски култивисаној мисли

Задаци наставе филозофије су да ученици:

- познају методолошку структуру научног и филозофског истраживања и оспособе се за примену критичко-рационалних метода у решавању практичних и теоријских проблема;
- доведу у везу властита мисаона искуства са карактеристичним филозофским проблемима и упознајући различита филозофска становишта стекну свест о сложености и креативној компоненти интелектуалног напора да се проникне у структуру стварности;
- разумеју значај историјског контекста и развојне димензије у настанку филозофских схватања, као и узајамно преплитање културних и интелектуалних традиција у настанку научних теорија и духовних творевина западне културе;
- овладају различитим мисаоним стратегијама и унапреде самостално и критичко суђење кроз анализу и интерпретацију филозофских текстова и реконструкцију филозофских аргумената;
- овладају анализом комплексних питања и идеја зарад формирања властитог погледа на проблеме савременог света;

Историја са историјом културе и цивилизације

Циљеви

- стицање хуманистичког образовања и развијање историјске свести;
- разумевање историјског простора и времена, историјских догађаја, појава и процеса и улоге истакнутих личности; развијање индивидуалног и националног идентитета;
- стицање и проширивање знања, развијање вештина и формирање ставова неопходних за разумевање савременог света (у националном, регионалном, европском и глобалном оквиру);
- унапређивање функционалних вештина и компетенција неопходних за живот у савременом друштву (истраживачких вештина, критичког и креативног мишљења, способности изражавања и образлагања сопствених ставова, разумевања мултикултуралности, развијање толеранције и културе аргументованог дијалога);
- оспособљавање за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија;
- развијање свести о потреби сталног усавршавања и свести о важности неговања културно-историјске баштине.

Задаци наставе су да ученици:

- стекну и прошире знања о националној и општој историји (политичкој, економској, друштвеној, културној...), да разумеју узроке и последице историјских догађаја, појава и процеса, и улогу истакнутих личности у развоју људског друштва;
- поседују свест о повезаности појава из прошлости са појавама из садашњости;

- разумеју да национална историја представља саставни део регионалне, европске и глобалне историје;
- развијају истраживачки дух и критички однос према прошлости самосталном анализом различитих историјских извора и литературе и проналажењем и систематизовањем стечених информација;
- буду оспособљени за проналажење, прикупљање и коришћење информација датих у различитим симболичким модалитетима (историјске карте, графикони, табеле...) и њихово повезивање са претходним историјским знањем;
- буду оспособљени да препознају различита тумачења истих историјских догађаја;
- повезују стечена знања и вештине са садржајима сродних наставних предмета;
- буду оспособљени за примену стечених знања и практичних вештина у свакодневном животу;
- унапређују вештине неопходне за индивидуални и тимски рад (комуникативност, образлагање сопствених ставова, аргументовани дијалог...);
- развијају одговорност, систематичност, прецизност и позитивни став према учењу;
- развијају свест о квалитету стеченог знања и потреби сталног усавршавања.

Социологија

Циљеви предмета социологија су да ученици:
- овладају основним социолошким појмовима, како би боље разумели савремено друштво и успешније остварили своју улогу и место у њему
- стекну применљива и функционална знања о друштвеним појавама, структури, развоју и противуречностима савременог друштва, како би развили кључне компетенције потребне за живот и партиципацију у демократски уређеном мултикултуралном друштву

Задаци наставе социологије су да ученици:
- овладају основним знањима о најважнијим друштвеним појавама, те о повезаности појединца и друштва
- унапреде способности заузимања критичког и ангажованог става према друштву и друштвеним институцијама
- развију способности за улогу одговорног грађанина, за живот и партиципацију у демократски уређеном и хуманом друштву
- усвоје вредности и формирају аутономни вредносни систем у складу са основним (универзалним) вредностима правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности
- развију лични и национални идентитет у духу мултикултурализма, поштовања и очувања националне и светске културне баштине
- унапреде и прошире општу културу
- јачају осетљивост у односу на постојање друштвених неједнакости (економских, образовних, родних, класних, етничких, глобалних...)
- развију спремност за успостављање активног односа према решавању друштвених проблема
- унапреде способност да самостално проналазе релевантне информације и да успоставе критички однос према њима
- унапреде способност свих облика комуникације, дијалога и исказивања аргументованог става
- унапреде способност квалитетне и ефикасне сарадње са другима (групног рада, тимског рада)

Физичко васпитање

Циљеви
- да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком);
- развоју моторичких способности;
- стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Задаци наставе физичког васпитања су:
- подстицање раста и развоја и утицање на правилно држање тела (превенција постуралних поремећаја);
- развој и усавршавање моторичких способности и теоријских знања неопходних самостални рад на њима;
- стицање моторичких умења (вештина) и теоријских знања неопходних за њихово усвајање;
- проширење и продубљавање интересовања које су ученици стекли у основној школи и потпуније сагледавање спортске гране, за коју показују посебан интерес;
- усвајање знања ради разумевања значаја и суштине физичког васпитања дефинисаних општим циљем овог предмета (васпитно-образовног подручја);
- мотивација ученика за бављење физичким активностима и формирање позитивних психо-социјалних образаца понашања;
- оспособљавање ученика да стечена умења, знања и навике користе у свакодневним условима живота и рада.

Психологија

Циљеви
- допринос формирању зреле, одговорне, социјализоване особе;
- подршка развоју компетенција значајних за обављање професионалних активности;
- наставак школовања кроз стицање функционалних знања о основним карактеристи-кама психичког живота и понашања човека<
- разумевање психолошких основа уметничке делатности;
- формирање ставова;
- овладавање вештинама.

Задаци наставе психологије су да ученици:
- стекну основна знањима о психичким процесима, особинама, стањима и њиховом манифестовању у понашању;
- разумеју психички живот особе као целину међусобно повезаних процеса, стања и особина;
- стекну основна знања о психологији музике и уметничке игре;
- разумеју сопствену личност као део друштва и света око себе, увиде значај отворености за промене и лично ангажовање за сопствени развој и развој друштва;
- разумеју психолошке основе међуљудских односа, унапреде комуникацијске вештине;
- унапреде сарадњу са другима, као и способности за тимски рад;
- примењују стечена знања и вештине при доношењу одлука и решавању проблема у струци и свакодневном животу;
- унапреде способности за прикупљање, анализу, организацију, критичку процену, примену и преношење информација релеватних за психички живот човека и стваралаштво;

- унапреде стратегије и технике успешног учења и развију самоефикасност и позитивне ставове према учењу и образовању током целог живота;
- унапреде способност аргументације сопствених ставова и критичког мишљења;
- негују интелектуалну радозналост и стваралачке способности;
- разумеју концепт менталног здравља и значај превенције, унапреде здраве животне стилове и примењују их свакодневном животу;
- развију ставове и вредности значајне за живот у савременом мултикултуралном друштву који одражавају поштовање људских права, толеранцију, солидарност, уважавање различитости и родну равноправност.

Физика

Циљеви
- стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који дефинишу природу и својства звука;
- оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу;
- стицање радних навика, одговорности и способности за самосталан рад и за тимски рад;
- формирање основе за даље образовање.

Задаци наставе физике су да ученици:
- развијају функционалну писменост;
- стичу основна знања о појавама и законима из домена физике звука;
- примењују знања и повезују звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;
- развијају свест о значају експеримента у сазнавању, разумевању и проверавању физичких закона;
- стекну способност за уочавање, формулисање и решавање једноставнијих проблема;
- развијају логичко и апстрактно мишљење и критички став у мишљењу;
- схвате значај физике за технику и природне науке;
- развијају способности и вештине за примену знања из физике у струци;
- стичу знања о природним ресурсима, њиховој ограничености и одрживом коришћењу;
- развијају правилан однос према заштити, обнови и унапређењу животне средине;
- развијају радне навике, одговорност, систематичност, прецизност и позитиван став према учењу.

Рачунарство и информатика

Циљеви
- стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за живот у савременом друштву;
- даље стручно усавршавање;
- практична примена у процесу рада;
- оспособљавање ученика да ефикасно и рационално користе рачунаре на начин који не угрожава њихово физичко и ментално здравље.

Задаци су да ученици:
- развију свест о неопходности коришћења рачунара у свакодневном животу и раду и значају информатике за функционисање и развој друштва;
- примене стечена знања и вештине у стицању конкретног образовања за будуће занимање;

- јачају способност за прецизно и концизно дефинисање проблема; упознају се са алгоритамским начином решавања проблема и основним алгоритмима;
- стекну знања потребна за подешавање параметара оперативног система на нивоу корисничког интерфејса, коришћење могућности оперативних система и система датотека конкретног оперативног система;
- овладају коришћењем програма за обраду текста и табеларних података и креирање докумената у коме су интегрисани текст, слика и табела;
- упознају начине израде презентација и оспособе се за израду једноставнијих презентација;
- разумеју принципе функционисања интернета, локалних мрежа и оспособе се за коришћење мрежних ресурса, интернет сервиса и система за електронско учење;
- унапреде способности за брзо, ефикасно и рационално проналажење информација коришћењем рачунара, као и њихово критичко анализирање и преношење;
- развију прецизност, рационалност и креативност у раду са рачунаром;
- на адекватан начин користе предности рачунара и друштвених мрежа у удруживању са другима и покретању акција чији је циљ ширење корисних информација или пружање помоћи и подршке онима којима је то потребно;
- изграде правилне ставове према коришћењу рачунара, без злоупотребе и претеривања које угрожава њихов физичко и ментално здравље;
- упознају савремена ергономска решења која олакшавају употребу рачунара и изграде спремност за праћење нових решења у области информатичке технологије;
- развијају способности да стечена знања примењују за решавање проблема и нових ситуација у процесу рада и свакодневном животу.

Биологија

Циљеви наставе биологије су:
- да ученици развију биолошку, општу научну и језичку писменост;
- да развију способности, вештине и ставове корисне у свакодневном животу и раду;
- да развију мотивацију за учење и интересовања за биологију као науку уз примену концепта одрживог развоја, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

Задаци наставе биологије су да ученици:
- усвоје наставне садржаје биологије са научног аспекта као основ за професионални развој и наставак школовања;
- разумеју опште законитости које владају у природи и прихвате их као основ за формирање сопствених и општих норми понашања према средини у којој живе;
- стекну способност интегративног-мултидисциплинарног приступа наставним садржајима;
- развију способности посматрања, уочавања, упоређивања и анализирања;
- развију способност логичког, критичког мишљења, закључивања и решавања проблема;
- развију научну писменост, способност за писану и вербалну комуникацију на матерњем језику у биологији као науци;
- развијају функционална знања из биологије, анатомије, физиологије и развића човека;
- развију способност коришћења информационих технологија;
- развију способност проналажења, прикупљања и анализе биолошких материјала и података;
- развију способност за рад у тиму, самовредновање, самостално презентовање резултата рада и вршњачко учење;

- прихвате да су очување природе и заштита животне средине, поштовање и чување националне и светске културне баштине, одговорно коришћење природних ресурса и заштита животиња њихови приоритетни задаци;
- развију свест о важности здравља и практикују здраве стилове живота;
- развију толерантно, хумано понашање без обзира на националне, религијске, полне и друге разлике међу људима;
- формирају радне навике и одговоран однос према раду;
- оспособе се за самостално и целоживотно учење.

7А. НОВИ ПРАВИЛНИК О ПЛАНУ И ПРОГРАМУ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

садржај

Нови *Правилник о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање* (у даљем тексту *Нови Правилник о НПП-ОМШ*), објављен је у листу Службени гласник – Просветни гласник број 5/2019, 27.05.2019. године. Сходно томе, примена *Новог Правилника о НПП-ОМШ* примењује се почевши од школске 2019/2020. године, али само за први разред ОМШ.

7А.1. ОПШТЕ РАЗЛИКЕ

садржај

Основна разлика између досадашњег и *Новог Правилника о НПП-ОМШ* огледа се у две очигледне велике измене. Прва велика измена односи се на промену трајања основног музичког образовања, што се у МШ „Коста Манојловић“ одражава на наставу свих дувачких инструмената осим флауте (прелазак са четворогодишњег на шестогодишње основно музичко образовање и васпитање), као и на наставу соло певања (прелазак са двогодишњег на четворогодишње основно музичко образовање и васпитање), при чему се двогодишње школовање у основним музичким школама укида као такво. Друга велика измена односи се на формално другачији приступ у тексту програма увођењем *исхода*, којима се дефинише оно што ће по завршеној теми/области ученик бити у стању да изведе (пева, свира, слуша, вербално изрази, чује, именује, препозна, сагледа, осмисли, примени...). У циљу што јаснијег сагледавања ове новине, у настаку је цитиран и на посебан начин издвојен текст *Новог Правилника о НПП-ОМШ* који изворно носи наслов:

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

> *Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма.*
>
> *На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.*
>
> *Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за*

преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Поред ових основних, великих измена у односу на *Правилник о НПП-ОМШ*, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* постоје и друге измене, као што су узраст полазника ОМШ, број ученика на групној настави и остале разлике.

Узраст полазника ОМШ

Доња граница узраста, се за све ученике ОМШ померила навише. Односно, до сада је у први разред шестогоришње ОМШ могао да се упише ученик млађи од 9 година, а по новом од 9 година и млађи, за четворогодишњу школу (осим за соло певање) до сада је могао да се упише ученик млађи од 11 година, а по новом од 11 година и млађи док је за соло певање у први разред до сада могао да се упише ученик старији од 14 година, а по *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* ова граница је, пре свега због преласка са двогодишњег на четворогодишње школовање, различита за дечаке и девојчице. Сада, дакле, у први разред соло певања могу да се упишу девојчице од 13 година и старије, а дечаци од 16 година и старији.

Број ученика на групној настави

Група на настави солфеђа је до сада могла да има највише 10, док по *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* може да има 7-12 ученика. У припремном разреду, група ученика се са „до 15 ученика“, променила на „од 12 до 16 ученика“.

Остале разлике

По *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- Програм за ученике оштећеног вида је укинут, чиме се постигло изједначавање плана и програма ученика оштећеног вида са планом и програмом осталих ученика свих разреда8 ОМШ, што је утицало на следеће битне промене:
    - укинут је припремни разред у трајању од две године за ученике оштећеног вида за предмете клавир, хармоника и солфеђо,
    - програми за ученике оштећеног вида у I разреду ОМШ на клавиру, хармоници, солфеђу, флаути, кларинету и труби који су се до сад разликовали – изједначавају се са редовним програмима ученика I разреда ОМШ Одсека за класичну музику на овим предметима,
    - у I, II и III разреду ОМШ укида се час предвиђен за музичко описменњавање ученика оштећеног вида;
- Установљена су три испитна рока (јануарски, јунски и септембарски) за ученике који убрзано напредују.
- Смотре и обавезни јавни наступи не подлежу конвенционалном, нумеричком начину оцењивања. Њихова сврха је да омогуће јавни увид у процес учениковог развоја и напретка, као и да буду неопходан полигон за ученичко рано стицање извођачког искуства. Школама се оставља могућност да у оквирима својих школских програма, пропишу неки други вид оцењивања (усмени или писмени коментар наставника или групе наставника, чланова одговарајуће комисије).
- Поред стандардних оркестарских састава Школа може да формира и оркестре нестандардних састава у зависности од заступљености инструмената по врсти и годинама учења.
- Настава камерне музике (за ученике II циклуса) организује се једино у случају када школа није у могућности да формира велике ансамбле – хор и оркестар и у оквиру додатне наставе.
- Промењен је термин из „клавирски сарадник – корепетитор“ у „наставник корепетитор“, који, поред тога што, као и до сада „држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета“, такође држи ученику наставу „и самостално као припрему за јавни наступ“.

- Не постоје упутства за одржавање додатне и допунске наставе.
- У оквиру наслова *Културна и јавна делатност*, не постоје више активности:
  - организовање концерата наставника школе,
  - организовање предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова везаних за музичку педогошко-извођачу проблематику,
  - организовање ученичких екскурзија,

  а убачена је активност „организовање студијских путовања“.

7А.2. СПЕЦИФИЧНЕ РАЗЛИКЕ

садржај

Специфичне разлике између *Правилника о НПП-ОМШ* и *Новог Правилника о НПП-ОМШ* огледају се у конкретним разликама које се у ова два Правилника појављују за сваки предмет појединачно. У музичкој школи „Коста Манојловић“ у првом разреду ОМШ заступљени су следећи предмети:

- Клавир
- Упоредни клавир (за ученике соло певања)
- Виолина
- Виолончело
- Контрабас
- Хармоника
- Флаута
- Обоа
- Кларинет
- Саксофон
- Хорна
- Труба
- Тромбон
- Гитара
- Соло певање
- Солфеђо (за шестогодишње образовање и васпитање)
- Солфеђо (за четворогодишње образовање и васпитање)

Управо о разлици ОМШ између *Правилника о НПП-ОМШ* и *Новог Правилника о НПП-ОМШ* у првом разреду на овим предметима, биће речи у следећем поглављу.

7а.2.2. Први разред

садржај

Клавир

Што се предмета клавир тиче, *Нови Правилник о НПП-ОМШ* донео је боље објашњење ставки које су у досадашњем *Правилнику о НПП-ОМШ* биле описане у *Задацима* и *Оперативним задацима*, а сада су појашњене у *Исходима*, *Области*, *Садржају*. Оно што су били *Оперативни задаци*, сада стоји у *Исходу* и упућује на то шта би ученик све био у стању сам да изведе на крају године. Под *Област* налази се само да је ученик извођач, а у *Садржају* – поставка руке, добијање тона, читање нота, артикулација, динамика итд.

Захтеви за смотру на крају године су остали исти, а од осталих измена у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- изостављено је упознавање са простим и сложеним тактовима 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8 и 6/8.
- списак дела предложених за рад је из одељка *Литература* прешао у одељак *Садржаји*.
- у литератури је додата школа за почетнике Томпсона, а изостављено је:

    - Чајковски: Дечији албум
    - Мајкапар: 24 лаке композиције
    - Шуман: Албум за младеж
    - Вера Миланковић: Дечије приче
    - М. Тајчевић: За мале
    - З. Христић: Тачкица.
- обавезни минимум програма се са 50 композиција променио на 30.

Упоредни клавир (за ученике соло певања)

Поред чињенице да је досадашње двогодишње основно музичко школовање за ученике соло певања прешло са две на четири године, *Нови Правилник о НПП-ОМШ* донео боље објашњење ставке које су до сада биле описане у *Задацима* и *Оперативним задацима*, а сада су појашњене у *Исходу*, *Области*, *Садржајима*. Оно што су били *Оперативни задаци*, сада стоји у *Исходу* и говори шта би све ученик био у стању сам да изведе на крају године. Под *Област* налази се само да је ученик извођач, а под *Садржајем* текст о поставци руке, добијању тона, читању нота, артикулацији, динамици итд.

Захтеви за смотру на крају године су остали исти, а од осталих измена у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- изостављено је упознавање са простим и сложеним тактовима 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8 и 6/8;
- списак дела предложених за рад је из одељка *Литература* прешао у одељак *Садржаји*;
- у литератури је додата школа за почетнике Томпсона, а изостављено је:
    - Чајковски: Дечији албум
    - Мајкапар: 24 лаке композиције
    - Шуман: Албум за младеж
    - Вера Миланковић: Дечије приче
    - М. Тајчевић: За мале
    - З. Христић: Тачкица;
- обавезни минимум програма се са 50 композиција променио на 30;
- изостављена је смотра на крају првог полугодишта;
- оцена на годишњој смотри треба да буде описна.

Виолина

За предмет Виолина, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*, за ученике првог разреда ОМШ у суштини нема значајнијих разлика осим што су поједине ставке другачије образложене.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је додата следећа литература:
    - А.С. Шаљман: *Бићу виолиниста (I свеска А)*
    - К. Тахтаџиев: *Виолина 1*
    - Б. Ферера: *Школа за виолину*
    - Ј. Јорданова: *Буквар за мале виолинисте*
    - З. Мемедовић: *Учим да свирам виолину*
- изостављена је литература:

- Љ. Степановић: Виолинска почетница
- Денеш, Регер и Немет: Виолина А Бе Це
- Лењи и Денеш: Школа за виолину I свеска
- Сузуки: Школа за виолину I
- Геза Силваи: Школа за виолину А Бе Це
- Д. Марковић: Мали комади за виолину и клавир I свеска
- Ласло Роша: Враголан 1,2
- Ласло Роша: Дуети 1

- у обавезном минимуму програма додате су молске скале
- у оквиру Смотре на крају школске године једна лествица је дефинисана као *једнооктавна скала са тросвуцима* за разлику од досадашњег текста у коме се наводи само *једна лествица* (која је могла бити и двооктавна)
- досадашњи текст *Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева)* замењен је текстом *Једна етида (или комад)*;
- досадашњи текст *две композиције по слободном избору*, замењен је текстом *један комад или први став кончертина.*

Виолончело

Разлика између досадашњег и *Новог Правилника о НПП-ОМШ* за први разред је у обавезном минимуму током школске године. У Новом *Правилнику о НПП-ОМШ*:

- обавезан минимум програма је 5 етида и 5 комада, за разлику од досадашњих 10 етида и 10 кратких комада уз клавирску пратњу;
- оно што ученик треба да свира на Смотри на крају школске године су једна скала, једна етида и један комад уз клавирску пратњу (што је за један комад мање него до сада)
- Литература је остала иста као у досадашњем Правилнику.

Контрабас

За предмет Контрабас у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* за први разред ОМШ нема никаквних измена у односу на досадашњи *Правилник о НПП-ОМШ*.

Хармоника

За предмет Хиолина, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*, за ученике првог разреда у суштини нема значајнијих разлика осим што су поједине ставке другачије образложене.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* (досадашњи *Оперативни задаци*) је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- *Област* кратко и јасно садржи досадашњи *Циљ*, а то је извођење музике;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке, техници, скалама, музичкој писмености, литератури;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, а сам списак литературе ни у чему није промењен у односу на досадашњи;
- *Обавезни минимум програма*, као и захтеви на *Смотрама* остали су непромењени.

Флаута

За предмет Флаута, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*, за ученике првог разреда у суштини нема значајнијих разлика осим што су поједине ставке другачије образложене.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке на флаути, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је изостављена следећа литература:
    - М. Мојс: *Флаутиста почетник 1-3*
    - Љ. Димитријевић: *Школа за флауту за I разред*
    - Тафанел и Гобер: *Комплетна метода за флауту*
- додата је следећа литература:
    - М. Рикије: *Мени не мањка даха*
    - Т. Баи: *Почетха школа за флауту*
    - Бантаи-Шипош: *АБЦ*
    - А. Кавчић Пицихар: *Свирамо флауту*
    - конкретни комади из Хрестоматије (која се помиње и у досадашњем *Правилнику о НПП-ОМШ*
    - Персл: *Ригодон*
    - Пуцихар: *Лунина песма*
    - Босвел: *Мало магаре*
- не постоји разлика у *Обавезном минимуму програма*;
- програм Смотре на крају школске године остао је исти (једна лествица напамет, једна етида, једна композоција по слободном избору), уз напомену да, за разлику од досадашњег *Правилника о НПП-ОМШ*, где је било наведено да се композоција по слободном избору изводи напамет, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* то није специфицирано.

Обоа

Највећа разлика за предмет Обоа у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке на обои, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је изостављена следећа литература:
    - Љ. Петрушевски: *Етиде, свеска бр.1*
    - Хендл: *Марш*
- додата је следећа литература:
    - Шуберт: *Валцер*
- у захтевима су две дурске скале до два предзнака и једна молска са једним предзнаком замењене са дурским скалама са једним предзнаком;
- обавезан минимум програма је смањен тако што је уместо:
    - три дурске лествице

    - 20 етида Пушечникова
    - 2 комада уз клавирску пратњу
- сада написано:
    - 2 лествице
    - 10 етида
    - 1 комад уз клвирску пратњу
- број захтеваних јавних наступа је са два смањен на један;
- захтеви на смотри су остали исти с тим што се више не захтева свирање напамет комада са клавирском пратњом.

Кларинет

Највећа разлика за предмет Кларинет у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке на кларинету, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је изостављена следећа литература:
    - Б. Брун: *Школа за кларинет прва половина 1. свеске*,
    - Комади из збирки,
    - Б. Брун: *Избор малих комада*,
    - Храшовец: *Млади кларинетист, I свеска*,
    - Шот: *Мали комади*,
    - комади адекватне тежине;
- следеће је додато у литературу:
    - Б. Брун: *Школа за кларинет Број 1*,
    - Р. Лазић: *Учим кларинет број 1*,
    - остала литература сличне тежине;
- извршена је промена у захтевима за скале према којима се тражене скале свирају у две октаве;
- у обавезном минимуму програма изостављено је:
    - две лествице,
    - 15 етида,
    - једна композиција по слободном избору;
- у обавезном минимуму програма додато је:
    - дурске и молске скале до једног предзнака,
    - 20 етида,
    - 2 комада уз клавирску пратњу;
- захтеви на смотри су остали исти.

Саксофон

Највећа разлика за предмет Саксофон у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке на саксофон, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је додата следећа литература:
    - М. Рикијер. *Мени не мањка даха*,
    - Л. Петерсен: *Прва књига*;
- из литературе (комади) изостављена је књига Пола Хериса: *Репертоар 1*;
- промењен је захтевима за скале – траже се скале до једног предзнака са тоничним трозвуком;
- на Смотри се захтева само један комад уз пратњу клавира.
- обавезни минимум захтева је остао исти као и број јавних наступа;

Хорна

Највећа разлика за предмет Хорна у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке на хорни, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је додата следећа литература:
    - Д. Гритл: *Школа за хорну – први део*,
    - Бери Таквел: *50 почетних вежби за хорну*,
    - Палма Силађи-Миклош Кекењеши: *Школа за хорну* (избор етида и комада);
- у оквиру скала, тражи се Ге-дур скала са тоничним трозвуком у половинама, која се такође налази и у оквиру обавезног минимума програма, који поред скале садржи:
    - 20 етида,
    - 2 комада уз клавирску пратњу.
- број јавних наступа и програм Смотреје остали су исти;

Труба

Највећа разлика за предмет Хорна у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;

- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци амбажуре;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему су изостављене књиге Ђорђа Тошића, а додата литература је следећа:
    - А. Стрнад: *Метода за трубу 1. део*,
    - Р. Гетчел: *Практичне студије 1. књига*;
- промена у захтевима за скале је у томе да нема одређеног броја скала које је потребно савладати, већ се број одређује према могућностима ученика;
- обавезни минимум програма се доста разликује и сада се односи на следеће:
    - једнооктавна скала са тоничним трозвуком,
    - 20 етида,
    - један комад уз пратњу клавира;
- број јавних наступа и програм Смотри су остали исти.

Тромбон

Највећа разлика за предмет Хорна у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ* у односу на досадашњи је што је школовање промењено са четири на шест година, а самим тим, промењени су и захтеви.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:
- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци амбажуре;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему су изостављени:
    - Кони Русланд: *Школа за тромбон*,
    - Паул Херпхурт: *Школа за тромбон, 1. Део*,
    - Ујфалуши-Штајнер: *Комади за извођење*, избор,
    - Д. Марковић: *Први наступ*,
    - А. Бенчић: *Весели тромбон*,
- додата је следећа литература:
    - Јан Линдквист: *То бе тромбон*,
    - Д. Марковић: *Мишу мишићу*,
    - В. А. Моцарт. *Абецеда*;
- промена у захтевима за скале нема;
- смањени су захтеви у обавезном минимуму програма и сада гласе:
    - техничке вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине;
- број јавних наступа је остао исти;
- захреви на Смотри су смањени и сада гласе:
    - једна лествица напамет
    - једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева

Гитара

За предмет Гитара, у *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*, за ученике првог разреда ОМШ у суштини нема значајнијих разлика осим што су поједине ставке другачије образложене.

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- текст је боље објашњен у односу на досадашњу крађу, сажетију форму;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик по завршеним областима био устању да уради;
- под *Област* наводи се само да је ученик извођач;
- под *Саджаји* се налази појашњење о самом инструменту, добијању тона, поставци леве и десне руке, техници, скалама;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају*, при чему је изостављено:
    - М.Дујмовић:Чаробни Свет Гитаре
    - С.Прек:Почетница За Гитару
- додата је следећа литература:
    - М.Ћулијани:Техничке Вежбе
    - Едо Ђуга:Избор Композиција
    - Вера Огризовић:Збирка Композиција Мој Први Концерт
- испитни програм , број композиција који морају да се пређу у току године као и број часова су остали непромењени.

Соло певање

По *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*, уведено је четворогодишње, уместо досадашњег двогодишњег школовања. Подела је остала на два по трајању подједнака циклуса (сада по две године сваки).

У *Новом Правилнику о НПП-ОМШ*:

- поглавља *Исходи*, *Област* и *Садржаји* заменили су досадашњу област *Оперативни Задаци*;
- под *Исходи* је објашњено шта би ученик требало да савлада;
- под *Област* наводи се извођење музике;
- под *Саджаји* се налазе садржају наставних јединица које се обрађују;
- попис литературе се за разлику од досадашњег поглавља *Литература*, сада налази у *Садржају* и ни у чему није измењен;
- настале промене односе се на обим литературе, односно задати минимум програма, при чему је изостављено:
    - 2 од 6 вокализа (сада их има 4)
    - 4 песме старих мајстора
    - 2 песме класичара и романтичара
    - 2 песме српских или словенских композитора
- задати минимум програма је следећи:
    - 4 вокализе
    - 2 песме старих мајстора
    - 1 лакша соло песма
- на крају године обавезна је завршна смотра са програмом који се изводи напамет, али не искључиво на оригиналном језику и гласи:
    - једна вокализа (са текстом или без текста)
    - једна песма старог мајстора. Програм.

Солфеђо (за шестогодишње образовање и васпитање)

Поред формалне измене која се огледа у појави *Исхода*, новине које су у шестогодишњу наставу солфеђа I разреда уведене применом *Новог Правилника о НПП-ОМШ*, односе се на следеће веће разлике:

- уведене су нове области/теме и то: *Слушање музике, Музичка писменост, Музичко стваралаштво* и *Музички бонтон*, а изостала је област *Теорија музике*;
- у исходе и садржаје, у оквиру области *Слушање музике*, уведено је слушање песама разлиичитог жанра уз покрет и изражавање слушаног садржаја цртањем;
- у оквиру области *Мелодика*:
    - изостављени су скокови у све ступњеве, као и скок у субдоминанту, односно задржани су скокови само у тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук,
    - изостављено је ограничење броја примера из литературе (за сваки тоналитет по 2 до 3 примера),
    - изостављена је звучна припрема мутације,
    - изостављено је певање двогласа бордунског типа;
- у оквиру области *Музичка писменост*:
    - познвање нотног система ограничено је на инструмент који ученик свира,
    - уведено је објашњавање својим речима музичких и лествичних појмова,
    - изостављено је познавање интервала,
    - изостављено је познавање фразирања (лук, обележан дах);
- у оквиру области *Опажање, интонирање, диктати*:
    - уведено је препознавање ритма, а изостављено препознавање метра у мелодијском примеру,
    - изостављено је записивање напамет научених песама и лакших мелодијских примера;
- у оквиру области *Музичко стваралаштво*:
    - конкретизовано је дечије музичко стваралаштво – импровизација увођењем смишљања мелодије на текст бројалице или дечије песмице,
    - уведено је мењање и допуњавање мелодије и ритма научених песмица;
- у оквиру области *Музичко стваралаштво*:
    - уведена је мелодијска и ритмичка импровизација, односно (у *Исходима*), ученик би требало да је у стању да мења и допуњава мелодије и ритам научених песмица, као и да смишља мелодије или ритам на текст бројалице или дечије песмице;
- у оквиру области *Ритам*:
    - уведено је одржавање ритмичког пулса,
    - уведено је извођење ритма уз покрет,
    - изостављено је познавање шеснаестина (нота и паузи),
    - изостављено је вертикално читање акорада,
    - изостављено је читање примера на утврђеним позицијама солмизационих слогова уз обележен темпо и уз тактирање;
- у оквиру области *Музички бонтон*:
    - уведено је пажљиво слушање и коментарисање извођења музике друга-другарице;
- уведен је обавезни јавни наступ – Јавни час на коме ученици изводе научене песмице које обухватају програм првог разреда;
- уведена је обавезна смотра са програмом:
    - 1. Равномерно и ритмичко читање нота
    - 2. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда)

Солфеђо (за четворогодишње образовање и васпитање)

Поред формалне измене која се огледа у појави *Исхода*, новине које су у четворогодишњу наставу солфеђа I разреда уведене применом *Новог Правилника о НПП-ОМШ*, односе се на следеће веће разлике:

- *Циљем* наставе солфеђа описани су аспекти који су се до сада налазили у *Циљевима* и *Задацима*
- уведене су нове области/теме и то: Слушање музике, Музичка писменост, Музичко стваралаштво и Музички бонтон, а изостала је област Теорија музике;
- у исходе и садржаје, у оквиру области *Слушање музике*, уведено је слушање песама разлиичитог жанра уз покрет и изражавање слушаног садржаја цртањем;
- у оквиру области *Мелодика*:
    - уведена је обрада е-мола, као и мелодијска обрада све три врсте мола,
    - уведена је поставка функционалних односа у тоналитету,
    - уведена је употреба ознака за понављање,
    - уведено је певање песама различитог жанра;
    - изостављено је коришћење литературе за дуваче (јер сви дувачи прелазе на шестогодишње основно музичко образовање и васпитање),
    - изостављен је скок у субдоминанту,
    - изостављено је двогласно певање мотива, певање двогласа бордунског типа, обрада канона и певање српских народних песама;
- у оквиру области *Музичка писменост*:
    - уведено је познвање нотног система од велике до треће октаве у зависности од инструмента,
    - уведено је објашњавање својим речима музичких и лествичних појмова,
    - изостављено је тоеретско познавање интервала,
    - изостављено је познавање фразирања (лук, обележан дах),
    - изостављено је познавање дурских лествица до четири предзнака и це-мола;
- у оквиру области *Опажање, интонирање, диктати*:
    - познавање интервала ограничено је на велику и малу терцу и чисту квинту,
    - уведено је опажање дурског, молског и хармонског тетрахорда,
    - уведено је записивање мелодијског диктата по двотактима,
- у оквиру области *Музичко стваралаштво*:
    - уведена је мелодијска и ритмичка импровизација, односно (у *Исходима*), ученик би требало да је у стању да мења и допуњава мелодије и ритам научених песмица, као и да смишља мелодије или ритам на текст бројалице или дечије песмице;
- у оквиру области *Ритам*:
    - уведено је одржавање ритмичког пулса,
    - уведено је извођење ритма уз покрет,
    - изостављено је познавање шеснаестина (нота и паузи), као и извођење пунктиране фигуре на јединици бројања,
    - ритам у мери 6/8 изводи се са основном поделом јединице, за разлику од досадашњег извођења без поделе јединице бројања,[7]
    - изостављено је вертикално читање акорада,

[7] Поставља се питање тумачења јединице бројања у мери 6/8. Другим речима, сходно једном тумачењу јединицом бројања у мери 6/8 сматра се осмина, сходно другом – четвртина са тачком. У зависности од тога које тумачење је у ком правилнику примењено, разлика по овом питању између досадашњег и *Новог Правилника о НПП-ОМШ* постоји, или не постоји.

    - изостављено је читање примера на утврђеним позицијама солмизационих слогова уз обележен темпо и уз тактирање;
- у оквиру области *Музички бонтон*:
    - уведено је пажљиво слушање и коментарисање извођења музике друга-другарице;
- за разлику од шестогодишњег основног музичког школовања, у четворогодишњем јавни наступ ученика на предмету Солфеђо није обавезан.
- уведена је обавезна смотра[8] са програмом:
- 1. Равномерно и ритмичко читање нота
- 2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру
- 3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима

[8] У примерку *Новог Правилника о НПП-ОМШ* на који води линк (http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/) са званичне ВЕБ странице Завода за унепређење образовања и васпитања (на дан 11.02.2020. године), није наведено да се ради о програму смотре, али се из слично форматираних захтева на Смотри у осталим разредима солфеђа у четворогодишњем школовању, може закључити да је у првом разреду грешком изостављен део текста који би, као и у осталим разредима, вероватно требало да гласи „Програм смотре:“ или слично.

8. ПРОГРАМ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА садржај

Програм индивидуалног образовног плана је један од посебних планова рада Школе, аз који је одговоран психолог школе. У оквиру праћења и вредновања образовно-васпитног рада, један од задатака овог програма јесте и рраћење и вредновање примене мера индивидуализације и индивидуалног образовног плана за ученике.

У оквиру рада са наставницима, програм индивидуалног образовног плана подразумева:

- саветовање наставника у индивидуализацији образовно- васпитног рада, односно наставе на основу уочених потреба, интересовања и способности ученика, односно психолошке процене индивидуалних карактеристика ученика (способности, мотивације, особина личности) и остварености образовних постигнућа у школи,
- пружање подршке наставницима за рад са ученицима којима је потребна додатна образовна подршка.
- координирање израде и у сарадњи са наставником и родитељем, тимско израђивање педагошког профила ученика.
- учествовање у развијању индивидуалних образовних планова коришћењем резултата сопствених психолошких процена и психолошких процена добијених из других установа,

У оквиру рада са ученицима, програм индивидуалног образоног плана подразумева:

- учешће у тимском идентификовању ученика којима је потребна подршка у процесу образовања и осмишљавању и праћењу реализације индивидуализованог приступа у раду,
- пружање подршке ученицима за које се обезбеђује васпитно-образовни рад по индивидуалном образовном плану, односно који се школују по индивидуализираној настави и индивидуалном образовном плану.

Рад са родитељима такође је важан у реализацији програма индивидуалног образовања и васпитања и односи се на:

- подршку јачању родитељских васпитних компетенција, нарочито информисањем о психолошким карактеристикама њихове деце у оквиру индивидуалних консултација и облика групног психолошког образовања родитеља,
- сарадњу са родитељима, односно старатељима на пружању подршке ученицима који се школују по индивидуалном образовном плану.

Поред активности везаних за ученике који се образују по програму индивидуално образовног плана и за њихове наставнике и родитеље, рад на остваривању програма индивидуалног образовног плана укључује и тесну сарадњу са директором, руководиоцима одсека, педагошким асистентом и пратиоцем ученика.

9. ПРОГРАМ ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

садржај

Програм инклузивног образовања и васпитања у МШ „Коста Манојловић“ поверен је тиму за инклузивно образовање. Општи циљ инклузивног образовања и васпитања односи се на унапређивање квалитета живота деце / ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, талентоване деце као и деце из социлано маргинализованих група, подстицање развоја све деце уз девизу "школа по мери детета".

Поред општих циљева, указала се и потреба за дефинисањем одређених специфичних циљева. Специфични циљеви инклузивног образовања и васпитања своде се на:

- примену, развој и праћење модела добре инклузивне праксе у школи,
- обезбеђивање и унапређење квалитета наставе у образовању ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом, талентоване и маргинализоване деце,
- штампање музичке литературе на Брајевом писму за потребе ученика у Одељењу за слепу и слабовиду децу.

Задаци Тима за инклузивно образовање:

- доношење плана и програма рада,
- организовање активности на основу програма,
- анализа актуелне школске ситуације,
- идентификација деце са сметњама у развоју и инвалидитетом, и потреба за додатном подршком,
- идентификација деце са изразитим способностим и израда модела додатне подршке,
- помоћ у изради и примени ИОП планова, праћење реализације ИОП-а, и његова евалуација,
- вредновање остварености и квалитета програма рада,
- вођење евиденције, односно педагошког досијеа ученика,
- пружање додатне подршке ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом,
- пружање додатне подршке родитељима ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом,
- пружање додатне подршке наставницима – планирање и реализација стручног усавршавања наставника,
- пужање додатне подршке деци са изразитим музичким способностима.

Детаљнија анализа и планови који се односе на инклузивно образовање и васпитање, као и видови рада Школе, а пре свега рада Тима за инклузивно образовање (предузете/планиране активности, носиоци тих активности, начини праћења деце/ученика у оквиру инклузивног образовања и васпитања, време и место спровођења поменутих активности и слично), налазе се у Годишњем извештају рада школе за сваку школску годину понаособ.

10. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ

садржај

Основни циљ програма културних активности јесте обогаћивање културног живота средине, свестрани развој ученика.

Задаци програм културних активности Школе су оспособљавање ученика за препознавање и неговање културних вредности и коришћење културних ресурса којим средина располаже, као и презентовање квалитетног музичког програма широј публици.

Садржаји програма културних активности школе односе се на концерте поводом Дана школе, Светосавску приредбу, новогодишњи костимирани концерт, завршни концерт школе, хуманитарне концерте, посете изложбама, музејима, позоришту.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

11. ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА (ПРОФЕСИОНАЛНА ОРИЈЕНТАЦИЈА)

садржај

Циљ овог програма је развијање способности ученика за реално доношење одлука о даљем образовању и избору занимања.

У оквиру програма, реализују се задаци као што су упознавање и праћење карактеристика личности и способности ученика значајних за професионално усмеравање; упознавање ученика са светом рада и занимања; оспособљавање ученика за планирање професионалног развоја и доношење реалних одлука о избору занимања; формирање Тима за каријерно вођење и саветовање.

Садржаји програма оријентисани су ка испитивању професионалних интересовања ученика, индивидуалном и групном саветовању, организовању презентација факултета, предавањима за ученике о избору занимања, посети ученика Сајму образовања, успостављању сарадње са Националном службом за запошљавање, анализом уписа ученика на различите факултете након завршене средње музичке школе и слично.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

12. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

садржај

Циљеви овог програма су развој еколошке свести, развијање љубави према природи и развијање свести о значају очувања природних ресурса.

Задаци програма заштите животне средине огледају се у стицању одговорности за чување и изглед школске и шире друштвене средине, стицању знања о начинима загађењивања животне средине и утицају загађења на здравље људи, као и у формирању ставова ученика о значају очувања животне средине.

Поменути задаци остварују се остваривањем садржаја као што су: успостављање система примарне селекције отпада у школи, упознавање ученика са глобалним еколошким проблемима и опасностима од њих, упознавање ученика са конкретним локалним еколошким проблемима и опасностима од њих, упознавање ученика са пројектима за очување животне средине на локалном и регионалном нивоу, израда паноа и зидних новина са еколошком тематиком, организовање еколошко-хуманитарне акције „Чеп за хендикеп“ и слично.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

13. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Циљ програма је унапређивање квалитета живота ученика мерама превенције и мерама интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање.

Сходно циљевима, задаци програма своде се на подизање нивоа свести ученика, родитеља и свих запослених у циљу препознавања насиља, злостављања и занемаривања. Програм је оријентисан ка унапређивању знања и вештина потребних за конструктивно реаговање на насиље, као и ка унапређивању унутрашње мреже заштите од насиља, злостављања и занемаривања.

Садржаји који се програмом реализују су испитивање присуства различитих облика насиља у школи и породици, презентација резултата ученицима, родитељима и професорима, информисање ученика, родитеља и запослених о облицима насиља, едукација о конструктивном реаговању на насиље, одржавање састанака Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, вођење евиденције о случајевима насиља и сарадња са МУП-ом и Центрима за социјални рад.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

14. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

садржај

Програмом сарадње са локалном самоуправом остварује се развијање партнерских односа школе и локалне самоуправе.

Задаци овог програма односе се пре свега на добијање финансијске помоћи од Локалне самоуправе за унапређивање квалитета музичког образовања, као и на пружање подршке од стране школе развоју културе у локалној средини.

Задаци се остварују садржајима као што су: учешће представника Локалне самоуправе у раду Школског одбора; континуирано неговање контаката са надлежним кадровима из Локалне самоуправе; учешће ученика школе у обележавању и прослављању значајних догађаја и јубилеја у локалној заједници; укључивање ученика школе у клутурно-уметничке програме за потребе Локалне самоуправе; реализовање студијских путовања у организацији Локалне самоуправе.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

15. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

садржај

Основни циљ програма сарадње са породицом је развијање и неговање партнерских односа са родитељима, односно старатељима ученика, заснованог на принципима међусобног уважавања и поверења. Поред тога, програм тежи и подржавању и подстицању развоја ученика.

Поменути циљеви остварују се путем упознавања родитеља са њиховим правима и обавезама, остваривањем позитивне интеракције између родитеља и свих актера школског живота, међусобним информисањем родитеља и професора о успеху и изостајању ученика, пружањем стручне помоћи родитељима и укључивањем родитеља у рад Савета родитеља.

Конкретни садржаји односе се на: организовање родитељских састанака и Дана отворених врата, индивидуални саветодавни рад са родитељима, организовање стручних предавања за родитеље из области превенције наркоманије и осталих болести зависности.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

16. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈА

садржај

Програм излета и екскурзија начињен је са циљем да да подршку моралном, естетском, социјалном, сазнајном и физичком развоју ученика и да утиче на савладавање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја предмета у природној и друштвеној средини.

Програм се реализује унапред постављеним задацима: проучавање феномена у природи и уочавање узрочно-последичник односа у конкретним природним условима; рзвијање еколошке свести; упознавање знаменитости градова; развијање позитивног односа према националним, уметничким и културним вредностима; изграђивање културних и спортских потреба и навика; развијање позитивних социјалних односа између ученика и између ученика и професора.

Остваривање поменутих задатака праћено је предлагањем плана и програма ексурзија и илета на Ученичком парламенту, Стручним и Одељенским већима, затим разматрањем плана на Наставничком већу и усвајањем плана на Савету родитеља, потом рганизовањем родитељског састанка непосредно пре изођења екскурзије и на послетку писањем извештаја о извођењу излета/екскурзије.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

17. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

садржај

Два основна циља програма безбедности и здравља на раду су: 1) Изграђивање безбедног и здравог радног окружења и 2) Развијање свести код запослених за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Порграм се остварује одржавањем опреме за рад, инсталација, грејања, клима уређаја, ватрогасних апарата и слично у исправном стању. Такође се одржава хигијена у свим школским просторијама и школском дворишту. У оквиру програмских задатака, запослени се оспособљавају за примену противпожарних апарата, као и за пружање прве помоћи.

Задаци се остварују редовним прегледима и испитивањем исправности електричне инсталације, грејања, клима уређаја и опреме за рад. У сарадњи са Локалном самоуправом и Домом здравља организују се обуке запослених за примену противпожарних апарата и пружање прве помоћи, а хигијенски услови у школским просторијама се редовно проверавају.

18. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ НОТОТЕКЕ/БИБЛИОТЕКЕ

садржај

Циљ програма рада школске библиотеке је развијање културних потреба ученика.

Остварује се развијањем навике читања код ученика, коришћења нототеке/библиотеке, оспособљавањем ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима, као и развијањем вештина потребних за целоживотно учење.

Садржаји програма односе се на набавку нове музичке и опште литературе и музичких дискова, као и на периодично промовисање појединих књига и музичких дискова из школске библиотеке/нототеке на школском паноу.

19. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

садржај

Програм здравствене заштите има два циља: 1) Развијање одговорног односа ученика према сопственом психичком и физичком здрављу и 2) Развијање здравих стилова живљења.

Програмом су постављени задаци као што су стицање знања о правилној исхрани, репродуктивном здрављу, значају физичке активности за укупно здравље, болестима зависности и првенција болести зависности.

Програм здравствене заштите остварује садржаје у свом домену организовањем предавања о правилној исхрани и репродуктивном здрављу, трибина о болестима зависности са гостима излеченим наркоманима, као и стицањем знања и развијањем здравих животних навика кроз наставу биологије, психологије и физичког васпитања. У том смислу, Школа остварује сарадњу са здравственим установама, организује спровођење анкета међу ученицима о ставовима према наркоманији, о ставовима према сексуалности и сексуалном понашању, организује израду паноа посвећеног здрављу и презентује резултате анкета ученицима, родитељима и професорима.

Годишњим планом рада школе детаљније су прецизирани садржаји активности, време реализације и носиоци активности.

20. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

садржај

Циљеви програма социјалне заштите су пружање помоћи ученицима у остваривању права на социјалну заштиту и оспособљавање ученика за самосталан и продуктиван живот.

Остваривање ових циљева предвиђено је задацима детектовања социјалних проблема у породицама ученика из осетљивих група, као и детектовања поремећаја у понашању. Након тога, програмом су предвиђени задаци као што су остваривање сарадње са породицама ученика и Центрима за социјални рад и упознавање ученика са правима из области социјалне заштите.

У оквиру програма социјалне заштите, предвиђено је да Школа организује остваривањее индивидуалног саветодавног рада са родитељима и ученицима, да упућује дописе и оствари сарадњу своје психолошко-педагошке службе са Центрима за социјални рад, те да дискусије са ученицима о правима на социјалну заштиту у оквиру наставе социологије и грађанског васпитања.

21. ПРОЈЕКТИ ШКОЛЕ

садржај

У поглављу Пројекти школе, представљени су пројекти који су део годишњег плана рада МШ „Коста Манојловић“ за школску 2017/2018.[9]

21.1. ПРОЈЕКАТ: „МУЗИКА ЗА СВЕ“

садржај

Годишњим планом рада МШ „Коста Манојловић“ за текућу школску годину, предвиђена је ализација школског пројекта „Музика за све“. Основу овог пројекта чини више радионица, но, када је реч о узрасту деце који одговара припремном музичком образовању и васпитању, издвајају се два модела наставе. Први модел је Предшколско припремни програм (П.П.П.), заснован на индивидуалној радионици „Где живи музика“, док се другим моделом – Групни клавир – реализује Групна радионица „Упознајмо интрументе“. Пријем полазника врши се према ранг листи након реализованог пријемног испита.

21.1.1. Предшколско припремни програм (П.П.П.) – Индивидуална радионица „Где живи музика“

садржај

Предшколско припремни програм остварује се у оквиру радионице „Где живи музика“ и подразумева индивидуалну наставу инструмента изабраног према жељи и афинитету полазника. Часовима Предшколско припремног програма, које држе искључиво наставници МШ „Коста Манојловић“, могу присуствовати и родитељи ученика, што одобрава и контролише координатор пројекта.

Током периода похађања Предшколско припремног програма, ученици исказују своје интересовање за одабрани инструмент, похађајући часове тог инструмента. Поред стицања вештине и технике свирања, ученици ближе и више уче о музици, композиторима и њиховим делима компонованим за инструмент који изучавају. Такође, малишани имају прилику да прате како свирају старији ученици, што их подстиче и гради самопоуздање, како би се једног дана и сами окушали у озбиљном, посвећеном свирању а ако не, да барем буду образована музичка публика, која зна шта је класична музика и како да ужива у њој.

21.1.2. Групни клавир – Групна радионица „Упознајмо инструменте“

садржај

Поред индивидуалне, пројектом Школе „Музика за све“, предвиђена је и групна радионица за децу и одрасле, под називом „ Упознајмо инструменте“. Групна настава клавира има за циљ да деци школског узраста (7 и 8 година) приближи свет музике и упозна децу са могућностима свирања на клавиру. У току школске године код деце се ради на развијању слуха, меморије (аудитивна, репродуктивна и визуелна), ритма и моторике (кроз покрет), ка о и на развоју осећаја за интерпретацију музике на клавиру (откривање значаја динамике, фразирања, темпа, карактера композиције, итд.). Истовремено, код деце се тежи развијању интелигенције, концентрације, маште, музикалности и љубави према музици, како кроз извођење, тако и кроз слушање одабране клавирске литературе.

[9] Проширењем овог документа врши се стално ажурирање података, које се нарочито односи на поглавље 21. Пројекти школе.

Часови Групног клавира организовани су у малим групама (до 5 полазника), два пута недељно у трајању од по 45 минута. Током школске године предвиђени су и јавни наступи у школи. Ову радионицу воде наставници или ученици завршних разреда средње школе уз подршку управе школе.

21.2. ПРОЈЕКТИ ШКОЛЕ ЗА ПРИПРЕМНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

У зависности од узраста ученика, Школа организује рад у Припремном разреду за млађу (Музички вртић) и старију узрасну групу (Музичко забавиште).

21.2.1. Музички вртић

садржај

Циљ Музичког вртића је да најмлађе у што ранијем узрасту (4 или 5 година) упозна са музиком, музичким појмовима кроз песму, игру, бројалице и музичке приче, као и да развије квалитетан однос и љубав према музици. Рад са децом одвија се по групама, два пута недељно у поподневним сатима и траје 30 минута. Упис се врши без провере музичких способности и траје док места у свим групама од по 15 ученика не буду попуњена.

21.2.2. Музичко забавиште

садржај

Циљ наставе Музичког забавишта је продубљивање интересовања и љубави према музици, развијање основних музичких способности, развијање апстрактног мишљења и моторике, повезивање музике, глуме и сликарства и неговање говора као основе изражавања и комуникације. Рад са децом узраста 6 и 7 година одвија се по групама од по 15 ученика, два пута недељно у поподневним сатима и траје 45 минута. Упис се врши без провера музичких способности и траје до попуњења места у свим групама.

21.3. ПРОЈЕКАТ: *КВИЗУМ*

садржај

Опис пројекта

Назив пројекта	КВИЗУМ - МУЗИЧКИ КВИЗ
Организатор пројекта	Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун
Одговорно лице	Александра Каралић
Време одржавања	март 2020. године
Локација	Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун Немањина 9, Београд
Координатори	Александра Каралић и наставници стручног већа теоретских предмета
Организациони одбор	Наставници стручног већа за теоретске предмете Помоћник директора
Партнери	Средње музичке школе по позиву.
Општи циљ пројекта	Примена стеченог знања из теоретских предмета, од стране ученика средње музичке школе.

Циљна група	Ученици средње музичке школе свих одсека

Шири опис пројекта

Поред савладавања вештина и знања свирања на одређеном инструменту, сваки ученик средње музичке школе изучава бројне теоретске предмете, којима је сврха, пре свега, разумевање музике коју изводе. Развијање способности разумевања музике ученика средњих музичких школа путем ваннаставног усавршавања знања из теоретских предмета (осим солфеђа), учествовањем на музичком квизу, на територији републике Србије готово да не постоји.

Овај пројекат осмишен је са циљем да се ученицима средњих музичких школа у Београду пружи прилика да путем такмичења на квизу знања из теоретских предмета (солфеђо, теорија музике, хармонија, контрапункт, облици, историја музике, етномузикологија и слично), промене досадашњу лошу праксу немогућности стручног усавршавања у свим музичко-теоретским областима паралелно.

Пројекат нуди бројне корисне елементе усавршавања наставне праксе путем коришћења више методолошких принципа, који су се до сада, у области теоретског познавања музике сводили искључиво на принцип израде писменог теста. С тим у вези, пројектом су предвиђени вербални, визуелни и аудитивни методолошки принципи:

- **усмена питања** - усмени одговори: време одговора након постављеног питања је ограничено, а питања могу да се односе на предмете теорија музике, солфеђо, хармонија, контрапункт, историја музике;
- **аудитивно опажање** појединих музичких елемената, при чему брзина и број поновљања условљавају тежину задатка, те се у првим етапама такмичења музички елементи емитују дуже и више пута, док се у етапама које следе, трајање скраћује, а број понавања смањује;
- **визуелно опажање** карактеристика у нотном тексту, односно проналажење погрешних, изостављених или сувишних појединих тонова, кретања, интервала, акорада и слично, чији је визуелни приказ временски ограничен. У реализацију видео презентације били би укључени ученици одсека музичке продукције усавршавајући своје знање на практичном примеру.

Стицање знања и могућност показивања истог кроз игру и такмичење, одавно су познати као основни мотивациони покретачи учења било које врсте, што се овим пројектом подржава и истиче у први план. Поред оних игара у музичком квизу којима се директно истиче знање ученика, овај квиз садржи и игре у којима се пре свега истиче спретност, брзина и логично сналажење ученика у одређеној новој, непознатој и неуобичајеној музичкој појави. Такође, једним (најмањим) делом, на напредовање такмичара у пласману, као, уосталм, и у сваком другом квизу, утиче и срећа. Квиз је замишљен тако да се у њему такмиче групе ученика, а не појединци. Тиме, поред такмичарског духа, развија се и тимски рад ученика.

Пројекат подразумева учествовање тимова ученика из више средњих музичких школа и односи се (за сада) на територију града Београда. У будућности, има простора да се овај пројекат прошири на целу Србију, а с обзиром на то да је квиз јавног карактера, при чему је присутна и публика, његовом реализацијом се омогућава транспарентност и усаглашавање методологије рада на теоретским предметима у средњим музичким школама на нивоу целе државе.

Активности

Припреме музичког квиза „Квизум“ подразумевају активност наставника школе свих теоретских предмета, као и наставника других школа који су овим пројектом предвиђени као чланови организационог одбора. Поменуте активности огледају се у изради адекватних задатака, односно игара, као и у осмишљавању система бодовања и награђивања. Реализација „Квизума“ подразумева следеће конкретне активности, како чланова организационог одбора, тако и ученика-такмичара:

Ученици се такмиче екипно - формирају се екипе (групе, тимови) од по три ученика одређеног (одређених) разреда. Ученици у оквиру једне групе сарађују равноправно. У свакој игри постоји могућност договора сва три члана екипе пре давања коначног одговора.

Такмичење је етапно. Другим речима, једна или више екипа која (које) на крају сваке етапе постигне (постигну) најслабији резултат, губе право учешћа у даљем такмичењу. Тачан број етапа није предвиђен, а зависи од броја пријављених екипа.

Организациони одбор у сарадњи са стручним тимом партнерских школа:
- договара се и доноси одлуку о усвајању правилника „Квизума“ по коме ће се одвијати такмичење, додељивати бодови и одређивати тренутни и укупни пласман екипа;
- одабире из којих ће се области такмичари надметати;
- припрема теоретска питања;
- пише потребне задатке;
- компонује и снима аудио примере;
- сачињава видео презентацију;
- договара се о детаљима везаним за место и тачно време одржавања надметања;
- предлаже и усваја чланове жирија чија се надлежност односи на оцењивање успеха ученика путем бодовања, као и на одговорност поштовања правила.

Стечена искуства и резултати

Провера знања путем усмених питања и одговора уз ограничено време, као и видео-презентација којом је спроведен методолошки принцип визуелизације, спроводи се у музичкој школи „Коста Манојловић“ из Београда од школске 2012/2013. године. Том приликом, на иницијативу наставника Александре Каралић, уведена је била обавезна смотра за све ученике првог разреда средње музичке школе из предмета теорија музике. Сваке наредне године, идејни творац ове смотре (која је временом све више почела да добије елементе квиза), као и осталим наставници школе у улози сарадника, усавршавали су овакав начин процене знања ученика, да би школске 2014/2015. године он прерастао у јавно такмичење у које су били укључени и ученици и наставници других средњих музичких школа.

Непрекидни развој сваке поједине игре овог музичког квиза током протекле три школске године, говори у прилог потребе да се са овом праксом настави. Бројна позитивна искуства, како наставника, тако и ученика, стечена овим путем, а прикупљена путем анкета, искоришћена су у циљу стручног усавршавања наставника и презентована децембра 2014. године на стручном скупу „Педагошки форум сценских уметности“ на Факултету музичке уметности у Београду (предавач Александра Каралић).

Овакав развој догађаја упућује на то да је реализовање музичког квиза корисно, пре свега за ученике. Музичким квизом се подиже, усавршава и осавремењује квалитет наставног процеса, јер учење до скора „сувопарних“ и „досадних“ теоретских предмета добија неопходан мотивациони ефекат, а учење кроз игру приближава српску музичку педагогију европским стандардима.

Финансирање пројекта

Пројекат би у овој години био финансиран из више извора: из сопствених средстава школе, донацијом родитеља ученика школе, као и донацијом трећих лица. Са предлогом овог пројекта, школа такође може конкурисати на конкурсима државних органа и НВО.

21.4. ПРОЕКАТ: *ПРОСЛАВА ЈУБИЛЕЈА- 80 ГОДИНА ШКОЛЕ* садржај

Опис пројекта

Назив пројекта	ПРОСЛАВА ЈУБИЛЕЈА- 80 ГОДИНА ШКОЛЕ
Организатор пројекта	Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун
Одговорно лице	Директор
Време одржавања	Од септембра до децембра 2019. године
Локација	Музичка школа „Коста Манојловић“, Земун Коларчева задужбина, Београд Развојни вртић Венчић, ПУ Савски венац, Београд Београдска филхармонија
Координатори	**Тим за организацију у саставу:** Неда Алексић, помоћник директора Блаженка Биочић, наставник хармонике Татјана Бошковић, наставник виолине Мирјана Латић, наставник ТО **За концерт на КНУ наставници:** Небојша Цвијановић, диригент гудачког оркестра Александар Китановић, диригет дувачког одсека Блаженка Биочић, диригент оркестра хармоника Тамара Грубин, одговорна за оркестар професора Костаман Дина Хаџиомеровић, представник клавирског одсека Душан Петровић, композитор **Комисија наставничког већа**
Општи циљ пројекта	Обележавање 80 година рада школе кроз различите промотивне активности и концерте.
Реализатори	Наставници и ученици школе

Шири опис пројекта

У овој, 2019/2020., школској години славимо 80 година успешног рада и деловања на пољу образовања, културе и сарадње са различитим партнерима у земљи и иностранству. Поводом обележавања јубилеја планиран је низ активности које су усмерене на промоцију активности школе, укључивање свих ученика и запослених у реализацију различитих концертних програма, како самосталних у оквиру школе, тако и групних и појединачних гостовања на различитим догађајима. У организацији активности учествује посебно одабран тим наставника и помоћник директора, а у самој реализацији наставници и ученици школе.

Активности

Активности на овом пројекту подразумевају организацију концертних активности, медијску промоцију путем различитих медија, друштвених мрежа и сајта школе. Централни концерти ће бити одржани у свечаној сали школе 4.12.2019.,свечаној сали КНУ 23.12.2019. и свечаној сали Београдске филхармоније (датум ће накнадно бити утврђен). Такође, биће одржан концерт у оквиру сарадње са Развојним вртићем Венчић ПУ Савски венац у Београду који такође прославља јубилеј од 30 година рада у њиховим просторијама. На концерту ће наступити ученици средње музичке школе за децу са вишеструким сметњама у развоју која похађају Венчић.

Стечена искуства и резултати

Музичка школа "Коста Манојловић" је државна школа која је отпочела са радом 1. септембра 1939. године као основна музичка школа. Због постигнутих резултата и изграђеног преопознатљивог реномеа у области културе и образовања, закључено је да су се стекли услови за отварање средње школе 1979. године. Школске 1981/ 82. школи је припојено специјално одељење за слепу и слабовиду децу. МШ "Коста Манојловић" је једина установа у земљи која музички образује децу са оваквом врстом инвалидитета и једина државна музичка школа на територији општине Земун. Последњих година, школа је више пута проглашавана за најбољу музичку школу у Србији у складу са постигнутим високим резултатима на Републичком такмичењу и Фестивалу музичких и балетских школа Србије. Поред ова два најзначајнија догађаја у земљи, наши ђаци наступају на бројним такмичењима у земљи и иностранству, укључујући и међународна такмичења највишег ранга и постижу изузетне резултате. Своје прве музичке успехе у нашој школи остварили су неки од најуспешнијих музичких извођача данашњице са најпознатијих светских сцена као што су виолинисти Стефан Миленковић, Немања Радуловић, Марко Јосифоски, оперски певачи Давид Бижић и Јасмина Трумбеташ, виолончелисти Маја Богдановић и Милан Карановић, пијанисти Александар Сердар, сестре Лидија и Сања Бизјак.

У школској 2018/19.години уписано је укупно 1036 ученика, што земунску музичку школу чини једном од две највеће школе у Србији. Ми смо школа која ученике подстиче да постану одговорни и активни чиниоци културног живота заједнице у којој живе, али и истакнути представници земље на светској музичкој сцени. Са квалитетним образовањем, они ће бити најбољи представници своје земље, културе и традиције. Такође, наша мисија је и да преносимо поруку о одговорности друштва према деци оштећеног вида и сензибилишемо јавност на брижнији приступ образовању деце са тешкоћама у развоју. У свом раду, повезујемо се на локалном, регионалном, републичком и међународном нивоу са социјалним партнерима и преузимамо свој део одговорности за развој друштвене средине.

Наша визија је да мењамо друштво на боље негујући таленат код ученика и тиме им омогућимо да слободно, радосно и храбро закораче даље у живот и стварање. Своје активности усмеравамо ка томе да музичка школа означава епицентар културног живота уже и шире заједнице чији је битан чинилац.

Финансирање пројекта

Пројекат би у овој години био финансиран из више извора: из сопствених средстава школе, донацијом родитеља ученика школе, као и донацијом трећих лица.

21.5. ПРОЕКАТ: *МУЗИКУ ВИДИМ*

садржај

Опис пројекта

Назив пројекта	МУЗИКУ ВИДИМ
Организатор пројекта	Музичка школа „Коста Манојловић“ Земун
Одговорно лице	директор, помоћници директора
Време одржавања	током школске 2018/2019. Године
Локација	Земун, Немањина 9
Координатори	Наставници
Организациони одбор	Директор помоћник директора руководиоци стручних већа Школски тим за инклузивно образовање
Партнери	Школа „Вељко Рамадановић“ Музичке школе Србије и држава у региону
Општи циљ пројекта	Унапређење наставе за слепе и слабовиде ученике

Шири опис пројекта

Музичка школа „Коста Манојловић“ је једина школа Србије која има организовано Одељење за музичко образовање слепе и слабовиде деце. У другим школама постоје појединачни случајеви рада са слепом децом што у том случају подразумева недостатак наставних средстава и литературе а значи и непознавање Брајевог нотног писма. Додатни проблем је недостатак знања самих наставника из ове области, јер на високошколским установама музичког усмерења не постоји ниједан програм или специјализација из области музичког образовања слепих и деце са посебним потребама. Рад са овом децом изузетно зависи од личних афинитета и способности наставника, да реше непознате ситуације у самој пракси.

Последњих десет година земунска школа има могућности да штампа музичку литературу и да се тим примерцима на Брајевом нотном писму користе и друга деца, али се поставио проблем непознавања писма од стране наставника, а онда и деце. Било би од изузетне важности да се сва деца Србије а и шире, могу користити ресурсима наше школе, за добробит њиховог развоја и образовања.

Покренутање овог пројеката има циљ унапређења наставе за слепу и слабовиду децу. Пројекат подразумева:

- Евидентирање ученика и наставника
- Сталну комуникацију, усмену и електронску
- Заједничке активности на што више планова
- Размену наставних средстава и литературе
- Штампање нове литературе
- Едукацију ученика и наставника кроз радионице и семинаре
- Презентацију на образовним манифестацијама код нас и у Европи

Активности

Обележавање Светског дана белог штапа, 15. октобра (у октобру 2019**.** године). Школа ће и ове године обележити овај дан концертом у сали школе на коме ће учешће узети поред наших садашњих ученика и некадашњи ђаци школе. За организацију овог наступа задужени су помоћник директора, наставници који раде са слепом децом и Тим за инклузивну наставу.

Штампање литературе на Брајевом нотном писму, ће се наставити и ове школске године сопственим средствима или уз подршку Министарства просвете. Већ одштампана литература ће бити заведена у нототеци и биће доступна на коришћење. Тим за инклузивну наставу и наставници који предају слепој деци, даће предлог литературе која треба да се конвертује на Брајево писмо. Ученици из других школа моћи ће такође да дају предлоге неопходне литературе. За штампање и дистрибуцију литературе биће задужени нотографи, Тим за инклузивну наставу, нототекар и управа школе.

Размена искустава у раду са слепим и слабовидим ученицима у оквиру округлог стола са заједничким концертом.

У пројекат ће активно учествовати и ученици и наставници са одсека за музичку продукцију.

Стечена искуства и резултати

Све активности које је школа предузела као подршку едукацији слепе и слабовиде деце, нарочито након организовања хуманитарних акција, којима је уређен простор овог одељења и када је набављен штампач на Брајевом писму, су допринеле општем развоју овог одељења. Иако се број деце у школи „Вељко Рамадановић“ сваким даном смањује, велико је интересовање њихових ученика да буду и музички образовани. Искуство показује да слепа деца у великом проценту имају апсолутан слух, што их директно усмерава ка професионалном бављењу музиком. Потешкоћу представљају скупи инструменти, које велики број деце не може да купи, већ се током школовања ослањају на школски постојећи инструментариј.

У свом трајању, из ове школе је изашао довољан број ученика који је наставио школовање на високошколским институцијама, тако да школа има обезбеђен кадар за школовање ових ученика а применом инклузивне праксе све већи број наставника се укључује у рад са слепима. Они који нису наставили даље школовање баве се музиком на естради или у неким другим институцијама.

Сарадња са другим школама дала је такође резултате у ширењу броја школа које прихватају слепу децу у своје окриље и баве се решавањем проблема њихове едукације.

Финансирање пројекта

Пројекат ће у овој години бити финансиран из неколико извора: из сопствених средстава школе, донација родитеља школе, донација трећих лица.

21.6. ПРОЕКАТ: *МЕЂУНАРОДНО ТАКМИЧЕЊЕ „ZEMUN INTERNATIONAL MUSIC COMPETITION“*

садржај

Опис пројекта

Назив пројекта	"ZEMUN INTERNATIONAL MUSIC COMPETITION“
Организатор пројекта	Музичка школа „Коста Манојловић“ Земун
Одговорно лице	директор школе Зорица Вукосављевић
Време одржавања	пролеће 2020. године
Локација	Земун, Немањина 9
Организациони одбор	- Зорица Вукосављевић, директор МШ "Коста Манојловић; - Неда Алексић, помоћник директора МШ "Коста Манојловић"; - Представници стручних актива
Партнери	- Туристичка организација Земун - Државни конзерваторијум Л. В. Собинов из Града Саратова, који представља Александр Занорин – ректор
Циљ пројекта	Организовањем Земунског Интернационалног Музичког Такмичења желимо да креирамо развојне шансе за ученике школе којима бисмо: побољшали културну понуду на територији општине Земун кроз сарадње са институцијама и организацијама на локалном нивоу, промовисали домаће уметничко стваралаштво у области класичне музике и повећали видљивост уметничке музичке сцене за младе.

Шири опис пројекта

Организовањем такмичења желимо да допринесемо очувању и неговању властите традиције и културе путем уметничког ангажовања и преношења стеченог знања. Такође, желимо да утичемо на усвајање и изградњу општекултурних и цивилизацијских вредности и ставова који произилазе из националне, европске и светске културне баштине.

Кроз могућност да млади пијанисти искажу ниво своје уметничке вештине и помоћ награђеним ученицима при њиховом даљем школовању и афирмацији, извршићемо утицај на повећање видљивости младих уметника у Београду- Земуну и Србији. Овакав вид активности даје на значају и самој клавирског педагогији јер пружа прилику колегама за размену знања и афирмацију досадашњег педагошког рада што је од великог значаја за развој клавирске педагогије и изградњу уметничког укуса и естетске перцепције код ученика и шире публике која прати такмичење.

Активности

Кроз Правилник и Пропозиције такмичења детаљно је наведено како и по којој сатници ће се одвијати активности.

Стечена искуства и резултати

Од 27. до 29. априла 2018. у нашој школи је одржано прво Земунско интернационално музичко такмичење (Zemun international music competition - ZIMC) за пијанисте. Такмичење је отворено концертом пијанисте Ловра Марушића из Хрватске, који је био и члан жирија. Поред њега, као странци, такмичаре су оцењивали Алина Кузнецова Владимировна из Русије, Наташа Вељковић из Аустрије, Милена Апић из Новог Сада, Злата Малеш и Драгомир Братић из Београда. Такмичари су дошли из Русије, Црне Горе, Македоније, затим ФМУ-а, Новог Сада, Чачка, из београдских музичких школа „Јенко“, „Вучковић“ и „Славенски“. На завршном концерту су првопласиранима додељене новчане награде, осталим награђеним такмичарима дипломе.

Финансирање пројекта

Пројекат ће у овој години бити финансиран из различитих спонзорстава и донација.

С Т Р У Ч Н И А К Т И В

ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Александра Каралић (наставник солфеђа, помоћник директора, координатор)

Зорица Вукосављевић (наставник клавира, члан, директор школе)

Владимир Николић (наставник виолине, члан)

Наташа Благојевић (наставник виолончела, члан)

Борислав Лаловић, (наставник контрабаса, члан)

Милена Страхињић (наставник клавира, члан)

Блаженка Биочић (наставник хармонике, члан)

Сретен Попара (наставник гитаре, члан)

Владислав Стајевић (наставник флауте, члан)

Ненад Ненић (наставник соло певања, члан)

Весна Смиљанић (наставник физичке културе, члан)

Београд, јул 2017. године

Датум уноса последње промене: март 2020. године